

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

| | | | |
|--------------------------|---------------|--------------------|---|
| ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1974 | ΤΕΥΧΟΣ 160 | ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1990 | Γραφεία: Οδός Μαυρομυχάλη 7 Αθήνα 116 79 Τηλ 36.21.651 - 63.99.783 |
|--------------------------|---------------|--------------------|---|



Σελ. 114
1000110

(Όρειωτικό). — Αρχείο Κων. Άλ. Μαρμπού

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

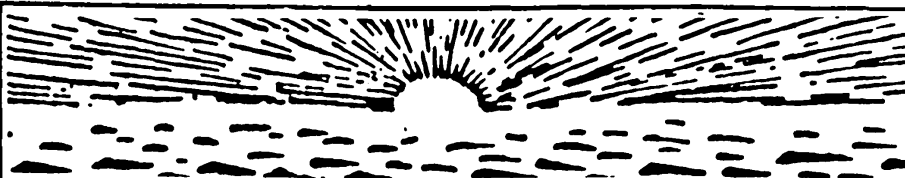
ΠΑΝΑΓ ΔΑΓΚΛΗΣ
Υπαρχηγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΥΣ
Άρχηγός Χειμάρρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Άνθυπίαρχος
ΧΑΡ ΛΙΑΜΠΕΣ
Άνθυποπλοίαρχος
ΧΡ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ
Λόγιος
ΜΙΑΤ ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Υφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ ΧΡΟΝΗΣ
Υπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτικός

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

(ΕΙΣΔΟΧΗ)
«ΦΙΛΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ»
1976

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό από Ίωαννίνων Αρχιεπίσκοπος
Αθηνών και πάσης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΙΤΟΣ
Δικηγόρος Δημοσιογράφος



“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ” ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ (1974)

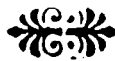
Β Ρ Α Β Ε Υ Σ Η

Η «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» βραβεύθηκε από:

- Ακαδημία Αθηνών
- Ιστορ. & Εθνολ. Εταιρεία Ελλάδος
- Πανηπειρ. Συνομοσπονδία Ελλάδος
- Ροταριανό Όμιλο Αθηνών—Βορρά

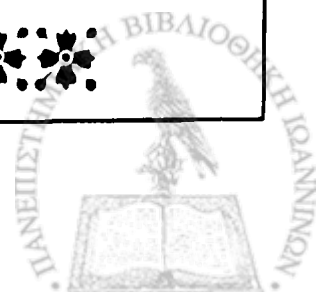


Υπεύθυνος σύμφωνα με το Νόμο:
Αλέξ. Χ. Μαμμόπουλος
Τερψιθέας 64 — 153 41 Αγ. Παρασκευή
Τηλ. 6399.783



Ετήσια συνδρομή: Εσωτερ. δρχ. 1500
Εξωτερ. δολ. 30
Συνδρομές - εμβάσματα με ταχυδρ. επιταγή
στη διεύθυνση:

«Ηπειρωτική Εταιρεία»
Μαυρομιχάλη 7 - 106 79 Αθήνα.



"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ
ΙΔΡ. 1974

ΤΕΥΧ.
160

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1990

Γραφ.: Μαυρομιγάλη 7 · 106.79 'Αθήνα
Τηλ. 36.21.651 — 63.99.783

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

| | Σελ. |
|---|------|
| Κατερίνας Χ. Ζέρη. Στή μητέρα μου (ποίημα) | 1 |
| Στέλιου Παπα. Εικαστικά.— 'Ιερέας. | 2 |
| 'Αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. 'Αρσάκειο και Ριζάρειος Σχολή | 3 |
| Δημ. Χρ. Στάμου. 'Αθανάσιος Σουλιώτης - Νικολαΐδης | 12 |
| Γιάννη Πινδέα. 'Η χάρη τῆς ἀγάπης (ποίημα) | 17 |
| Κων. Ι. Κίτσου. Οἱ 'Ηπειρώτες Διδάσκαλοι κατὰ τὴ διάρ- κεια τοῦ αἰώνα μας | 18 |
| Θεόφιλ. Λαμπρίδη. 'Ο ἀφορε- σμένος | 34 |
| HENRY HOLLAND. Ταξίδια | 41 |
| Γ. Κούνδουρου. Μεσελέδες | 46 |
| 'Επιστολή πρὸς 'Αναγνώστες (Παρακαλοῦμε θερμὰ ἀ- παντῆστε ἔμπρακτα) | 47 |
| Ι. Π. Μ. Οἰκονόμου. 'Ιωάννης Δ. Τζόγιας (ἕνας μεγάλος 'Ηπειρώτης) | 49 |
| Τῆς Συντάξεως. 'Ηπειρωτικὴ Πνευματικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις | 51 |
| Κων. Δ. Βελιάρου. Τὸ σπίτι τῶν Ζωσιμάδων στὸ Γραμμένο | 51 |
| Τῆς Συντάξεως. 'Εσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις | 53 |



ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ :
Γ. Μπρουζιώτης
Κωλέττη 4, 106 81
Τηλ. 360.38.20, ΑΘΗΝΑ

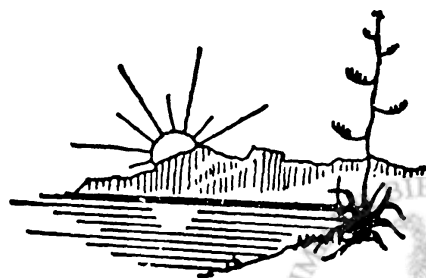
ΣΤΗ ΜΗΤΕΡΑ ΜΟΥ

Μάνα γλυκειὰ τ' ἀπόβραδα
πού ὁ ἥλιος πάει νὰ γύρει
μὲ νοσταλγία ἀποζητῶ
τῆς ἡρεμῆς μορφῆς σου τὴ γα-
λήνη.

Πόσα καὶ ποιά δὲν μοῦ θυμίζουν
οἱ διαβατάρεις ἐποχές
ἀνάκατες γλυκὲς πικρὲς
οἱ ἀναμνήσεις μὲ τυλίγουν.

Κι' ἀπ' ὅλα μάνα πιὸ πολὺ
ἢ πίκρα στὴν κλεισμένη σιωπῇ
σου
τὸν νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ σου καταρ-
ράκωσε
ὁ ἐφιαλτικὸς ἀφανισμὸς τοῦ σπι-
τικοῦ σου.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ Χ. ΖΕΡΗ





Στέλιου Παπᾶ. — Ἱερέας.



ΑΡΣΑΚΕΙΟ ΚΑΙ ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ

Μάταιες προσπάθειες γιά τὸ πρῶτο καὶ ἐπιτυχεῖς γιά τὴ δεύτερη

ΤΟΥ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

Προέδρου τῆς Ἑπειρ. Ἑταιρείας

«Ἄν ζῶντος ἔτι ἐμοῦ γίνονται τοιαῦτα παραβάσεις τοῦ Καταστήματός μου, τί πρέπει νὰ ἐλπίσω καὶ ποῖα μέτρα δὲν πρέπει νὰ λάβω διὰ τὸ μέλλον;

Ὅποιον μάθημα τοῦτο δι' ὅλους ὅσοι ποτ' ἂν μελετήσουν ἀκόμη τι καλὸν ὑπὲρ Ἑλλάδος».

ΑΠ. ΑΡΣΑΚΗΣ

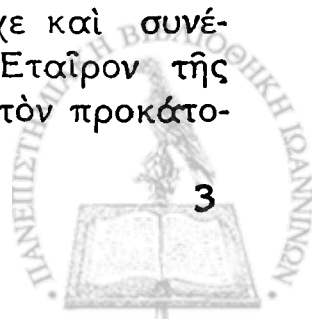
Β'

Στὸ πρῶτο μέρος αὐτῆς τῆς μελέτης ἐντοπίσαμε τὰ εἰδικότερα δικαιώματα τῶν Ἑπειρωτῶν στὸ Ἰδρυμα τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας (Ἀρσάκειο) ἀπὸ τὴν ἐν ζωῇ δωρεὰ τοῦ Ἀποστόλου Ἀρσάκη, τὰ ὅποια ποτὲ δὲν εὐρήκαν τὴ δικαίωσή τους ἐξ ατίας τῆς ἀβελτηρίας τῶν Ἑπειρωτικῶν Σωματείων.

Μάταια διακηρύξαμε διὰ τοῦ Τύπου («Ἑπειρωτικὸ Μέλλον» καὶ «Καθημερινή») ὁ ὑποφαινόμενος καὶ μετὰ τὴν εἰδικὴ μελέτη του ὁ Καθηγητῆς ἀείμνηστος Ἰωάννης Τρικκαλινὸς (ἀπὸ τὸ Συράκο), (βλέπε Ἰωάννου Τρικκαλινου, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν— «Συμμετοχὴ

μου ὡς Συμβούλου εἰς τὴν Διοίκησιν τῆς Φιλεκπαιδ. Ἑταιρείας ἀπὸ τοῦ 1962 μέχρι τῆς 3ης Ἀπριλίου 1969. Ἐν Ἀθήναις 1970». Μαζὶ μετὸν ἀείμνηστο Καθηγητῆ, κατόπιν Πρόεδρον τῆς Ἑπειρ. Ἑταιρείας ἐπισκεφθήκαμε, προσκεκλημένοι, τὰ Γραφεῖα τῆς «κορυφαίας» ὀργανώσεως τῶν Ἑπειρωτῶν Ἀθηνῶν τὴν 9ην Μαΐου 1969 καὶ ἐκθέσαμε τὰ τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας. Μᾶς ἤκουσαν μετὰ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν καὶ τίποτε παρὰ πάνω. Δὲν ἐτηρήθησαν κἂν πρακτικά! Ἀντίθετα ὁ Πρόεδρος αὐτῆς, ὅπως μοῦ ἐλέχθη, ἐγγραφεῖς μετὰ πλειάδα ἄλλων Ἑπειρωτῶν, σὰν ἀντιπερισπαστικὴ κίνηση τοῦ Προέδρου τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Καθηγητοῦ Γ. Κουρμούλη, ὡς ἑταῖρος τῆς εἶπε εἰς τὴν Γενικὴν τῆς Συνέλευση : Κανεῖς Ἑπειρώτης πλὴν τῶν Τρικκαλινου καὶ Μαρμπούλου δὲν ἀντιφέρεται κατὰ τῆς Διοικήσεως τῆς Φιλεκπαιδ. Ἑταιρείας.

Ἄλλὰ ἡ ἀντιπερισπαστικὴ κίνηση τοῦ Γ. Κουρμούλη εἶχε καὶ συνέχεια. Ἐνέγραψε ὡς ἑταῖρον τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς καὶ τὸν προκάτο-



χόν μου εἰς τὴν προεδρίαν τῆς Ἡπειρωτικῆς ἀείνηστον Γεώργ. Βαβαρέτον, οὐδέποτε προϋπάρξαντα, τοῦ ὁποίου μετὰ θάνατον εἶδα στὴν Ἐπετηρίδα τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς μακρὰ νεκρολογία. Ἔτσι ἐξηγεῖτο τὸ λεχθὲν παρ' ἐκείνου πρὸς ἐμένα: «Ἡ Ἡπ. Ἐταιρεία δὲν μπορεῖ νὰ σὲ βοηθήσει! Μόνος σου θὰ τὰ βγάλεις πέρα!» Ἰκι ἀκόμα καὶ τοῦτο. Θὰ τὰ ποῦμε ὅλα γιὰ νὰ πλύνωμε τὴν καρδιά μας, ὅσο ζοῦμε, ἀκόμη, σ' αὐτὸν τὸν περίφημο κόσμον. Μαζὶ μὲ τὸν ἀείμνηστο γνήσιον καὶ ἄδολον Ἡπειρώτην Ἰωάν. Τρικκαλινόν, καὶ τὸν Καθηγητὴν τοῦ Πολυτεχνείου κ. Πολυχρονόπουλον, μηχανικόν τότε τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς πήγαμε στὰ Γιάννινα (1968—69) πρὸς ἐξεύρεση οἰκοπέδου γιὰ ἐγκαθίδρυση Ἀρσακείου στὴν πόλιν. Ἐπισκεφθήκαμε καὶ τὸ Μητροπολίτη τότε κ. Σεραφεῖμ μήπως μᾶς διαθέσει ἀπὸ τὰ «Ἐλέη» τῆς πόλης, κάποιον γήπεδο. Μέχρι σήμερα ἡ ἴδρυση Ἀρσακείου στὰ Γιάννινα μένει ὄνειρο! Πρὸς σύγκριση ἄλλος πνευματικὸς Ἡπειρώτης, συμφοιτητὴς τοῦ Γεωργίου Κουρμούλη ἴδρυσεν Πνευματικὸν Σύλλογον στὰ Γιάννινα μὲ τὴν ἐπωνυμία «Φιλεκπαιδευτικὴ Ἐταιρεία» γιὰ νὰ καυχηθεῖ ὁ Γεώργ. Κουρμούλης στοὺς ἐρωτῶντας γιὰ τὴν τύχην τοῦ Ἀρσακείου Ἰωαννίνων:

— Μὰ ποιὸς σᾶς εἶπε πῶς δὲν ἐφκιάξαμε Ἀρσάκειον στὰ Γιάννινα; Ἔχουμε μὲ τὸ ἴδιον ὄνομα: τὴ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἐταιρεία.

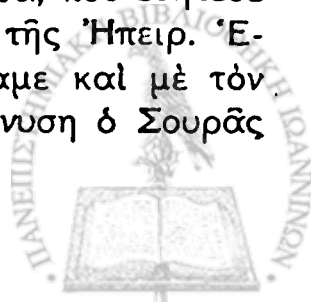
Καὶ νὰ σκεφθεῖ κανεὶς πῶς ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἐχάλασε τὸν κόσμον διότι ἓνα Θέατρο κοντὰ τῆς ἐ-

τόλμησε νὰ ὀνομαστεῖ Ἀ κ ἄ δ η μ ο ς. Τίποτε δὲν ἐπέπραξε τὴ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἐταιρεία τῶν Ἀθηνῶν ὁ σφετερισμὸς τοῦ τίτλου τῆς στὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων κενὸς ἄρσακειοῦ περιεχομένου!

ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ

Καρποφόρες ἦταν οἱ προσπάθειες, γιὰ τὴ Ριζαρείον, πού ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία καὶ τὶς στῆλες αὐτοῦ τοῦ Ἀγωνιστικοῦ Ἐντύπου. Ἐμπροσθοφυλακὴ τοῦ ἀγῶνα στάθηκε ὁ Γεν. Γραμματέας τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἐταιρείας, ὁ ἀξέχαστος Στάθης Λαμπρίδης, καὶ πίσωθὲ του ὅλοι ἐμεῖς. Ὁ Στάθης Λαμπρίδης εἶχε ἠθικὴ ἐπιταγὴ ἀπὸ τὸ θεῖο του ἱστορικὸ Ἰωάννη Λαμπρίδην, ριζαρείτην, δωρητὴ τῆς Ριζαρείου καὶ ἀλύπητο μαστιγωτὴ τῶν «ἐλεοφάγων». Ὁ ὑποφαινόμενος ἔχει κρεμάσει τὴν κάπα του στὴ γκοριτσιὰ, γεμᾶτος πείρα καὶ πίκρα ἀπὸ τέτοιους ἀγῶνες. Ἐμπρὸς στὸν ἀγῶνα!

Γράψαμε ἄρθρα, ὅπως φαίνεται ἐν συνεχείᾳ, ἐστειλάμε κάτι τηλεγραφήματα, πού ἐξένισαν καὶ τοὺς τηλεγραφετῆς, τὰ ἐβάλαμε μὲ τὴν Ἱερὰ Σύνοδον, μὲ τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν καὶ μὲ τρεῖς Ἡπειρώτες ἐντὸς τῆς Ριζαρείου. Ὁ Καθηγητὴς χειροῦργος Κων. Παληός, Ἀθαν. Σουρᾶς καὶ Ἐλευθ. Πανταζῆς καὶ οἱ τρεῖς Ζαγορίσιοι, συνετάχθησαν μὲ τὸν Πρόεδρον τῆς Ριζαρείου κ. Ἄνδρ. Φυτράκην, Καθηγητὴν Πανεπιστημίου, ἐναντίον τῶν προσπαθειῶν μας. Μὲ τὸν Σουρᾶ, πού ἐθήτευε καὶ στοὺς κόλπους τῆς Ἡπειρ. Ἐταιρείας ἐμπλακήκαμε καὶ μὲ τὸν Ποινικὸν Νόμον. Μήνυση ὁ Σουρᾶς



κατὰ Λαμπρίδη, μήνυση ὁ ὑποφαινόμενος κατὰ Σουρᾶ.

Ξεσηκώσαμε καὶ 2—3 ἄλλα Ἠπειρωτικὰ Σωματεῖα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ κάποιας Ζαγορσιακῆς ὀργανώσεως, πού ὁ Πρόεδρος τῆς προσπαθεῖ νὰ «δρέψει καρπούς, οὓς δὲν ἔσπειρε» ἐκ τῶν ὑστέρων συρθείς ἄκων νὰ προσυπογράψει τὴν αἴτηση στοὺς Ἐφετεῖο.

Ἐπιδιώξή μας ἡ ἀναπροσαρμογὴ τοῦ σκοποῦ τῆς Διαθήκης τοῦ ἀοιδίμου Γ. Ριζάρη χάριν τῆς Ἠπείρου καὶ εἰδικότερα τοῦ Ζαγορίου.

Ὁ Γ. Ριζάρης ἤθελε νὰ φανεῖ χρήσιμος στὴν ἰδιαιτέρα Πατρίδα του, τὸ «πολυπόθητο Ζαγόρι». Σὰν ὀλιγογράμματος ζήτησε τὴ γνώμη τοῦ Ἄδ. Κοραῆ γιὰ τὸ, πού ἔπρεπε νὰ διαθέσει τὰ ὑπάρχοντά του.

Ὁ Κοραῆς τοῦ συνέστησε νὰ ἀφήσει τὴν περιουσία του στὴν ἐλευθερωθεῖσα πατρίδα, κι αὐτὴ μὲ τὴ σειρά τῆς θὰ φροντίσει γιὰ τὸ Ζαγόρι. Συνεπῶς περιστασιακὰ ἡ Ριζαρείος θρῖσκεται στὴν Ἀθήνα. Μποροῦσε κάλλιστα σὰν τὰ ἄλλα «ἐλέη» τῶν Ἰωαννίνων, ἀνενόχλητα ἀπὸ τοὺς Τούρκους, νὰ λειτουργεῖ στὰ Γιάννινα γιὰ τὸ Ζαγόρι.

Μὲ τὴν πάροδο χρόνων ἡ Ριζαρείος εἶχε ξεφύγει ἀπὸ τοὺς σκοπούς τῆς, παρὰ τὴν παρουσία στὰ Συμβούλιά τῆς γνωστῶν Ἠπειρωτικῶν ὀνομάτων (Β. Βέλλα, Γ. Γάγαρη κ.ἄ.). Λεπτομερῶς στὰ ὑπομνήματά μας αναφέρεται ἡ ἐκτροπὴ αὐτῆς. Ἀπὸ τοὺς τροφίμους τῆς ἕνα 5% ἱερώνονταν. Εἶχε καταστήσει κέντρο διερχομένων, πρυτανεῖο, στοὺς ὁποῖο πολλές φορές ἐσιτίζονταν καὶ διάφορα ρεμάλια, πού ἀποβάλλονταν γιὰ ποικίλους λόγους ἀπὸ

τὰ δημόσια σχολεῖα. Βέβαια παραμένει πρὸς τιμὴ τῆς ἡ ἀποφοίτηση διακεκριμένων πνευματικῶν ἀνθρώπων τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας.

Οἱ προσπάθειες θρῖκαν τὴ δικαίωσή τους μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 994)80 ἀπόφαση τοῦ Ἐφετεῖο Ἀθηνῶν. Εἰσηγητὴς τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς ἀποφάσεως ἦταν ὁ διακεκριμένος Ἐφέτης κ. Ἀλέξ. Τζένος, κατόπιν Ἀρεοπαγίτης. Συνέβαλαν νομικά, ἀποτελεσματικὰ οἱ δικηγόροι Ἀθαν. Λιούμας, Βασ. Ζῶγκος, Δημ. Δαβαλάς, Φωκ. Μαρνέλης, πού τιμοῦν τὸ ἠπειρωτικὸ τους ὄνομα καὶ πού Ζαγόρι, Ἠπειρος καὶ Ἠπειρωτικὴ Ἐταιρεία θεωροῦν ὑποχρέωση νὰ ἐξάρουν τὶς ἀνιδιοτελεῖς τους προσπάθειες. Εὐνόητο ὅτι καὶ ἡ ἠπειρωτικὴ μειοψηφία τοῦ Συμβουλίου τῆς Ριζαρείο ἀποτελουμένη ἀπὸ τοὺς Ἄγγελο Κίτσο καὶ Γιάννη Σαραλῆ, ἐκ τῶν ἔνδον στάθηκε στοὺς πλευρὸ τῶν ἀγωνιζομένων καὶ ἐναντίον τῶν τριῶν μηδισάντων.

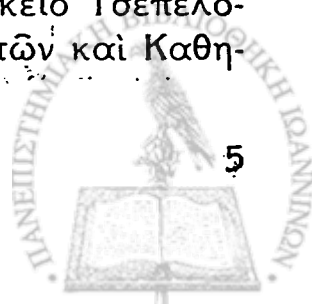
Μὲ τὴν ἐν λόγω ἐφετειακὴ ἀπόφαση καθωρίστηκε ποσοστὸ 30% ἐπὶ τῶν ἐτησίων προσόδων τοῦ Ριζαρείο Κληροδοτήματος γιὰ τὴν ἐνίσχυση καὶ περαιτέρω ἀνάπτυξη τῶν παρακάτω δραστηριοτήτων:

1. Ριζαρείο Χειροτεχνικὸ Κέντρο Μονοδενδρίου (Σχολὴ μὲ Οἰκοτροφεῖο — Ἐργαστήριον — Ἐκθετήριον).

2. Ριζαρείο Οἰκοτροφεῖο μαθητῶν Δημοτικοῦ Σχολεῖο Μονοδενδρίου.

3. Λαμπριάδειος Βιοτεχνικὴ Σχολὴ Ἄνω Πεδινῶν.

4. Γυμνάσιον καὶ Λύκειον Τσεπελόβου (ἐπιδότηση μαθητῶν καὶ Καθηγητῶν):



5. Πολιτιστικά και κυρίως έκκλησιαστικής μορφής, μνημεία του Ζαγοριού.

Ἡ Ἑπειρωτικὴ Ἑταιρεία εἶναι ὑπερήφανη γιὰ τὸ ἔργο ποὺ στὰ 8 χρόνια ἐφαρμογῆς τῆς ἀπόφασης αὐτῆς ἐπιτελεῖται στὸ Ζαγόρι κάτω ἀπὸ τὴ φροντίδα τῆς φωτισμένης σήμερα Διοίκησης τῆς Ριζαρείου, στὴν ὁποία ἡ Ἑπειρος καὶ τὸ Ζαγόρι ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ φωτισμένα καὶ ἄξια παιδιὰ της, ὅπως ὁ Γιώργος Νουτσόπουλος, ὁ Λέανδρος Βρανούσης, ὁ Σταῦρος Ἰωαννίδης, ὁ Θανάσης Λιούμας καὶ ὁ Ἄγγελος Κίτσος, μαζί μὲ τὸν προϊστάμενο τῶν Ὑπηρεσιῶν

τῆς Κώστα Πανταζῆ.

Λόγω περιορισμένου χώρου δημοσιεύουμε σήμερα συνοπτικὰ οἰκονομικὰ στοιχεῖα τῆς τριετίας 1987—1989 μόνο, γύρω ἀπὸ τὴ δραστηριότητα τῆς Ριζαρείου στὸν τομέα τῆς συντήρησης Πολιτιστικῶν μνημείων, μὲ τὴν ὑπόσχεση νὰ δώσουμε σύντομα στοὺς ἀποδέκτες τοῦ Δελτίου μας ἀναλυτικὲς πληροφορίες καὶ γιὰ τὰ ὑπόλοιπα προγράμματα τῆς Ριζαρείου στὸ Ζαγόρι.

Ἔτσι λοιπὸν στὸν τομέα ποὺ προαναφέραμε ζητήσαμε ἀπὸ τὴ σημερινὴ Διοίκηση τῆς Ριζαρείου καὶ μᾶς δόθηκαν τὰ παρακάτω κονδύλια:

ΕΤΟΣ 1987

| | Δρχ. |
|---|---------|
| 1. Ι. Ναὸς Ἁγίων Ταξιαρχῶν Κάτω Πεδινῶν | 150.000 |
| 2. Ι. Ναὸς Κοιμήσεως Θεοτόκου Καπεσόβου | 150.000 |
| 3. Ι. Ναὸς Ἁγίου Δημητρίου Ἐλαφοτόπου | 150.000 |
| 4. Ι. Ναὸς Ἁγίου Ἀθανασίου Μονοδενδρίου | 250.000 |
| 5. Ι. Ναὸς Κάτω Παναγιᾶς Βρυσχωρίου | 200.000 |
| 6. Ι. Ναὸς Ἁγίου Γεωργίου Τριστένου | 150.000 |
| 7. Ι. Ναὸς Ἁγίου Νικολάου Μακρύνου | 200.000 |
| 8. Ι. Ναὸς Ἁγίου Ἀθανασίου Ἀσπραγγέλων | 150.000 |
| 9. Ι. Ναὸς Ἁγίου Δημητρίου Φραγγάδων | 250.000 |
| 10. Ι. Ναὸς Ἁγίου Νικολάου Ἡλιοχωρίου | 200.000 |
| 11. Ι. Μονὴ Εὐγγελιστρίας Ἄνω Πεδινῶν | 200.000 |
| 12. Ι. Ναὸς Ἁγίου Γεωργίου Νεγάδων | 200.000 |
| 13. Παραδοσιακὴ γέφυρα Δόλιανης | 200.000 |
| 14. Ἡλεκτροδότηση Ἡρώου Ζαγορίσιας Γυναίκας τοῦ '40 | 200.000 |
| 15. Ι. Ναὸς Παναγίας Καλωτᾶς | 150.000 |
| 16. Ι. Ναὸς Ἁγίων Ταξιαρχῶν Μικροῦ Παπίγκου | 150.000 |
| 17. Ι. Ναὸς Ἁγίου Γεωργίου Βωβούσης | 200.000 |
| 18. Ι. Μονὴ Γεν. Θεοτόκου Κήπων | 200.000 |
| 19. Πνευματικὸ Κέντρο «ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ» Κουκουλίου | 400.000 |
| 20. Συνέχιση ἀνασκαφῆς Βίτσης | 400.000 |



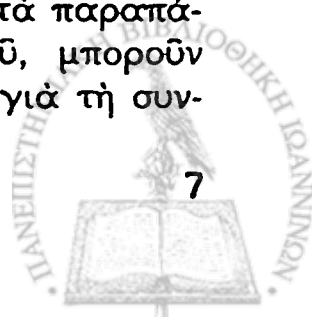
ΕΤΟΣ 1988 -

| | Δρχ. |
|---|---------|
| 1. Ι. Μονή Προφήτη Ἡλία Βίτσης | 400.000 |
| 2. Κεντρική Ἐκκλησία Διλόφου | 200.000 |
| 3. Ι. Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου Λαΐστης | 300.000 |
| 4. Ι. Ναός Ἀγίου Ἀθανασίου Λεπτοκαρυᾶς | 200.000 |
| 5. Ι. Ναός Ἀγίου Γεωργίου Τριστένου | 200.000 |
| 6. Νερόμυλος Τριστένου | 200.000 |
| 7. Ι. Μονή Ρογκοβοῦ | 300.000 |
| 8. Παραδοσιακή γέφυρα Τσεπελόβου | 200.000 |
| 9. Ι. Ναός Ἀγίου Νικολάου Καρυῶν | 200.000 |
| 10. Ι. Μονή Γεννήσεως Θεοτόκου Κήπων | 100.000 |
| 11. Παραδοσιακή γέφυρα Δόλιανης | 100.000 |
| 12. Ι. Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου Κουκουλίου | 100.000 |
| 13. Ι. Ναός Ἀγίου Ἀθανασίου Μονοδενδρίου | 300.000 |
| 14. Κεντρική Ἐκκλησία Καστανώνα | 200.000 |
| 15. Ριζάρειος Δημοτικὸ Σχολεῖο Μονοδενδρίου | 500.000 |
| 16. Κοινοτικὸ Γραφεῖο — Βιβλιοθήκη Μονοδενδρίου | 500.000 |
| 17. Ἀνασκαφές Βίτσης | 500.000 |
| 18. Ἡρῶ Ζαγορίσιας Γυναίκας τοῦ '40 | 200.000 |
| 19. Πνευματικὸ Κέντρο «Κ. Λαζαρίδη» Κουκουλίου | 800.000 |

ΕΤΟΣ 1989

| | Δρχ. |
|--|-----------|
| 1. Ι. Μονή Παναγίας Σπηλιώτισσας Ἀρίστης | 500.000 |
| 20. Ι. Ναός Ἀγίου Τρύφωνα Ἀρίστης | 200.000 |
| 3. Ι. Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου Διποτάμου | 300.000 |
| 4. Ι. Ναός Ἀγίου Νικολάου Μακρύνου | 200.000 |
| 5. Ι. Ναός Ἀγίου Ἀθανασίου Ἐλατοχώρι | 300.000 |
| 6. Ι. Ναός Ἀγίας Παρασκευῆς Ἰτέας (Ἀνατ. Ζαγόρι) | 300.000 |
| 7. Παραδοσιακή ἔρυση Καλουτᾶς | 300.000 |
| 8. Ι. Ναός Ἀγίου Γεωργίου Βωβούσης | 200.000 |
| 9. Ι. Ναός Ἀγίου Ἀθανασίου Καλουτᾶς | 300.000 |
| 10. Ι. Ναός Ἀγίων Ταξιαρχῶν Μικροῦ Παπίγκου | 200.000 |
| 11. Νερόμυλος Φραγγάδων | 300.000 |
| 12. Ι. Ναός Ἀγίου Νικολάου Πέτρας | 300.000 |
| 13. Κεντρικὸς Ναός Καστανώνα | 300.000 |
| 14. Πνευματικὸ Κέντρο «Κ. Λαζαρίδης» Κουκούλι | 1.000.000 |

Μόνον ὅσοι ἔχουν ἐπισκεφθεῖ καὶ ἔχουν γνωρίσει τὰ παραπάνω ἀπαράμιλλα ἐκκλησιαστικὰ μνημεῖα τοῦ Ζαγοριοῦ, μποροῦν νὰ ἐκτιμήσουν τὴ μεγάλη συνεισφορά τῆς Ριζαρείου γιὰ τὴ συν-



τήρησή τους, ή όποία, όφείλουμε νά σημειώσουμε, ότι χάρις και στην φροντίδα τών ντόπιων Έκκλησιαστικών και Κοινοτικών Συμβουλίων, έπιτυγχάνεται κατά τόν καλλίτερο τρόπο.

“Όσο για τό Πνευματικό Κέντρο «Κώστας Λαζαρίδης», πού έτοιμάζεται νά λειτουργήσει ή Ριζάρειος στό Κουκούλι, μέ λαμπρούς στόχους και προοπτικές, θά αναφερθοῦμε σέ προσεχές Δελτίο μας. Πρός τό παρόν, άς άρκεσθοῦμε σέ ένα «Εὔγε», για όσα έγιναν και γίνονται συνεχώς στόν τομέα τών μνημείων και άς ευχηθοῦμε νά αύξάνει τά έσοδά της ή Ριζάρειος από την περαιτέρω αξιοποίηση τών περιουσιακών της στοιχείων, ώστε νά μπορεί νά άντεπεξέρχεται και στίς πράγματι πιεστικές ύποχρεώσεις της και πρὸς τό Ζαγόρι.

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΡΙΖΑΡΕΙΟΥ

7.11.1974

Άνδρέαν Φυτράκη
Πρόεδρον Πολυμελοῦς Συμβουλίου
Ριζαρείου, Βασ. Σοφίας 34

Α θ ή ν α ς

Κύριε Πρύτανη και Πρόεδρε,

Έχομεν την γνώμην ότι έπράξατε πολύ άσχημα μη δεχθέντες άναβολήν αίτήσεως πρὸς Έφετεϊον περι Έρμηνείας Διαθήκης Ριζάρη και περι διευρύνσεως σκοπών αὐτῆς.

Οὔχ ηττον ενδιαφέρον και γνώμην περι τών κληροδοτημάτων έχει και ή συνείδησις παντός Έλληνοσ και δὴ τών τυχόντων ειδικῆς υπέρ τών Ζαγορισίων προνοίας υπὸ τῆς Διαθήκης, ως βοοῦν αί περι αὐτῶν διατάξεις και τό διάχυτον πνεῦμα αὐτῆς, όπερ και μόνον είναι οδηγὸς δια πάσαν μελετωμένην διέυρυνσιν.

Και όμως αί γνώμαι αὐτῶν από τετραετίας διατυπούμεναι οὐδέποτε έτυχον άπαντήσεως έστω και πρὸς άνασκειήν.

Πρόεδρος Ηπειρωτικῆς Έταιρείας
ΑΛ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ

Ρ Ι Ζ Α Ρ Ε Ι Ο Σ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Βασ. Σοφίας 24, Άθήναι, Τ. 140
Άριθ. Πρωτ. 1192

Έν Άθήναις τῆ 11 Δεκ. 1974

Π Ρ Ο Σ

Τόν κ. Άλέξ. Μαμμόπουλον
Πρόεδρον Ηπειρωτικῆς Έταιρείας
Άθηνῶν Έ ν τ α ὕ θ α

Τὸ Πολυμελές Συμβούλιον τοῦ Ίδρύματος ήμῶν εκφράζει την βαθυτάτην θλίψιν του δια τό όλως άπαραδέκτον ὕφος εις τό όποϊον είναι συντεταγμένον τό από 8.11.74 τηλεγράφημά σας, τό άποσταλέν πρὸς τόν Πρόεδρον αὐτοῦ.

Πλήν όμως τοῦ άπαραδέκτου ὕφους τοῦ άνωτέρω τηλεγραφήματός σας και τά έν αὐτῷ αναφερόμενα είναι τελείως άδικαιολόγητα, διότι ή διατύπωσις τῆς αίτήσεως δια τήν έρμηνείαν τῆς Διαθήκης τοῦ άοιδίμου ίδρυτοῦ τῆς Σχολῆς Γ. Ριζάρη έχει άρχισει από έτους και πλέον, περαιτέρω δέ καθυστέρησις καταθέσεώς της εις τό Έφετεϊον οὐδένα σκοπὸν θά έξυπηρέτει δεδομένου, ότι πᾶς έχων έννομον



συμφέρον δύναται ν' αναπτύξη τὰς ἀπόψεις του εἰς τὸ Δικαστήριον παρεμβαινῶν. Διὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς τοῦτον καὶ ἡ κατατεθείσα ἤδη εἰς τὸ Ἐφετεῖον αἴτησις ἐρμηνείας τῆς Διαθήκης ἐκοινοποιήθη εἰς τὴν Κοινότητα Μονοδενδρίου καὶ εἰς τὴν Ἑνωσιν Ζαγοροσίων Ἀθηνῶν.

Τέλος γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν ἐφημερίδα «ΕΣΤΙΑ» ἀπολογισμὸς τῆς Σχολῆς τοῦ ἔτους 1973 καὶ προϋπολογισμὸς τοῦ 1974.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον
ΑΝΔΡ. ΦΥΤΡΑΚΗΣ
ΕΛΕΥΘ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ
ΚΩΝΣΤ. ΠΑΛΗΟΣ
Ὁ Γραμματεὺς
Β. ΓΙΑΝΝΗΣ

★

7.11.1974

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Κωνστ. Παληὸν

Ἀκαδημίας 8 Ἀ θ ἡ ν α ς

Ἀντίθεσις σας πρὸς ἐκδηλωθεῖσαν ἐπιθυμίαν ἀναβολῆς αἰτήσεως εἰς Ἐφετεῖον πρὸς ἐρμηνείαν Διαθήκης Ριζάρη, ὥστε δοθῆ καιρὸς πληρεστέραν μελέτην καὶ παρ' ἄλλων ἐχόντων ἐξίσου μὲ ὑμᾶς ἐνδιαφέρον καὶ γνώμην ἐπροκάλεσε ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν.

Διαφωνία σας δὲ πρὸς τὴν λοιπὴν ἐκπροσώπησιν ἐν τῇ Διοικήσει οὐχὶ κολακευτικὰ σχόλια.

Τί κρίμα διὰ ἱστορίαν σας καὶ παρελθόν σας.

Πρόεδρος Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας
ΑΛ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ
Καθηγητῆς Ι. Ν. ΘΕΟΔΩΡΑ-
ΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀθῆναι, 15 Νοεμβρίου 1979

Ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν μὲ κατάπληξιν καὶ λύπην ἐπληροφόρηθη ὅτι ὠρισμένα Σωματεῖα, τῶν ὁποίων ἡ ἔδρα εἶναι εἰς τὴν Ἑπειρον, ὠδήγησαν τὴν Ριζάρειον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν εἰς τὰ δικαστήρια μὲ σκοπὸν νὰ ἀνατρέψουν τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τῶν ἰδρυτῶν αὐτῆς, τῶν Ἐθνικῶν Εὐεργετῶν Μάνθου καὶ Γεωργίου Ριζάρη.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἀπένειμε πρὸ ἐτῶν τὸ Χρυσοῦν Μετάλλιον εἰς τὴν γεραρὰν Ριζάρειον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν διὰ τὸν μακρὸν αὐτῆς βίον καὶ τὸ λαμπρὸν ἔργον της, ἔργον ἐθνικῆς Παιδείας. Δὲν εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ σκοπός, τὸν ὁποῖον ἔθεσαν οἱ ἀοίδιμοι Ριζάραι διὰ τῆς διαθήκης δὲν ἐκπληροῦται ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα, τὸ ὁποῖον τόσον ἔχει συμβάλει ἐπὶ ἓνα καὶ ἡμισυ σχεδὸν αἰῶνα εἰς τὴν ἀνάδειξιν πνευματικῶν ἡγετῶν τοῦ ἔθνους. Ἐπίσκοποι, ἱερεῖς, καθηγηταὶ Πανεπιστημίου, πολιτικοὶ ἄνδρες, καθηγηταὶ Γυμνασίων καὶ διδάσκαλοι ὑπῆρξαν μαθηταὶ τῆς Σχολῆς αὐτῆς, ἡ ὁποία δὲν παρέδιδε μόνον εἰς αὐτοὺς τὰ γράμματα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἦθος. Δὲν χρειάζεται νὰ ἀναφέρωμεν ἐδῶ ὀνόματα· διότι εἶναι τόσον πολλὰ καὶ τόσον γνωστά, ὥστε νὰ θεωρῆται τοῦτο περιττόν.

Ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν εἶναι βεβαία ὅτι ἡ ἑλληνικὴ δικαιοσύνη θὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ μέγα ἔργον τῆς Ριζαρείου Σχολῆς καὶ θὰ



ΚΩΣΤΑΣ Β. ΠΑΛΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ "ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ",
ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 8 ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛ. | ΟΙΚΙΑΣ 612.312
ΓΡΑΦΕΙΟΥ 617.043

ΑΘΗΝΑΙ ΤΗ. 28-11-74

Περιεχόμενον της εγγραφής με αριθμό
603 με κατασκήσει ως υποχρεωτική
ένδραση. - Τούτοις δια βίου δαγώνας
μου δωδμήτ' ηθέρου και των
ηθέρων ιδρυμάτων κρινώ ότι
είσθε το μέγιστον δόναρμόδιον αρθ-
ρωσών εξ όλων των εξ ηθέρου
υπολαγομένων δυνάσ υποχρεώσετε και
να παρουσιάζετε επί σε μέγιστον
νέ ισχυμάτε και να μέ υφίνετε. —



προστατεύση μὲ τὴν δικαίαν αὐτῆς ἐτυμηγορίαν τόσον τὸ πνεῦμα, ὅσο καὶ τὸ γράμμα τῆς διαθήκης τῶν Ριζαρῶν. Ἐὰν αὐτὰ διασαλευθοῦν εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ἐνῶ ἐπὶ ἓνα καὶ ἥμισυ αἰῶνα ἦσαν σεβαστά, τότε θὰ εἶναι δύσκολον εἰς τὸ μέλλον νὰ ὑπάρξουν Ἐθνικοὶ Εὐεργέται, ὅταν θὰ γνωρίζουν ὅτι ἡ βούλησίς των δὲν θὰ εἶναι σεβαστὴ ἀπὸ τοὺς ἐπιγιγνομένους. Μὲ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἔρχεται νὰ συμπαρασταθῇ εἰς τὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον διεξάγει σήμερον ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ καὶ νὰ εὐχηθῇ ὅπως ἡ βούλησις τῶν ἰδρυτῶν αὐτῆς παραμείνει ἄθικτος.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
ΙΩΑΝ. Ν. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΟΣ ΑΘΑΝΑΤΟΥΣ

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

Κορυφαῖοι πνευματικοὶ ἄνθρωποι τοῦ Τόπου ἀπαρτίζουν τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Καὶ ἐκ τῶν κορυφαίων οἱ ἐκλεκτοὶ τὴν Σύγκλητό της, πού εἶναι καὶ τὸ Διοικητικὸ της Σῶμα. Ἀπὸ τῆ συνήθη πρακτικὴ γνωρίζομε ὅτι τῆ συλλογικὴ αὐτῆ Διοίκηση τὴν ἐκπροσωπεῖ ὁ Πρόεδρος καὶ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς.

Ἐκυκλοφόρησε ὡστόσο ἔγγραφο μὲ τὴ φίρμα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, πού κάμνει χρῆση αὐτῆς, μόνον ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς κ. Ἰωάννης Θεοδωρακόπουλος, πού ἐκφράζει(;) καὶ τὴ γνώμη τῆς Ἀκαδημίας, πάνω στὸ ζήτημα τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, ὅταν αὐτὸ μὲ αἴτηση ἐνδιαφερομένων ἔχει ἀχθῆ στὸ Ἐφετεῖο γιὰ νὰ

ἀποφανθῇ ἐπὶ τῇ θάσει τοῦ Ν. 455) 1976.

Αὐτὸ τὸ ἔγγραφο ἔφτασε στὸν Τύπο καὶ δημοσιεύεται πάρα κάτω. Ὁ ἀναγνώστης θὰ διαβάσει τόσο αὐτό, ὅσο καὶ τὴν ἀπάντηση, πού δίνουν τὰ Ἡπειρωτικὰ Σωματεῖα στὶς ἀπόψεις τῆς Ἀκαδημίας.

Ἡ ἐνέργεια αὐτῆ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας, κ. Ἰωάννου Θεοδωρακοπούλου, πού ταυτόχρονα εἶναι καὶ ἐπίτιμος διδάκτωρ τοῦ Δικαίου τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ὀχάϊο, ἀνεξαρτήτως ἀπὸ ποιὸν πυροδοτήθηκε δὲν μπορεῖ νὰ μείνει ἀσχολίαστη.

Ἡ ὁποιαδήποτε γνώμη, πολὺ περισσότερο τῆς Ἀκαδημίας, εἶναι σεβαστὴ.

Ὅταν ὅμως ἐκφράζεται πάνω σὲ ἀντικείμενο, πού τελεῖ ὑπὸ δικαστικὴ κρίση, νομίζομε ὅτι εἶναι ἀνεπίτρεπτη, παρ' ὅλο ὅτι στὴ διατύπωση ἀναγνωρίζει ἡ Ἀκαδημία, ἂν θέβαια τελικὰ υἱοθετήσῃ τὴν ὑπὸ μόνου τοῦ κ. Ἰ. Θεοδωρακοπούλου ἐκφραζομένη γνώμη, a priori τὴν ἀμεροληψία τῆς Δικαιοσύνης.

Γνώμη ἀντίθετη πρὸς τὰ Ἡπειρωτικὰ Σωματεῖα εἶχε καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ἐκαμε χρῆση, ὅμως τοῦ δικαιώματος, πού παρέχει ἡ Πολιτικὴ Δικονομία καὶ ἄσκησε παρέμβαση. Γιατὶ ἡ Ἀκαδημία δὲν ἀκολούθησε τὸ δρόμο τῆς νομιμότητας; Γιατὶ ὁ κ. Θεοδωρακόπουλος ἐπέλεξε διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἀκαδημίας τὸν δρόμον τῆς ἐξωδίκου παρεμβάσεως σὲ μιὰ προσπάθεια ἐπηρεασμοῦ τῆς Δικαιοσύνης;

(Δημοσιευμένο στὸ τεῦχος 39 Δεκεμβρίου 1979). (Συνεχίζεται)

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ - ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Ο στρατιωτικός - Ο πολιτικός - Ο συγγραφέας

ΤΟΥ ΔΗΜ. ΧΡ. ΣΤΑΜΟΥ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Αθ. Σουλιώτης γεννήθηκε στη Σύρο την 6.1.1887 από Ηπειρωτική οικογένεια του Σουλίου που τα περισσότερα μέλη της έπεσαν ηρωικά στους πολέμους κατά του Αλή Πασά.

Γράφτηκε στη Νομική Σχολή στις 27.11.1894, αλλά στις 8.9.1895 μπήκε στη Σχολή Ευελπίδων, από όπου εξήλθε ανθυπολοχαγός στις 5.8.1900. Υπηρέτησε ως αξιωματικός στη Μακεδονία και δίδαξε και στρατιωτική γεωγραφία στη Σχολή Ευελπίδων. Σύντομα όμως παραιτήθηκε για να κινείται ελεύθερα. Στις 29.2.1912 έγινε διαγγελέας του Υπουργείου Εξωτερικών στη Κων)πολη και στον πόλεμο του 1912—13 επανήλθε στο στράτευμα και αποσπάστηκε ως σύνδεσμος στο Βουλγαρικό Στρατό στη Σόφια. Την 14.6.1913 εκτελούσε υπηρεσία στο Γαλλικό Προξενείο Κων)πόλεως και τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου πήγε με Δ)γή του Υπ. Εξωτερικών στη Συνδιάσκεψη των Παρισίων, όπου έμεινε για λίγο και ταυτόχρονα παρακολούθησε και μαθήματα πολιτικών Επιστημών. Το φθινόπωρο του 1914 πήγε στην Αίγυπτο με κάποια εθνική αποστολή. Το 1915 έγινε νομάρχης στα Γιάννινα και το Δεκέμβριο του 1916 βρίσκεται στην Κων)πολη διαγγελεύς.

Το 1918—1919 δήλωσε την έκδοση των εφημερίδων «Λόγος», «Ο Λόγος», «Ο Ελεύθερος Λόγος», «Νέος Λόγος», «Λόγος Ἀθηνών», «Χρονικά», «Χρονικά Ἀθηνών», «Χρονικά», «Χρονικά Ανατολής».

Ύστερα από πολλές προσπάθειές του

ανακλήθηκαν οι παραιτήσεις του από το στράτευμα και έφθασε ως το βαθμό του αν)ρχη. Το Δεκέμβριο του 1921 πήγε στο Λονδίνο με τον κατοπινό Αρχιεπίσκοπο Χρύσανθο και στις 27.7.1922 αποστρατεύθηκε για να πολιτευθεί. Όμως, εκ χαρακτήρος δεν ήταν για πολιτική. Το 1934 ξανάγινε Νομάρχης και το 1935 Υπουργός Γεν. Δ)τής Θράκης. Κατά την κατοχή που είχε αρρωστήσει, του δόθηκε και νέος στρατιωτικός βαθμός για αναγνώριση των Εθνικών του προϋπηρεσιών. Πέθανε στις 22.3.1945.

Για να τιμήσουν και να διαιωνίσουν τη μνήμη του, ο γαμπρός του αδερφού του Αθ. Σουλιώτη, πρόσθεσε στο επώνυμό του το «ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ».

Κα: από Αλέξης Ανδρ. Δερδεμέζης, έγινε Αλέξης Σουλιώτης - Δερδεμέζης.

«Στάθηκα στην είσοδο και είδα την Αγιά - Σοφιά. Ως τα βαθύτερα της ψυχής μου αισθάνθηκα κατάνυξη και τρυφερότητα. Είναι μαζί μεγάλη και λεπτή. Τέτοια είναι η ανατολική ψυχή».¹

Μ' αυτές τις «λεπτές» σκέψεις, συνόψιζε τη νοητή — ανατολική — Πατρίδα του ο νέος Ηπειρώτης — την καταγωγή — αξιωματικός Αθανάσιος Σουλιώτης, αδελφός του πεθερού του πρόσφατα αδικοχαμένου δικηγόρου Αλέξη Ανδρέα Σουλιώτη - Δερδεμέζη.

Ήταν — κι αυτός — ένας από



τους πολλούς της γενιάς του 1900 που μετά την ήττα του 1897 έπασχε από την αναγκαστική αδράνεια στην οποία την καταδίκασε η μετριότητα της τότε εποχής.

Και κινδύνευε — όπως και ο ίδιος γράφει — να αναλωθεί μέσα σε μια θανάσιμη ενδοστροφή,² αν και κάποτε νοιώθει να «...αναφτερουγίζει σα να θέλη να πετάξει κάτι σαν μεγάλο πτηνό που στενοχωρείται μέσα μου...»³

Οι νέοι αυτής της γενιάς, είχαν — πράγματι — δεχτεί: «ισχυρό το κτύπημα της μοίρας, πριν προφθάσουν να ωριμάσουν» και το κτύπημα αυτό θα σημαδεύσει την ζωή τους. Άλλες ανάγκες, άλλοι ανθρώπινοι τύποι: η βιολογία τους, η χαρακτηρολογία τους, ακόμη και η διάπλασή τους, διαφορετικές. Ανήσυχτοι, ανικανοποίητοι, πικροί, βίαιοι και τρυφεροί, αναζητώντας μέσα στην πράξη ό,τι δεν τους προσφέρει η καλλιέργεια των γραμμάτων, εκφράζοντας μέσα στην λογοτεχνία το ξεχείλισμα του ψυχισμού τους, θα έχουν πρώτιστο ιδανικό τους να εξαγάγουν το έθνος από την ταπείνωση μέσα στην οποία το εβρήκαν όταν εξεκινούσαν για την ζωή. Δράση, θεωρίες, δημιουργία, θα σκοπεύουν όλα ένα, το ίδιο πάντοτε, επίκεντρο. Οι άνθρωποι της γενιάς αυτής λέγονται Περικλής Γιαννόπουλος, Ίων Δραγούμης, Αλέξανδρος Πανταζής, Αθανάσιος Σουλιώτης, που έμεινε στην ιστορία των αγώνων εκείνων, ιδίως, όσοι επροηγήθηκαν από τους βαλκανικούς πολέμους, με το όνομα Σουλιώτης Νικολαΐ-

δης».⁴

Οι μεταθέσεις του στην έρημο των επαρχιακών κωμοπόλεων, ήταν γι' αυτόν περίοδος εξαγνισμού και προετοιμασίας για την επόμενη εθνική αποστολή του. Τα δε μηνύματα που πήρε τότε από τη Φύση, τα κατάγραψε στα «Γράμματα από τα βουνά», που εκδόθηκαν το 1905.

Όμως, και η θητεία του στην «Πολυεθνική» Θεσσαλονίκη, τον προετοίμασε για το εθνικό του όραμα: να σωθεί ολόκληρος ο Ελληνισμός μέσα από μια ένωση όλων των ανατολικών λαών, σε μια πολιτιστική ενότητα.⁵

Η προτίμησή του στην πολιτισμική επανάκτηση της κοιτίδας των πολιτισμών — με πρωτεύουσα της Ανατολής την Κων)πολη — ήταν απόρροια της αποστροφής του για την «Επαρχιώτισσα» Αθήνα που «καμώνεται την Ευρωπαϊά κοσμοπολίτισσα».

Στην Αθήνα σου, γράφει: ειρωνεία και λύπη πήγαινε να κασιιάση την ψυχή μου. Ολοένα περισσότερο έβλεπα πως είμαστε κλήρα, όχι της ομορφιάς των παππούδων μας, (...) αλλά της προστυχιάς και της γρίνας της καθημερινής τους ζήσης, ζήσης πανηρών ραγιαδών και αγανακτισμένων ανθρώπων φτωχής γης».⁶)

Και η επιλογή του αυτή, τον απομάκρυνε από τον επεκτατικό μεγαγαλοϊδεατισμό της επίσημης Ελλάδος:

Ταυτόσημες σκέψεις είχε και ο Ίωνας Δραγούμης που έγραφε πως:



«Οι Έλληνες του κράτους παραστράτησαν και κατάντησαν Ελλαδικοί, αλλοιώτικο είδος ζώο».⁷

Ο ίδιος χαρακτήριζε την Αθήνα: «Ξερή, φτωχή, φαλακρή μέσα στα αποκαΐδια», μετατόπιζε το κέντρο βάρους του Ελληνισμού από αυτή, «στην Πόλη, την ανατολική, την πλούσια...»⁸ και ταυτόχρονα έδινε και μια εξιδανικευμένη περιγραφή του φίλου και συνεργάτη του Αθ. Σουλιώτη:

«...Αυτός ο άνθρωπος — γράφει — θα είναι πίο δυνατός στην πολιτική ενέργεια... είναι από εκείνους που κάνουν την ιστορία».⁹

Στον ίδιο δε τονίζει πως:

«...Είσαι καλλίτερός μου στο έργο που μαζί φορτωθήκαμε, και θα ζήλευα για την υπεροχή σου, αν δεν ένοιωθα πως πρέπει να γίνει αυτό που αναλάβαμε, και αν δεν σ' αγαπούσα τόσο, που να μ' αρέσει να σε βλέπω να πετυχαίνης».¹⁰

Η ΕΘΝΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΑΙ ΟΙ ΟΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ

Για τον Αθ. Σουλιώτη - Νικολαΐδη, ο Αγώνας άρχισε το 1906, όταν εντάχθηκε στην «Οργάνωση Θεσ) νίκης»¹¹ που ήταν ο προθάλαμος της μετέπειτα «Οργάνωσης Κων) πόλεως» — ως «πράκτορας με τὸ ψευδώνυμο «Νικολαΐδης». Τότε άρχισε μεθοδικά και υπομονετικά την εθνική του αποστολή για τη διάσωση της Μακεδονίας. Μια «δουλειά» στενόχωρη και εκνευριστική, που φυσικά, δεν ταίριαζε καθόλου στην παράφορη ιδιοσυγκρασία του.

Η «Οργάνωση: Κων) πόλεως»,

(Ο. Κ.) δημιουργήθηκε πριν από το «Κίνημα των Νεοτούρκων» με σκοπό να εμποδισθεί η Βουλγαρική διείσδυση στη Μακεδονία και τη Θράκη.

Τον ίδιο σκοπό επεδίωξαν αργότερα και οι Νεότουρκοι προσπαθώντας να συμφιλιώσουν τους αντιμαχόμενους βαλκανικούς αλυτρωτισμούς καθώς και τον εμφανιζόμενο, τότε, τοπικό εθνικισμό.

Χωρίς νάχει και πολλές ελπίδες για την ειρήνη της Μακεδονίας,¹² ο Σουλιώτης - Νικολαΐδης, θεωρούσε πραγματοποιήσιμο τον «εξελληνισμό» της Οθωμανικής αυτοκρατορίας με μια ειρηνική συμβίωση Ελλήνων και Τούρκων.

Κατά την άποψή του, απαραίτητος όρος για την άρση της δυσπιστίας μεταξύ της Ελλάδος και της Τουρκίας είναι η παραίτηση της πρώτης από κάθε επέκταση στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Ταυτόχρονα δε καλούσε τους Έλληνες της αυτοκρατορίας να δραστηριοποιηθούν και να επικρατήσουν στον εκπολιτιστικό τομέα αυτής της αυτοκρατορίας.

Ο στρατευμένος αυτός ιδεολόγος αγωνίστηκε με πάθος για την πραγμάτωση του ιδανικού του που ήταν μεγαλύτερο από τους στόχους του Ελληνο - Βουλγαρικού αγώνα δηλ. την ενίσχυση των κοινοτήτων τους και τη διατήρηση των αρχαίων δικαιωμάτων του Πατριαρχείου.

Το Οθωμανικό Σύνταγμα του 1908, που θεωρητικά κατοχύρωνε την «ισοπολιτεία» ανάμεσα στους λαούς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ήταν μια ελπιδοφόρα εξέλι-



ξη που ευνοούσε τους οραματισμούς του για μια μεγαλύτερη συμμετοχή των Ελλήνων στη Διοίκηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Σ' αυτή την πολιτική, που — ουσιαστικά — απέβλεπε στη διατήρηση της εθνικής υπόστασης των Ελλήνων Οθωμανών συντονιστικό ρόλο θα έπαιζε η «Οργάνωση της Κων)πόλεως» για την οποία ο Αθ. Σουλιώτης - Νικολαΐδης κατέγραψε τις αναμνήσεις και τις σκέψεις του σε σειρά «σημειώσεων». Και από τις τελευταίες αυτές, η σύζυγός του Σοφία, έκανε — με οδηγίες του ίδιου — την τελική επιλογή εκείνων που είδαν το φως της δημοσιότητας σε τόμο με τον τίτλο : «Οργάνωσις Κων)πόλεως».

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Αθ. Σουλιώτης - Νικολαΐδης, Σημειωματάριον, Αθήνα 1971, σ. 76.
2. Αθ. Σουλιώτης - Νικολαΐδης, Ο Μακεδονικός Αγών, Θεσσαλονίκη 1959.
3. Πρόβλ. υπ. 1 σελ. 122.
4. Κ. Θ. Δημαράς, Πρόλογος για τη διπλή έκδοσι, Γράμματα από το Βουνό, Σημειωματάριον, σ. ιγ'.
5. «Οργάνωσις Κων)πόλεως» — Κείμενα με αναμνήσεις του Αθ. Σουλιώτη στο Αρχείο Γενναδείου Βιβλιοθήκης. Εκδόσεις Δωδώνης. α. η. — σελ. 10.
6. Πρ. 6 υπ. 1 σελ. 84.
7. Ίων Δραχούμης, Όσοι Ζωντανοί, Αθήνα 1926, 6' έκδοσι σ. 2.
8. Αυτόθι, σελ. 80.
9. Αυτόθι, σελ. 85.
10. Αυτόθι, σελ. 123.
11. Πρ. 6, υπ. 2.
12. Πρ. 6, υπ. 10 (την έκθεσι Ιουλίου 1908).

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΣΟΥΛΙΩΤΗ - ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

υπό

Α. Χ. Χαμουδοπούλου, δημοσιογράφου, μέλους της Πολιτικής Οργάνωσης Κωνσταντινουπόλεως.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΘΑΝΑΣΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ - ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Λίγοι στενοί και παλαιοί συνεργάτες εκήδευσαν προχθές έναν ε-



Αθαν. Σουλιώτης - Νικολαΐδης

θνικόν ήρωα, άγνωστο στους πολλούς. Το Θανάση Σουλιώτη - Νικολαΐδη.

Τ' όνομά του θα τάκουσαν ίσως μερικοί εδώ και λίγες εβδομάδες, όταν είχε δημοσιευθή στις εφημερίδες, πως το Υπουργικόν Συμβούλιον τον προβίβασε στο βαθμό του Αντιστρατήγου για τις έξοχες υπη-

ρεσίες του προς το Έθνος, που δεν έπαυσε — όπως έλεγε η επίσημη ανακοίνωσις — να το υπηρετή από το 1904.

Ας σταθούμε ευλαβικά μπρος στο μνήμα του ανθρώπου, που υπήρξε ο πίο αφανής ήρωας της Εθνικής μας Ιστορίας για να πούμε ποιός ήταν, πώς αγωνίστηκε σε δύσκολους χρόνους για την πατρίδα.

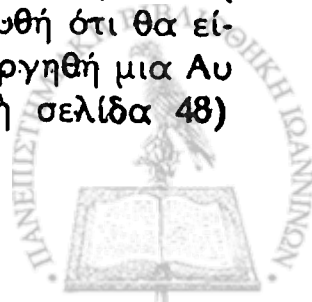
Νέος αξιωματικός του Ελληνικού Στρατού παίρνει κι' αυτός μέρος στο Μακεδονικό Αγώνα. Από το 1904 έως στα 1908 αγωνίζεται στην πρώτη γραμμή. Εκεί συνδέεται με τον Ίωνα Δραγούμη κι' όταν τον Ιούλιον του 1908 γίνεται η Νεοτουρκική Επανάστασις και τ' ανταρτικά μας σώματα διαλύονται, αυτός δεν θεωρεί πως τερματίζεται η δική του αποστολή.

Μαζί με τον Δραγούμη είχαν συλλάβει ένα μεγαλειώδες σχέδιο. Την πολιτική οργάνωση του υποδούλου Ελληνισμού. Η μεταπολίτευσις, που έγινε στην Τουρκία δημιουργούσε μια νέα κατάσταση, που έπρεπε να την αντιμετωπίση το Έθνος με όλως διόλου καινούργια οργάνωσή του. Ο Δραγούμης κι' ο Σουλιώτης πήγαν τότε στην Κωνσταντινούπολη κι' έβαλαν τις βάσεις, για τον νέον αγώνα, που άρχιζε, για τον Ελληνισμό. Συνεννοήθηκαν με λιγοστούς όπό τις κορυφές του Έθνους. Ο Δραγούμης γύρισε στην Αθήνα, όπου διήυθυνε το Β' Πολιτικό Γραφείον του Υπουργείου των Εξωτερικών. Ο Σουλιώτης έμεινε στην Πόλη, ως Αρχηγός της Οργανώσεως. Αποτραθηγμένος σ' ένα

διαμέρισμα μιάς μεγάλης Στοάς του Πέραν ζεί τελείως άγνωστος για τον πολύ κόσμο. Τον ξέρουν μόνον λίγοι άνθρωποι. Μερικοί από τους Βουλευτάς στην Τουρκική Βουλή, μερικοί από τους Συνοδικούς Αρχιερείς, λίγοι Λαϊκοί Εθνικοί Σύμβουλοι του Πατριαρχείου, τρεις - τέσσερες δημοσιογράφοι κι' ακόμη μερικά άλλα πρόσωπα, που τα χρησιμοποιεί για την Οργάνωση του Ελληνισμού σε τομείς.

Κι' αρχίζει η δράσις. Ο Σουλιώτης κατευθύνει τους αγώνας των Ελλήνων Βουλευτών στην Βουλή, έχοντες ως κυριωτέρους συνεργάτας τον Γ. Μπούσιο, Αρχηγό της Ελλ. Ομάδος, τον Κοσμίδη, τον Λίγκα και τον Βαμβακά. Αυτός κατευθύνει από δω και εξής την Εθνική πολιτική του Οικ. Πατριαρχείου. Αυτός εμπνέει τον τύπο. Κι' όταν οι Νεότουρκοι, ρίχνοντας το προσώπιο μας κηρύττουν τον πόλεμο, με αντικειμενικό σκοπό τον εξαφανισμό μας, ο Σουλιώτης Νικολαΐδης διαγράφει τις νέες γραμμές, που λαμβάνει την ιδέα της συνεννοήσεως με τις άλλες Χριστιανικές Εθνότητες Βουλγάρους, Σέρβους, Αρμενίους, Αλβανούς, που τις θίγει επίσης η πολιτική του Νεοτουρκικού Κομιτάτου. Η συνεννόησις πραγματοποιείται και προλειάνεται το έδαφος για την Βαλκανική Συνεννόηση, που ωδήγησε στο Βαλκανοτουρκικό Πόλεμο του 1912.

Ο Σουλιώτης μαζί με τον Δραγούμη όταν ξεκινούσαν στην Πόλη στα 1908 είχαν ονειρευθή ότι θα είναι δυνατόν να δημιουργηθή μια Αυ
(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στή σελίδα 48)



Ἡ χάρη τῆς ἀγάπης

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΙΝΔΕΑ

Τσομπανόπουλο μονάχο
σ' ἀκροποταμιά,
καθιστὸ ψηλὰ σὲ βράχο,
στὴν ἀστροφεγγιά.

Χίλιους παίζει στὴ φλογέρα
πόθους μυστικούς,
μύριους χύνει στὸν ἀγέρα
πόνους καὶ καῦμούς!

Καὶ τρελλές καὶ λιγωμένες
στήνουν τὸ χορό,
τρεῖς νεραΐδογεννημένες
πάνω στὸ νερό.

Τραγουδάει καὶ λέει ἡ πρώτη:
—«Σ' ὄλο τὸ ντουινιά,
τὴν ἀμάραντὴ μου νιότη
ποιὰ τὴν προσπερνᾶ;

Ἔχω μάτια δυὸ ἀστέρια.
δυὸ Αὐγερινούς,
ἔχω ζυμωμένα χέρια
μ' ἄνθη καὶ μ' ἀφρούς».

Τραγουδάει καὶ λέει ἡ ἄλλη:
—«Ἐχεις δεῖ ποτὲ
στὴ ζωὴ σου τέτοια κάλλη,
ὁμορφε βοσκέ;

Ἔχω τὸν ἀφρὸ πατέρα,
μᾶνα τὸ θυθό,
καὶ ποθῶ, ἄχ! νύχτα - μέρα,
κάποιον πιστικό!...».

Τραγουδάει καὶ λέει ἡ τρίτη:
—«Κύτταξέ με ἐδῶ!
Ἔχω τὸν Ἀποσπερίτη
μέτωπο λαμπρό.

Τὰ χρυσόμαλλά μου τᾶειδες;
Κύτταξε ὁμορφίες!
Εἶμαι πρώτη στὶς Νεράϊδες,
πρῶτη στὶς Ξωθιές!...».

Τραγουδοῦν οἱ τρεῖς καὶ λένε:
—«Δὲν θὰ ῥθεις σκληρέ;
Τ' ἄγγιχτά μας στήθια καῖνε,
ἔλα, πιστικέ!...

Δὲ διψοῦν τὰ δυὸ σου χεῖλια
φλογερὰ φιλιὰ;
Ἔλα καὶ θὰ νοιώσεις χίλια
χάδια τρυφερά!...».

Στὰ στερνὰ τὸ παλληκάρι
δίνει ἀντιλογία:
—«Τῆς ἀγάπης μου τὴ χάρη
δὲν τὴν ἔχει καμμιά!»





ΟΙ ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΑΙΩΝΑ ΜΑΣ

ΚΩΝ. Ι. ΚΙΤΣΟΥ
Επιτ. Γεν. Διευθυντού Ζωσιμαίας
Παιδαγωγικής Ακαδημίας

Με τη σύντομη αυτή μελέτη επιδιώκεται να αποδοθεί η πρέπουσα τιμή και ευγνωμοσύνη στους Ηπειρώτες Διδασκάλους και Νηπιαγωγούς, που εργάστηκαν, κατά τη διάρκεια του αιώνα μας, σε δημοτικά σχολεία και νηπιαγωγεία της χώρας. Επιδιώκεται, ακόμη, να τιμηθούν και τα ιδρύματα της Ηπείρου, που μόρφωσαν τους εκπαιδευτικούς αυτούς και τα οποία έπαυσαν να λειτουργούν από το έτος 1988—89.

Κατά την ανάπτυξη του θέματος θα παρουσιαστούν στοιχεία για τα ιδρύματα, στα οποία φοίτησαν και απέκτησαν το δίπλωμά τους οι εκπαιδευτικοί αυτού. Θα αναφερθούν κατόπιν οι συνθήκες, που διαμορφώθηκαν από συνταρακτικά γεγονότα, κατά τη διάρκεια του αιώνα μας, και υπό τις οποίες σπούδαζαν

και εργάζονταν έπειτα στα σχολεία τους οι Διδάσκαλοι και Νηπιαγωγοί. Και, τέλος, θα εκτεθεί, με συντομία, το εκπαιδευτικό, το εθνικό, το κοινωνικό και το ευρύτερο πνευματικό έργο τους.

1. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μορφώσεως Διδασκάλων στην Ήπειρο κατά τη διάρκεια του αιώνα μας.

Οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι, που προσέφεραν εκπαιδευτικές υπηρεσίες κατά τη διάρκεια του αιώνα μας, απέκτησαν τη διδασκαλική τους μόρφωση, κατά τη μέγιστη πλειονότητά τους, στα εξής παιδαγωγικά ιδρύματα: α) το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς (1911—1989), β) το Διδασκαλείο Ιωαννίνων (1913—1936) και γ) τη Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ακαδημία (1934—1988). Υ-



πήρχαν, όμως, και Διδάσκαλοι, κατά τις πρώτες δεκαετίες του αιώνα μας, που είχαν αποφοιτήσει μόνον από Ελληνικά Σχολεία ή Σχολαρχεία ή τη Ζωσιμαία Σχολή ή την Ιερατική Σχολή της Νήσου Ιωαννί-



Κων. Ι. Κίτσος

νων. Ήδη, από το έτος 1988, έχουν αποφοιτήσει διδάσκαλοι από το Παιδαγωγικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, το οποίο συνεχίζει, με 4ετή εκπαίδευση, το έργο των ανωτέρω σχολών.

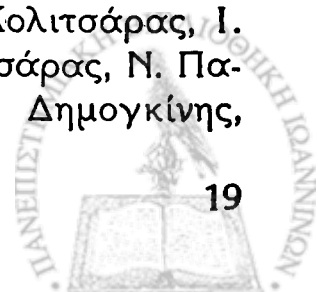
α) Το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς: Ιδρύθηκε στην Ιερά Μονή Βελλάς, το έτος 1911, με πρωτοβουλία του τότε Μητροπολίτη Βελλάς και Κονίτσης και μετέπειτα Μητροπολίτη Ιωαννίνων και Αρχιεπισκόπου Αθηνών Σπυρίδωνος.

Ελειτούργησε σε τέσσερις χρονι-

κές περιόδους. Κατά την πρώτη περίοδο (1911—1926), επιτελούσε έργο σχολής ιδιωτικού δικαίου με πρότυπο τον κανονισμό της Σχολής της Χάλκης. Δεχόταν, κατόπιν εξετάσεων, ως οικοτρόφους, αποφοίτους Ελληνικών Σχολείων ή Σχολαρχείων, για να παρακολουθήσουν, επί τέσσερα χρόνια, μαθήματα γενικής μορφώσεως, θεολογικά και παιδαγωγικά. Κατά τη δεύτερη περίοδο (1926—1937) και την τρίτη (1937—1977), λειτούργησε ως δημόσιο ίδρυμα εκκλησιαστικής εκπαίδευσης και μετατράπηκε σε 5τάξιο και 6τάξιο, αντίστοιχα, Ιεροδιδασκαλείο. Δεχόταν, κατόπιν εξετάσεων, ως οικοτρόφους, αποφοίτους Ελληνικών Σχολείων ή Β' τάξεως 6ταξίου Γυμνασίου. Οι σπουδαστές παρακολουθούσαν, επί 5 ή 6 χρόνια, μαθήματα ιερατικών σχολών γενικής και θεολογικής μορφώσεως και παιδαγωγικά και γεωπονικά. Κατά την τέταρτη περίοδο (1977—1989), η Σχολή μετατράπηκε και λειτούργησε έως το έτος 1988—89 ως 4τάξιο Εκκλησιαστικό Λύκειο και ως 2τάξια Εκκλησιαστική Παιδαγωγική Ακαδημία.

Το Ιεροδιδασκαλείο στεγάστηκε, κατ' αρχήν, στα κτίρια της Μονής και, από τη δεκαετία του 1930, σε νέα περικαλλή διδακτήρια.

Ως διευθυντές στο ίδρυμα αυτό υπηρέτησαν οι εξής: οι Αρχιμανδρίτες: Ι. Ζωσιμάδης, Δημ. Ευθυμίου, Ι. Αναστασιάδης, Αθέρκιος Παπαδόπουλος, Πολύκαρπος Θεοδοσίου, και οι Θεολόγοι: Ι. Κολιτσάρας, Ι. Φραγκούλης, Ι. Κολιτσάρας, Ν. Παπαδόπουλος, Οδυσ. Δημογκίνης,



Πέτρος Ξενικάκης, Οδ. Δημογκί-
νης, Αριστ. Χαρατσής, Αρχιμανδρί-
της Συμεών Χατζής, πρωτοπρεσβύ-
τερος Ηλίας, Αλεξ. Κορακίδης, Εμ.
Ριζόπουλος (παιδαγωγός) και Α-
λεξ. Κορακίδης.

Την πρόνοια και την εποπτεία της
Σχολής είχαν, κατά τις τρεις πρώ-
τες περιόδους, οι Μητροπολίτες Ι-
ωαννίνων, κατά σειρά, Σπυρίδων,
Δημήτριος, Σεραφείμ και Θεόκλη-
τος και το Υπουργείο Παιδείας,
και, κατά την τέταρτη περίοδο, ει-
δική σχολική εφορεία και το Υ-
πουργείο Παιδείας.

Από το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς
έλαβαν πτυχίο, στα 78 χρόνια λει-
τουργίας του, 1.400 περίπου Διδά-
σκαλοι. Οι περισσότεροι από αυ-
τούς σταδιοδρόμησαν ως διδάσκα-
λοι μόνον και πολύ ολίγοι ως ιερείς
και διδάσκαλοι σε σχολεία της Βο-
ρείου Ηπείρου, κυρίως, και της κεν-
τρικής και νότιας Ηπείρου ή άλλων
διαμερισμάτων.

β) Το Διδασκαλείο Ι-
ωαννίνων: Λειτουργήσε, αμέ-
σως μετά την απελευθέρωση της
Ηπείρου από τον τουρκικό ζυγό, με
τις εξής τέσσερις μορφές: α) με τη
μορφή του 1 τ α ξ ί ο υ Δ ι δ α -
σ κ α λ ε ί ο υ αρρένων (1913 —
1914), που δεχόταν για φοίτηση,
επί ένα χρόνο, αποφοίτους του
4ταξίου, τότε, Γυμνασίου. β) με τη
μορφή του 3 τ α ξ ί ο υ Δ ι δ α -
σ κ α λ ε ί ο υ αρρένων και θη-
λέων (1914—1926), που δεχόταν για
φοίτηση, επί τρία χρόνια, αποφοί-
τους Ελληνικών Σχολείων ή Α' τά-
ξεως Γυμνασίου. γ) με τη μορφή

5 τ α ξ ί ο υ Δ ι δ α σ κ α λ ε ί ο υ
αρρένων και θηλέων (1924—1936),
που δεχόταν για φοίτηση, επί πέντε
χρόνια, αποφοίτους Ελληνικών ή
Αστικών Σχολείων ή Α' τάξεως
Γυμνασίου και δ) με τη μορφή
1 τ α ξ ί ο υ Δ ι δ α σ κ α λ ε ί ο υ
(1923—1928), ανεξάρτητου και πα-
ράλληλου προς το 5 τ ά ξ ι ο Δ ι -
δασκαλείο, που δεχόταν για φοίτη-
ση, επί ένα χρόνο, αποφοίτους 4 τ α -
ξ ί ο υ, τότε, Γυμνασίου. Οι σπου-
δαστές, σε όλες τις μορφές του Δι-
δασκαλείου, παρακολουθούσαν μα-
θήματα γενικής μορφώσεως, δεξιο-
τήτων και ψυχολογίας και παιδα-
γωγικής.

Κατά την περίοδ των ετών 1920
— 1932, λειτούργησαν και μονατά-
ξια τμήματα για την παιδαγωγική
κυρίως επιμόρφωση αποφοίτων Γυ-
μνασίου και της Ιερατικής Σχολής
Νήσου, τριτοβαθμίων διδασκάλων
και γραμματοδιδασκάλων.

Ως διευθυντές ή διευθύνοντες υ-
πηρέτησαν οι εξής: Αναστ. Σακελ-
λαρίου, Γ. Μάζαρης, Κ. Αράπης,
Σπ. Καλλιάφας, Α. Σέρρης, Δ. Σου-
χλέρης, Δ. Σακελλαρίδης, Ε. Κα-
κούρος, Ν. Σπηλιωτόπουλος, Γ. Πα-
λαιολόγος, Γ. Ζομπανάκης, Ν. Τζού-
φης, Α. Βασιλειάδης, Ευρ. Σούρλας,
Ι. Γερακάρης και Α. Κοντοπάνος.

Το Διδασκαλείο, με τις τρεις πρώ-
τες μορφές του, στεγάστηκε στο α-
νταλλάξιμο κτίριο τουρκικής ιδιο-
κτησίας, στην οδό, τότε, Ουίλσωνος
και τώρα Μιχ. Αγγέλου, στο οποίο
σήμερα στεγάζεται το Λιθογραφικό
Μουσείο της Ε.Η.Μ. Το ανεξάρτητο
1τάξιο Διδασκαλείο στεγάστηκε
στην παλαιά Ζωσιμαία Σχολή.



Από το ίδρυμα αυτό, κατά τα 23 έτη λειτουργίας του με τις τέσσερις μορφές, έλαβαν πτυχίο 1.100 περίπου Διδάσκαλοι.

γ) Η Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ακαδημία: Ιδρύθηκε το 1934 και συνέχισε, επί 54 χρόνια (1934—1988), το έργο Διδασκαλείου Ιωαννίνων για τη μόρφωση διδασκάλων με ανανεούμενα προγράμματα σπουδών σε τέσσερις περιόδους: α) 1934—1964, β) 1965—1968, γ) 1967—1971 και δ) 1971—1988.

Στη Σχολή εισάγονταν κάθε χρόνο, κατόπιν εξετάσεων, κατά μέσο όρο, 150 απόφοιτοι δαξίου Γυμνασίου ή Ζταξίου Λυκείου και παρακολούθησαν φιλοσοφικά, ψυχολογικά και παιδαγωγικά μαθήματα, μαθήματα γενικής μορφώσεως και μαθήματα καλλιτεχνικών, μουσικών και άλλων δεξιοτήτων. Η φοίτηση κατά την πρώτη, την τρίτη και την τέταρτη περίοδο ήταν Ζετής, ενώ κατά τη δεύτερη περίοδο (1965—1968) ήταν Ζετής. Για την πρακτική άσκηση των σπουδαστών λειτουργούσαν πρότυπα δημοτικά σχολεία.

Στη Σχολή λειτούργησαν επί πλέον: α) μονοτάξιο τμήμα για τη μετεκπαίδευση αποφοίτων του Ιεροδιδασκαλείου Βελλάς (1935—1939), β) μονοτάξιο τμήμα για τη μετεκπαίδευση διδασκάλων από τη Βόρειο Ήπειρο (1936—1938) και γ) τμήμα εκπαιδεύσεως νηπιαγωγών μονοετούς φοιτήσεως (1956—1960 και 1965—1971).

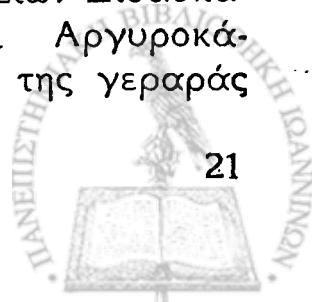
Η Ακαδημία στεγιάστηκε στο δι-

δακτήριο του άλλοτε Διδασκαλείου Ιωαννίνων (οδός Μιχ. Αγγέλου : 1934—1938), στο διδακτήριο της οδού Δωδώνης, ιδιοκτησίας των Αγοθοεργών Καταστημάτων της Ιεράς Μητροπόλεως Ιωαννίνων (1938—1979), και στο δικό της κρατικό διδακτήριο στις Ράχες Σαμής της Κοινότητας Ανατολής (1979—1988).

Ως διευθυντές της Σχολής υπηρέτησαν (1934—1988) οι εξής: Γ. Κοκκίνης, Ε. Παπανούτσος, Β. Έξαρχος, Β. Ζέρβας, Π. Κοροντζής, Ν. Βοσταντζής, Δ. Καραθανάσης, Σ. Λώλης, Ν. Πετρουλάκης, Κ. Κίτσος και Θ. Νταλάκας. Κατά την απουσία δ)ντών υπηρέτησαν ως διευθυντές οι: Δ. Πουλμέντης, Ν. Παπαδόπουλος, Κ. Σιωμάλλας, Ι. Κωτίτσας, Ε. Σταματάκη, Ε. Θεοδωρόπουλος, Γ. Ξύδης, Ε. Στυλιαράς και Ι. Παπαχρίστου.

Κατά τα 54 χρόνια λειτουργίας της, η Ακαδημία παρέδωσε 8.800 περίπου διδασκάλους, 475 νηπιαγωγούς και 5.000 περίπου αποφοίτους των προτύπων δημοτικών σχολείων της.

δ) Τα τρία παιδαγωγικά ιδρύματα, το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς, το Διδασκαλείο Ιωαννίνων και η Ζωσ. Παιδαγωγική Ακαδημία στήριζαν το έργο τους σε βαθύτερες πνευματικές ρίζες, όπως ήταν: η πνευματική κίνηση στις χώρες της Ευρώπης, η παιδεία στην Ελλάδα και κυρίως στην Ήπειρο επί τουρκοκρατίας, το έργο των Ζωγραφείων Διδασκαλείων στο Κεστοράτι Αργυροκάστρου και το έργο της γεραράς



Ζωσιμαίας Σχολής.

Με τα προγράμματα σπουδών τα τρία αυτά ιδρύματα καλλιεργούσαν στους τροφίμους των το ιδεώδες του χριστιανικού, νεοκλασικού και επιστημονικού ανθρωπισμού. Επεδίωκαν, ειδικότερα, να αναπτύξουν στις ψυχές των σπουδαστών τα δύο στοιχεία της παιδαγωγικής σοφίας: τη γνώση των μεθόδων για την αγωγή του παιδιού και την αρετή της αγάπης στον εξελισσόμενο άνθρωπο.

Οι σπουδαστές, που προέρχονταν από την Ήπειρο και τις γειτονικές περιοχές και ανήκαν σε οικογένειες μεσαίου και χαμηλού εισοδήματος, επεδείκνυαν ικανοποιητικό ενδιαφέρον για την κατάρτισή τους και συμμετείχαν στην αντιμετώπιση δυσχερειών των σχολών τους και εθνικών και κοινωνικών προβλημάτων.

Οι καθηγητές, οπλισμένοι με επιστημονικά προσόντα και εκπαιδευτική πείρα, είχαν βαθειά συναίσθηση ευθύνης για την καρποφορία του έργου των σχολών τους. Με την έλλογη σοβαρότητα αλλά και την ευεργετική αγάπη τους προς τους σπουδαστές των δημιουργούσαν την παιδαγωγούσα εκείνη ατμόσφαιρα, που θέρμαινε νεανικές ψυχές και διηγείρε παιδαγωγικά διαφέροντα.

Τα τρία αυτά παιδαγωγικά ιδρύματα της Ηπείρου παρέδωσαν, με επαρκή εφόδια, συνολικά 11.775 περίπου διδασκάλους και νηπιαγωγούς για σοβαρές ανάγκες της δημοτικής εκπαιδευσεως.

2. Ο Ι Σ Υ Ν Θ Η Κ Ε Σ Σ Π Ο Υ -

δών και σταδιοδρομίας των διδασκάλων, που δημιουργήθηκαν από παγκόσμια, εθνικά και τοπικά γεγονότα.

Οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι, τόσο κατά τον χρόνο των σπουδών τους όσο και κατά τη σταδιοδρομία τους, εγνώρισαν συνταρακτικά παγκόσμια, εθνικά και τοπικά γεγονότα, τα οποία επέδρασαν στον ψυχισμό τους και στο έργο τους. Τα κυριότερα από αυτά είναι τα εξής:

— Βαλκανικοί πόλεμοι, Α΄ παγκόσμιος πόλεμος, Οκτωβριανή Επανástαση στη Ρωσία, Μικρασιατική καταστροφή και προσφυγικό πρόβλημα, Β΄ παγκόσμιος πόλεμος, Ιταλο - ελληνικός πόλεμος, Ιταλο - γερμανική κατοχή, εθνική αντίσταση, εμφύλιος πόλεμος και εθνικά προβλήματα της Βορείου Ηπείρου και της Κύπρου. Συγκρότηση Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οργανισμών: Ο.Η.Ε., Ουνέσκο, ΝΑΤΟ, ΕΟΚ, Σύμφωνο Βαρσοβίας, Κομκόν. Εξεγέρσεις λαών στην Αφρική και την Ασία και Συνασπισμοί των χωρών του Τρίτου Κόσμου. Ραγδαίες επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις με τη χρήση της ατομικής ενέργειας. Πληθυσμιακή έκρηξη σε ορισμένες Ηπείρους και σοβαρά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα σ' αυτές. Εξοπλισμοί μεγάλων και μικρών κρατών. Οικονομικοί ανταγωνισμοί. Επικράτηση των αξιών της καταναλωτικής κοινωνίας.

— Ειδικότερα, στη χώρα μας: Διχασμός των Ελλήνων σε θενιζε-



λικούς και βασιλόφρονες. Συχνές μεταβολές του πολιτεύματος και απότομες αλλαγές κυβερνήσεων χωρίς ομαλές, πάντοτε, διαδικασίες. Δικτατορικά καθεστώτα της 4ης Αυγούστου 1936 και της 21ης Απριλίου 1967. Προσπάθειες υλικής και κοινωνικής ανασυγκροτήσεως από τα πολεμικά γεγονότα. Μεταναστευτικό ρεύμα και αστυφιλία.

— Ριζοσπαστικές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, χωρίς την καθολική, πάντοτε, συναίνεση, το 1917—18, το 1929—30 και στις δεκαετίες του 1950, του 1960, του 1970 και του 1980. Υιοθέτηση φιλοσοφικών, κοινωνικών και παιδαγωγικών αντιλήψεων, που ίσχυαν σε άλλες χώρες, και προσπάθειες εφαρμογής των στα εκπαιδευτικά και κοινωνικά πράγματα της χώρα μας. Οικονομικές, επιστημονικές και πολιτιστικές ανταλλαγές και συνεργασίες με άλλους λαούς.

—Στην Ήπειρο, οι επιπτώσεις όλων αυτών των γεγονότων ήταν σοβαρότατες και κυρίως : α) των πολεμικών γεγονότων με τα θύματα, τις καταστροφές και τις ψυχικές ταραχές και αγωνίες και β) του μεταναστευτικού ρεύματος με την πληθυσμιακή απογύμνωση της υπαίθρου και την οικονομική καθυστέρηση της περιοχής.

Έναντι όλων αυτών, θα πρέπει να αναλογιστούμε τις δυνάμεις, το σθένος και το ήθος, που θα έπρεπε να διαθέτουν οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι, για να αντιμετωπίζουν τα συναφή ατομικά, οικογενειακά και εκπαιδευτικά τους προβλήματα και να διατηρούν, όσο μπορούσαν, όρ-

θιο το ανάστημα του Έλληνα εκπαιδευτικού.

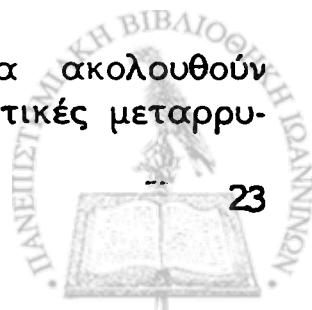
3. Η εκπαιδευτική, εθνική, κοινωνική και πνευματική προσφορά των Ηπειρωτών Διδασκάλων.

α) Η εκπαιδευτική προσφορά τους:

Οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι προσέφεραν εκπαιδευτικές υπηρεσίες, για αρκετά χρόνια της σταδιοδρομίας των, σε σχολεία των ορεινών περιοχών της Ηπείρου, αλλά και της Μακεδονίας, της Θράκης, της Ευρυτανίας και της Πελοποννήσου, σε σχολεία χωριών απομονωμένων και δυσπρόσιτων με σοβαρές δυσκολίες διακινήσεως, διαμονής και διατροφής και με κινδύνους για την υγεία και τη ζωή τους ακόμη.

Δίδαξαν σε διδακτήρια παλαιά και ερειπωμένα. Δίδαξαν σε παιδιά, που ανήκαν σε πολύ φτωχές οικογένειες; σε παιδιά χωρίς επαρκή και κατάλληλη διατροφή και ενδυμασία, σε παιδιά φοβισμένα από πολεμικά γεγονότα, σε παιδιά ανήσυχια για την τύχη και τη ζωή των στρατευμένων ή διωκομένων ή ταξιδευμένων γονέων τους. Δίδαξαν, ακόμη, σε πολυπληθείς τάξεις σε πόλεις και κωμοπόλεις ή σε τάξεις με 2—3 μαθητές σε χωριά με πληθυσμιακή απογύμνωση και υπέφεραν εκεί όλες τις δυσμενείς επιπτώσεις για τη σωματική και ψυχική τους υγεία.

Αναγκάζονταν να ακολουθούν τις συχνές εκπαιδευτικές μεταρρυ-



θμίσεις των εναλλασσόμενων Κυβερνήσεων και να δέχονται συχνά νέα προγράμματα, βιβλία και μεθόδους.

Δέχθηκαν, ακόμη, καλόβουλες ή κακόβουλες κρίσεις και επικρίσεις για το έργο τους και για τις παιδαγωγικές, κοινωνικές ή κοσμοθεωριακές αντιλήψεις των. Βρέθηκαν μπροστά σε πολιτικές αντιθέσεις και διενέξεις συμπολιτών και προσπαθούσαν να τηρήσουν ισορροπίες και ουδετερότητα. Προβληματίστηκαν, τότε, ανησύχησαν, παρεξηγήθηκαν και, μερικοί, είχαν επαχθείς συνέπειες.

Και, όμως, παρόλα αυτά, οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι είχαν τη διάθεση και το σθένος και επεσκεύασαν και συντήρησαν παλαιά διδακτήρια. Αναζήτησαν ενισχύσεις, δωρεές και οικόπεδα και ανήγειραν νέα διδακτήρια με ευρύχωρες αίθουσες, γυμναστήρια και σχολικούς κήπους. Εμπλούτισαν τα σχολεία τους με κατάλληλα έπιπλα και μέσα διδασκαλίας. Οργάνωσαν εργαστήρια, εορτές, εκδρομές, μουσεία, σχολικές βιβλιοθήκες, σχολικά περιοδικά, μαθητικούς συνεταιρισμούς, μαθητικά συσσίτια και παιδικές κατασκηνώσεις.

Ανανέωναν τις παιδαγωγικές των αντιλήψεις με τη μελέτη βιβλίων και περιοδικών και με τη συμμετοχή τους σε συνέδρια και μετεκπαιδεύσεις.

Εγκατέλειπαν προοδευτικά το σύστημα του Ερβάρτου με τα πέντε στάδια διδασκαλίας και αναπροσάρμοζαν τη διδακτική τους μέθοδο βάσει των αξιωμάτων της πα-

τριδογνωσίας, της συγκεντρωτικής διδασκαλίας και της αυτενέργειας με εξατομικευμένες και ομαδικές εργασίες των μαθητών.

Υπηρέτησαν τον σκοπό της παιδείας σύμφωνα με τα ισχύοντα, κατά καιρούς, Συντάγματα, που ήταν: η ηθική, πνευματική και φυσική αγωγή των παιδιών και η ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνειδήσεως.

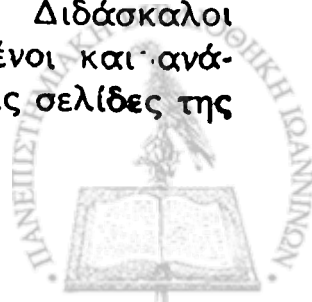
Αγωνίστηκαν ως μέλη και ως ηγετικά στελέχη στον εκπαιδευτικό συνδικαλισμό για τα δίκαια των διδασκάλων και τη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας των σχολείων τους.

Ετίμησαν, με τη διδαχή και τη γραφίδα τους, με μνημεία και ποικίλες εκδηλώσεις, τους Ηπειρώτες λογίους και διδασκάλους του Γένους και τους ευεργέτες της παιδείας.

Αρκετοί από αυτούς προσέφεραν υπηρεσίες, με επηυξημένες ευθύνες, στη δημοτική εκπαίδευση, ως επιθεωρητές σχολείων, επόπτες και σύμβουλοι.

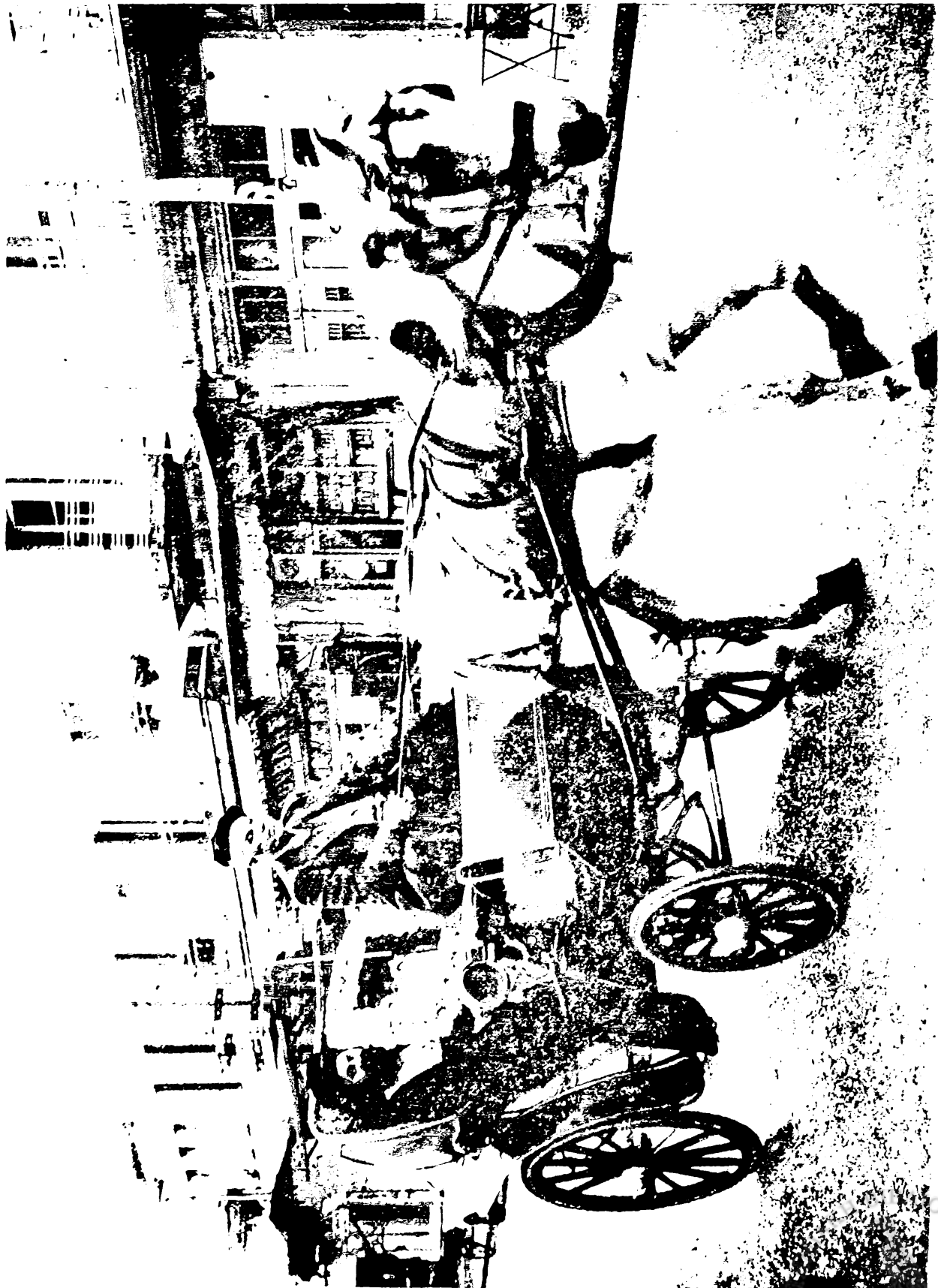
β) Η εθνική προσφορά τους:

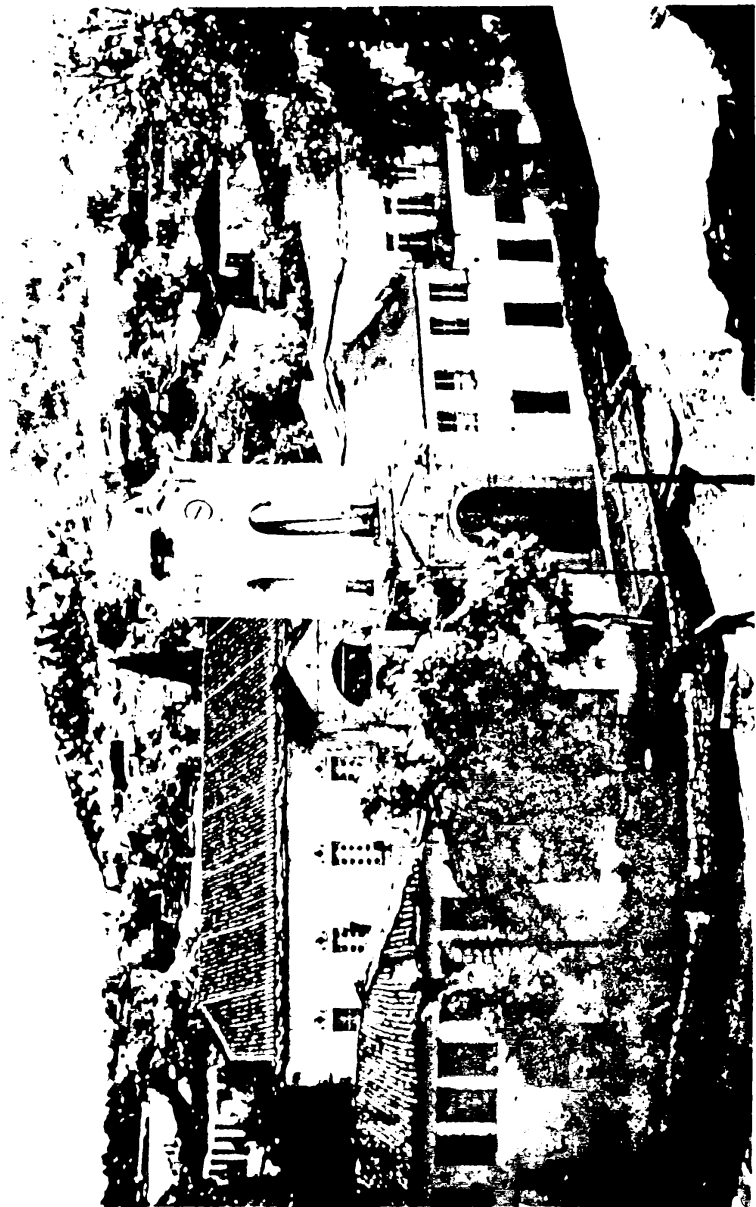
Συμμετείχαν ως μάχιμοι οπλίτες ή έφεδροι αξιωματικοί στους Βαλκανικούς πολέμους (1914—1918), στη Μικρασιατική εκστρατεία και καταστροφή (1918—1922), στο βορειο-ηπειρωτικό έπος 1940—41, στην εθνική αντίσταση (1942—1944) και στις εσωτερικές συγκρούσεις των ετών 1946—1949. Διδάσκαλοι νεκροί, ακρωτηριασμένοι και άπληροι πληρούν αρκετές σελίδες της



Η ΠΕΙΡΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΕΥΧΟΥΣ 160 ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ



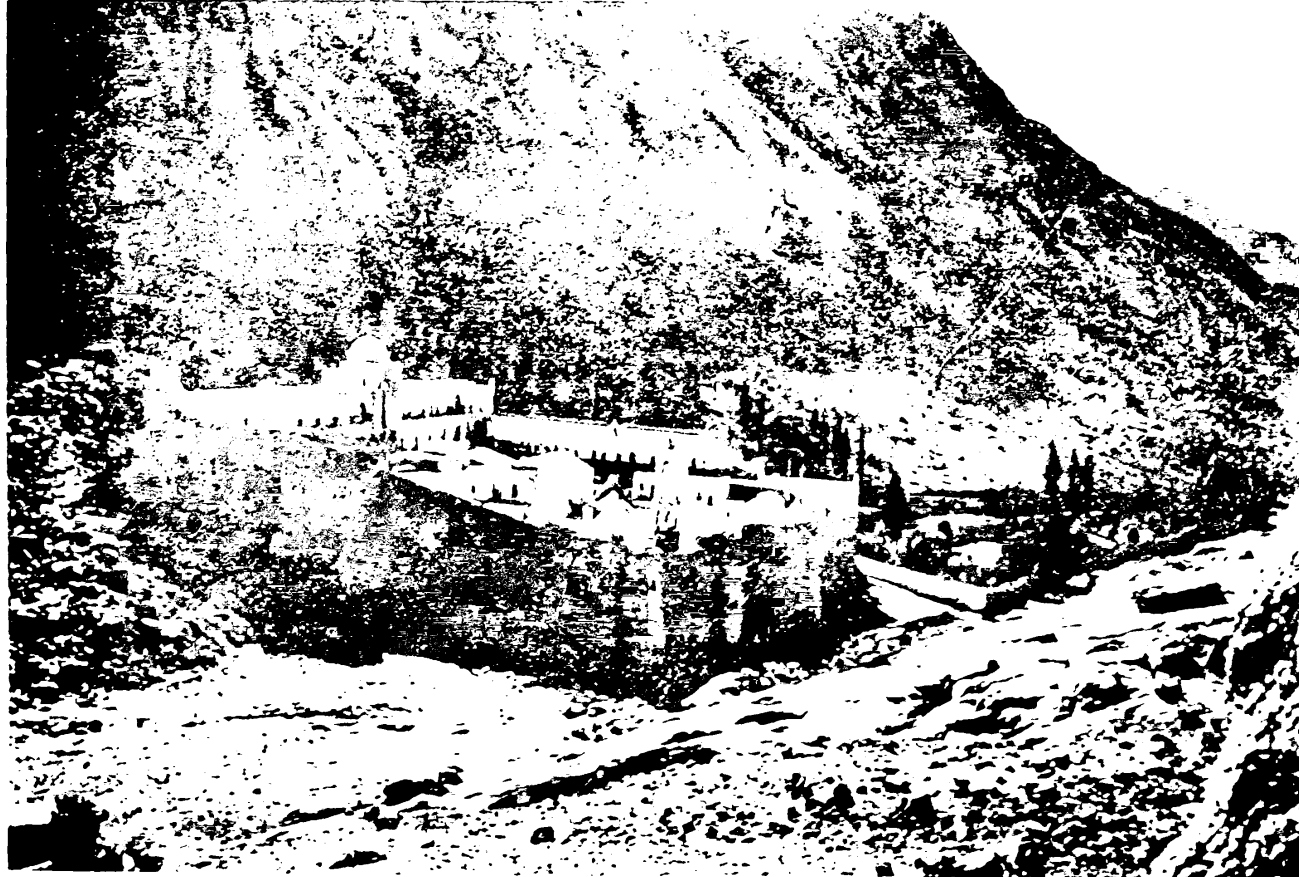


ΤΑ ΣΙΝΑΪΤΙΚΟ ΜΕΤΟΧΙ ΤΗΣ ἉΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ
 SINAI, CATHEDRAL CHURCH

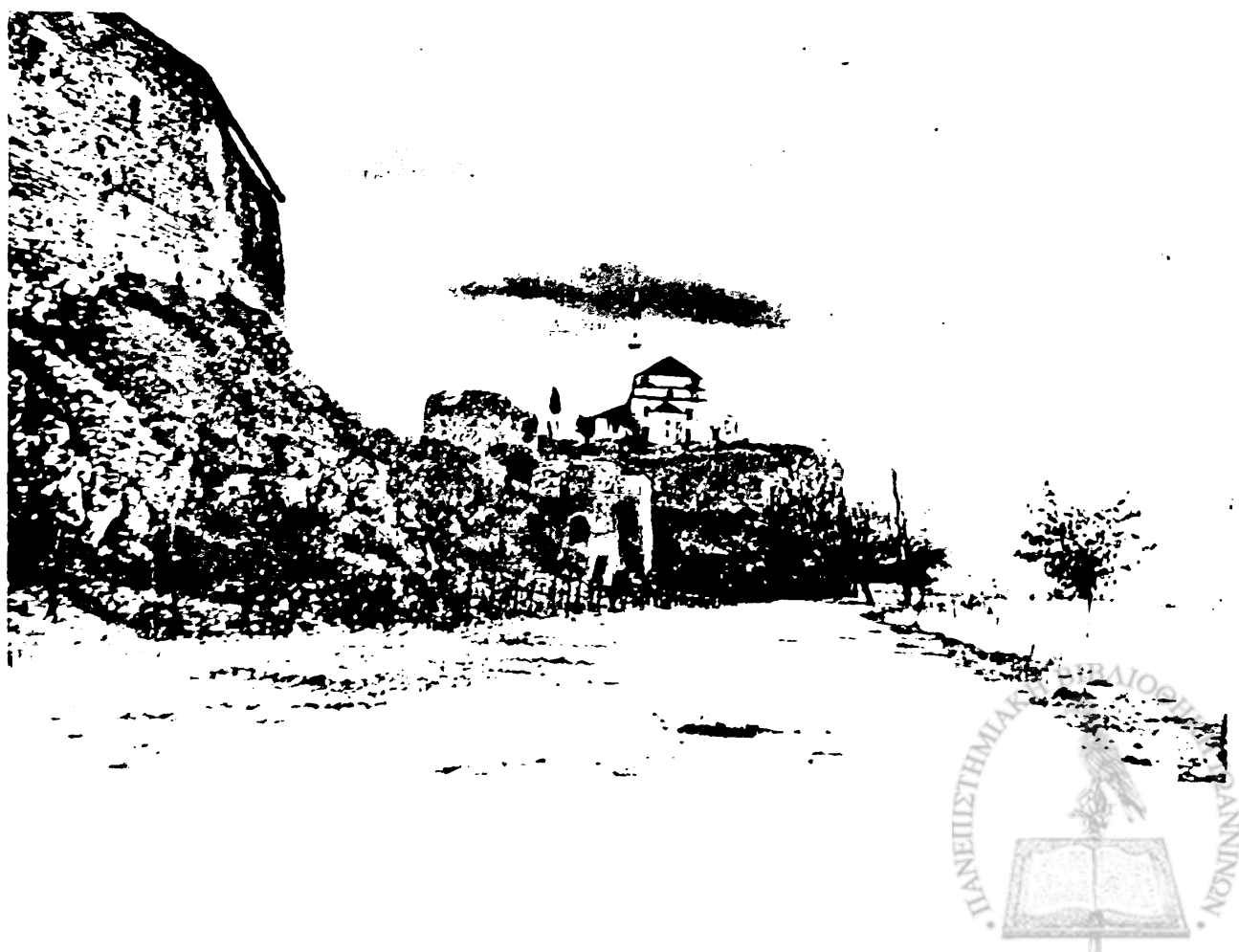
Φωτ. Α. Γιωβάννη

Τό ΣιναΪτικό Μετόχι τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης στή Γιάννινα. Ὁ Ἱ. Ναός τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ὅπως ἦταν ὡς τόν Ἰούλιο τοῦ 1968, ὁπότε μιά πυρκαγιά ἔκαψε τά μισά κτήρια καί ἀργότερα μέ τήν οἰκοδομική ἐκμετάλλευση θάφτηκε κυριολεκτικά τό Μετόχι μέ τό γραφικό του καμπαναριό τό πρῶτο πού ὑψώθηκε στή Γιάννινα στή χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας. Τό Μετόχι ἔχει μιά ἱστορία, πού ξεκινάει στή μέσα τοῦ 18ου αἰώνα. Ἡ παράδοση τό θέλει ἀκόμα πιό παλιά, ὅταν οἱ Γιαννιώτες ἀφιέρωσαν μιά ἀρχιερατική μῆτρα στό Σινά τό 1639 καί ὅταν ἰδρύθηκε τό Μετόχι στό Φανάρι τῆς Θεσπρωτίας στή 1630.
 (Ἀρχεῖο Φιλ. Π. Γιωβάννη)



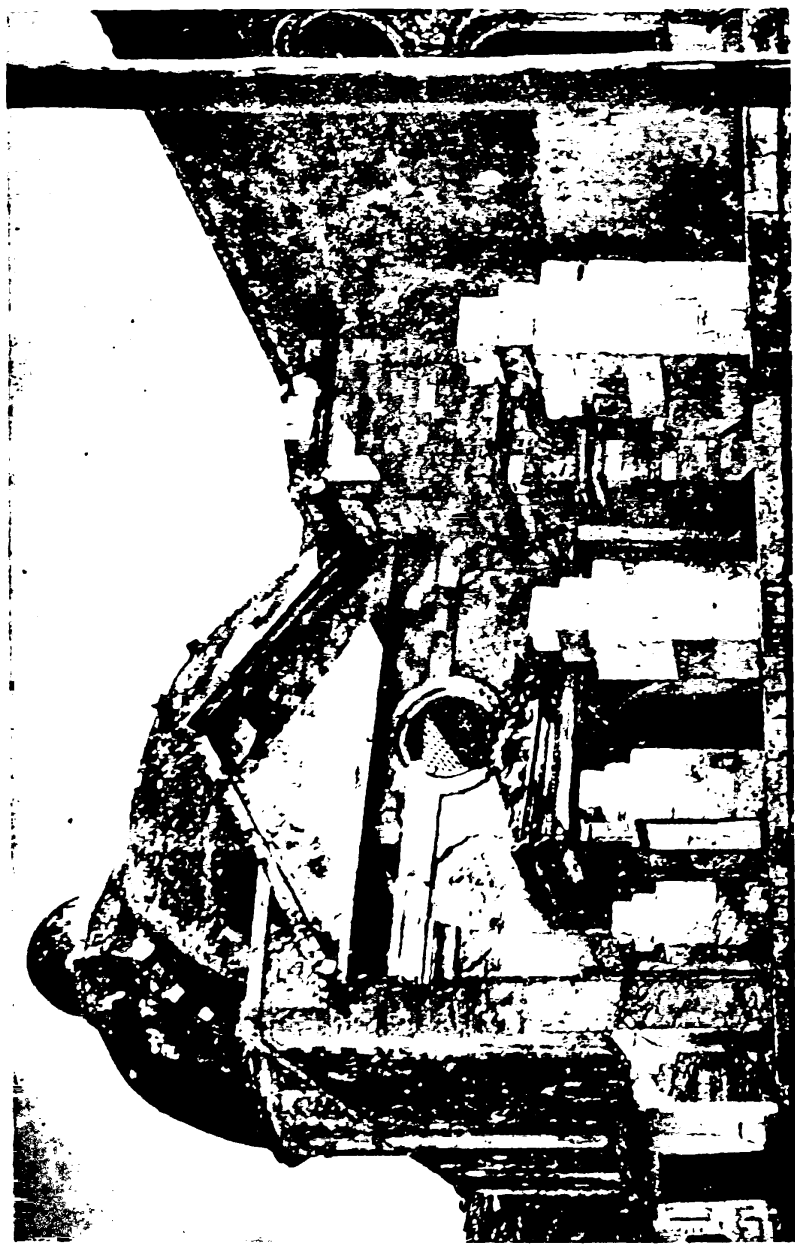


Τὸ Μοναστήρι (Κάστρο) τοῦ Σινᾶ ἐπάνω καὶ ὁ Βυζαντινὸς Γουλαῦς τοῦ Κάστρου τῶν Ἰωαννίνων ἀρ-
τοῦ Τζαμιοῦ Ἄσλὰν Πασιᾶ κάτω. Καὶ τὰ δυὸ κάστρα κτίσματα τοῦ βου αἰ. Ἰουστινιάνεια. Θὰ μποροῦν
ὀνομαστοῦν Κάστρα ἀδελφά. Τὸ ἓνα, τὸ ἐπάνω στὶς πύλες τοῦ Ἀραβικοῦ Κόσμου, τὸ ἄλλο, τὸ κάτ-
δρόμο τῆς Δύσης. Ἡ μοῖρα τὰ ἔνωσε πάλι ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Οἱ Γιαννιώτες μὲ πρωτοβουλία τοῦ Μη-
λίτου Παρθενίου ἔστειλαν τὸ ἀφιέρωμα λίγα χρόνια μετὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ Διονυσίου τοῦ Φιλοσόφου
ἐπονομασθέντος Σκυλοσόφου (1611). Μήπως τὸ ἀφιέρωμα ἦταν ἡ πρόσκληση γιὰ τὴν ἰδρυση Μετοχῆς
Γιάννινα; (Ἀρχεῖο Φιλ. Π. Γιωθάνη)



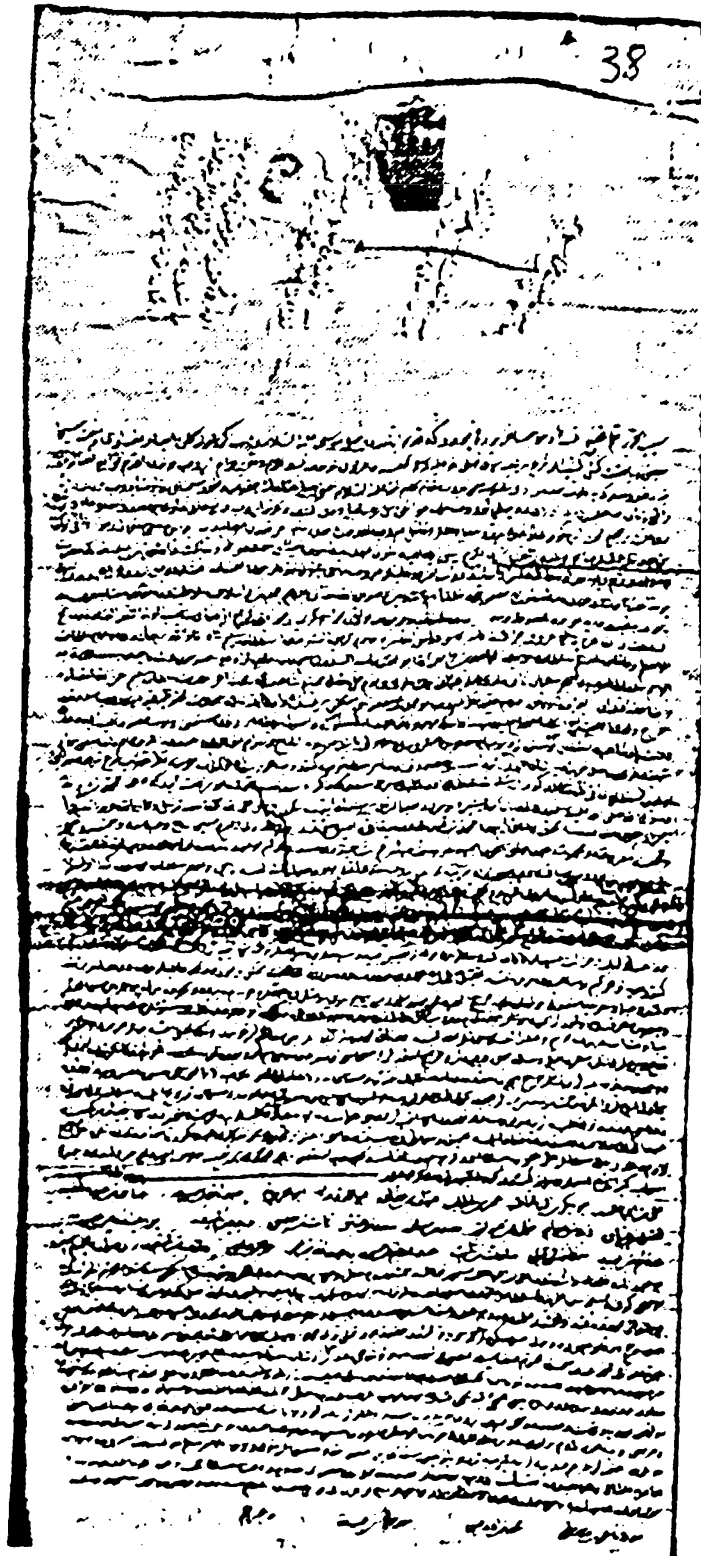


“Άγιος Ίωάννης του Αἰγιαλοῦ — Κωνσταντινούπολη. Τό Σιναΐτικο Μετόχι «ἔμεινε ξεκάρφωτο ὕστερα ἀπό τό ξήλωμα τῶν φαναριώτικων σπιτιῶν τοῦ 17ου καί 18ου αἰῶνα. Τό Μετόχι σώθηκε χάρι στήν παρέμβαση τοῦ Ἑλληνα Προξένου. (Ἐφημ. «Ποντίκι», 5.2.1988). (Ἀρχεῖο Φιλ. Π. Γιωδάλλη)



Βυζαντινός Ναός Ἁγίας Αἰκατερίνης Ἡρακλείου Κρήτης. Κάρτ ποστάλ 1913. Σιναίτικο Μετόχι. Τὰ Σιναίτικα Μετόχια Κων)πόλεως καὶ Ἡρακλείου Κρήτης καθὼς καὶ τῶν Ἰωαννίνων ἦταν κέντρα ἐπαφῆς Ἀνατολῆς καὶ Δύσης γιὰ τοὺς Χριστιανοὺς στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας. Στὸ Μετόχι τῆς Πόλης ἀναγορεύτηκε Πατρι-
άρχης Σεραφεῖμ ὁ Β΄ ὁ Δελφινιώτης στὰ 1757. Μὲ τὰ Σεπτεμβριανὰ τοῦ 1955 ἀνασύρθηκαν ἀπὸ τὰ λεηλα-
τημένα ἀρχαῖα κώδικες καὶ ἐπιστολές, ποὺ ἀφοροῦσαν τὰ ἡπειρωτικὰ Μετόχια. (Ἡπ. Ἔστια 1956).

(Ἀρχεῖο Φιλ. Π. Γιωθάννη)



Ο Ἀγτιναμὶς τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης.

Σύμφωνα με την παράδοση οι πατέρες της Μονῆς τοῦ Σινᾶ ἔστειλαν πρεσβεία στη Μεδίνα τὸ 625 μ.Χ. γιὰ νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὸ Μωάμεθ προστασία. Ὁ Μωάμεθ τοὺς ἔδωσε τὸν Ἀ χ τ ι ν α μ ἔ, δηλ. μιὰ σειρά προνομίων ποὺ προστάτευαν τὴ Μονή καὶ τὰ ὅπουδήποτε Μετόχια τῆς. Ἡ ἐξασφάλιση τῆς προστασίας αὐτῆς ἦταν λόγος δημιουργίας Μετοχιῶν σὲ πολλὰ μέρη τοῦ τουρκοκρατούμενου Ἑλληνισμοῦ. «Στὸ ἀντίγραφο ποὺ φυλάσσεται στὸ Μετόχι τῆς ἔδω Μονῆς, σὲ καλλιτεχνικὴ κ ο υ φ ι κ ῆ γραμμῇ, ὑπάρχει ζωγραφισμένη, ἐπίσης καλλιτεχνικὰ, ἡ παλάμη τῆς δεξιᾶς τοῦ Προφήτη στὴ θέση, ποὺ μῆκε τὸ ἀποτύπωμά της στὸ πρωτότυπο. (Κ. Ι. Φωτοπούλου: Ὁ Ἠγούμενος Ἀνθιμος Κτενιάδης). (Ἀρχεῖο Φιλ. Π. Γιωθάνη)





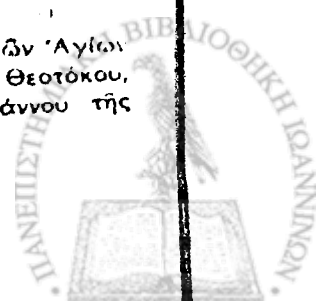
Τό παλιό Ήγουμενείο. "Ο,τι σώθηκε από τό παλιό Μετόχι είναι τό έγκαταλειμένο κτήριο του Ήγουμενείου. Περιμένει τήν καλή μοίρα τής αναπαλαιώσης ή τόν έκθραχισμό τής ά ν τ ι π α ρ ο χ ή ς με τά δόντια τής μπουλντόζας; Τά κτήρια τής Άγίας Αικατερίνης και του Άρχιμαντρείου σεβάστηκαν οι φωτιές του περασμένου αιώνα.

(Άρχείο Φιλ. Π. Γιωθάννη)



Άρτινο μανουάλι του 1808 στη νέα εκκλησία της Αγίας Αικατερίνης. Η νέα εκκλησία ανεγέρθηκε στη θέση της παλιάς, που έβλεπε προς δυσμάς.

Σιναίτικα Μετόχια στην Ήπειρο αναφέρονται: Στην Άρτα (πάνω από Ένα) στην Πάργα των Αγίων, στην θέση Γλυκύ της Θεσπρωτίας του Αγίου Ιωάννου του Μπεχαρέ, της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, του Τσαρκοβίστας και Δραμεσών Δωδώνης και στα Φρασανά του Πωγωνίου του Αγίου Ιωάννου της Πύρας. (Άρχειο Φιλ. Π. Γιωβάννη)



εθνικής μας ιστορίας κατά το πρώτο ήμισυ του αιώνα μας.

Στις δύσκολες στιγμές του έθνους, εμπύχωναν τους μαθητές και τους γονείς των. Αξιοποιούσαν το εθνικό παρελθόν, επεσήμαναν το εθνικό χρέος και δημιουργούσαν κλίμα εμπιστοσύνης για το μέλλον του έθνους. Έρριχναν τα πρώτα σπέρματα της αγάπης προς την πατρίδα στις ψυχές των Ελληνοπαίδων, για να γίνονται μετέπειτα αυτά τα Ελληνόπουλα οι αγωνιστές της ελευθερίας. Καλλιεργούσαν την ελληνική γλώσσα και την εθνική συνείδηση στα παιδιά των μεταναστών Ελλήνων ως απεσπασμένοι διδάσκαλοι σε σχολεία της Γερμανίας, του Βελγίου, της Αμερικής, της Αυστραλίας κ.α.

γ) Η Κοινωνική προσφορά τους:

Οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι οργάνωσαν και διαχειρίστηκαν λαϊκά συσσίτια κατά τις πολεμικές περιόδους. Διένειμαν τρόφιμα, είδη ιματισμού και οικοδομικά υλικά σε πολεμοπαθείς, σεισμοπαθείς και πρόσφυγες.

Κατέγραψαν καταστροφές και ζημιές και ενήργησαν για την επούλωση πληγών. Υπήρξαν έμπιστοι σύμβουλοι απροστάτευτων ατόμων, συλλόγων, αδελφοτήτων και οργάνων της τοπικής αυτοδιοικήσεως και βοήθησαν σε κοινωφελή έργα.

Με τις φιλόθρωπες διαθέσεις των και το ήθος των κέρδιζαν την εμπιστοσύνη των κρατικών Υπηρεσιών, των κατοίκων και των Αρχόντων του τόπου. Σ' αυτούς εναπέθε-

σαν όλοι την ελπίδα τους για δίκαια κρίση και για ενέργειες προς κάλυψη επείγουσών αναγκών.

Με τη διδαχή και το παράδειγμά τους αφύπνιζαν τη συνείδηση κοινωνικής δικαιοσύνης σε προβλήματα οικονομικού και κοινωνικού βίου και καλλιεργούσαν ανάλογες διαθέσεις για ενάρετες πράξεις.

δ) Η ευρύτερη πνευματική προσφορά τους:

Συνεργάστηκαν με πνευματικές οργανώσεις και ανέπτυξαν ποικίλες δραστηριότητες: διαλέξεις, κινηματογραφικές προβολές, συγκρότηση βιβλιοθηκών, διαφύλαξη ιστορικών αρχείων, έκδοση τοπικών περιοδικών, συντήρηση ιστορικών καταλοίπων και μνημείων και διάσωση αγνών ηθών και εθίμων.

Ερεύνησαν το ιστορικό παρελθόν και συνέγραψαν μελέτες με ιστορικά, λαογραφικά και λογοτεχνικά θέματα.

Συμπαράσταθηκαν στο χριστιανικό έργο των ιερέων και των εκκλησιαστικών επιτροπών. Συνεργάστηκαν με τον Ερυθρό Σταυρό, τον Προσκοπισμό, τα Κατηχητικά Σχολεία και Ομίλους Νέων σε έργα πνευματικής τροφής και ψυχαγωγίας.

4. Συμπεράσματα.

Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι σπούδασαν και σταδιοδρόμησαν, κατά τον 20ο αιώνα, με σοβαρές δυσκολίες αλλά και πολλές προσδοκίες. Διέθεσαν όλα τα πνευ-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στή σελίδα 40)



ΘΡΥΛΟΙ ΚΑΙ ΛΑΪΚΕΣ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

Ο ΑΦΟΡΕΣΜΕΝΟΣ

ΤΟΥ ΘΕΟΦ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ

Ο παπάς είχε γίνει άβάσταχτος βραχνάς. Δεν ήταν σαν τους άλλους παπάδες, που μόνο τις εκκλησιές τους κοίταζαν, λειτουργούσαν, βάφτιζαν, πάντρευαν, ξομολογούσαν, έριχναν τρισάγια, έδιναν ευχές και ευκολονέρι.

Αυτός κι αυτά τα έκανε, με το αζημίωτο βέβαια, αλλά ήταν και πραγματικό θεριό στη δουλειά. Κατάφερνε νά 'ναι και παπάς - παπάς και ζευγάς - ζευγάς. Είχε πάρει κτήματα και βοσκοτόπια των αγάδων της περιοχής, που τ' αφάιρεσαν από φτωχούς ξωμάχους για να τα δώσουν στον παπά, με τα μεγάλα πεσκέσια πρώτα στον αγά και μετά στο δεσπότη. Χωράφια ο παπάς, κοπάδια αμέτρητα με μπιστικούς ξενοχωρίτες και σκυλιά πού 'σκιζαν αγρίμια κι ανθρώπους.

Τό 'βλεπαν άδικο κι άνομο ο παπάς τους να τά 'χει καλά και με το δικό τους Θεό και με το Μεμέτη των αγάδων.

Ανοιχτός ο οντάς του παπά σ' όλους τους ισχυρούς του τόπου, από τζαντρεμά και τζελέπη ως τον αγά,

που μια φορά το χρόνο καθόταν μια βδομάδα στου παπά.

Ψυχή λαιμαργη ο παπάς. Ψυχή δοσμένη στο μαμμωνά. Κι έτσι σιγά σιγά τα καλύτερα κτήματα ήρθαν στη δούλεψή του. Ασυγκίνητος τούτος ο λευίτης στη δυστυχία που απλωνόταν γύρω του. Ούτε το «αγαπάτε αλλήλους», ούτε το: «ο έχων δύο χιτώνας...» και τα τόσα άλλα, γι' αυτόν ακαταλαβίστικα, ίδρωναν τ' αυτιά του. 'Ο,τι ήξερε ήξερε...

Και στους θανάτους των φτωχών κανέννας οίκτος. 'Επεφταν προκαταβολικά οι παράδες για τους πεθαμένους, γιατί έτσι ο παπάς θα μεσολαβούσε για τον παράδεισό τους. Ασφαλώς, είχε προηγηθεί στη Δύση εκείνος ο δαιμόνιος Τέτζελι που τώρα από σύμπτωση τον ακολουθούσε στην Ανατολή τούτος ο παπάς.

Η ανέχεια κι η πείνα έδερναν ανελήτητα τούτον τον τόπο κι οι απαιτήσεις των αγάδων είχαν γίνει αβάσταχτες. Κανέννας δεν τόλμησε να μεταφέρει τα μηνύματα του κο-



σμάκη ούτε στον αγά κι ούτε στον παπά. Φόβος και τρόμος!

Και τα γύρω χωριά δεν ήθελαν μήτε ν' ακούσουν για τούτη την αμαρτωλή ψυχή.

Μια φορά όμως τον τιμώρησαν για καλά σε γειτονικό χωριό, σαν περνούσε νύχτα κοντά σε μια στάση. Έτυχε να πέσει στην αχαμνή φάρα των Μακάτων, που για τους πολλούς τους φόνους στη Σωτήρα, οι προστάτες τους οι αγάδες τους είχαν οδηγήσει νοτιότερα σ' έναν τόπο σωστή αετοφωλιά. Έτσι, σαν τον πήραν είδηση τα σκυλιά του Μάκου, ρίχτηκαν ανελήτα επάνω του και στην απελπισιά του μπόρεσε να σκαρφαλώσει σε μια γκορτσιά αφήνοντας το μισό ράσο στα δόντια των σκυλιών και το υπόλοιπο στ' αγκάθια του δέντρου. Τα σκυλιά είχαν ορθωθεί στα πσινά τους πόδια και προσπαθούσαν να τον φτάσουν. Μάταια ζήτησε βοήθεια απ' τους αλειτούργητους τσοπάνηδες λέγοντάς τους ποιός ήταν. Άλλο που δεν ήθελε κάποιος απ' τη φοβερή φάρα για να του απαντήσει χαιρέκακα:

— Διάολος είσαι κι όχι παπάς. Τι γυρεύεις τέτοια ώρα σε τούτον τον τόπο; Κάτσε εκεί ώσπου να ξημερώσει για να δούμε ποιός είσαι. Παπάς πάντως δεν είσαι!

Είχαν και το φόβο τούτοι οι άνθρωποι μήπως ήταν τέχνασμα από παλιούς εχτρούς τους στην Αλβανία που κάθε τόσο κι έρχονταν να πάρουν το αίμα τους. Πολλούς απ' τους πληρωμένους φονιάδες τους είχαν αφανίσει κι έτσι όλο κι αύξαιναν οι εχτροί.

Έτσι εξηγείται που η σχωρεμένη η μάνα μου διορθώνοντας το χωμάτινο δάπεδο του σπιτιού μας είχε βρει θαμμένες νεκροκεφαλές.

Πέρασε ο παπάς μια φοβερή νύχτα ενώ ένιωθε το δέντρο να τρέμει απ' τα ροκανίσματα των σκυλιών. Κι ενώ κουράζονταν τα σκυλιά και αραιώναν τα γαυγίσματα, βραχνή, σωστό ούρλιασμα, ακούταν η φωνή του Μάκου που κόρωνε τα σκυλιά και μέχρι που χάραξε δε μάζεψαν γλώσσα.

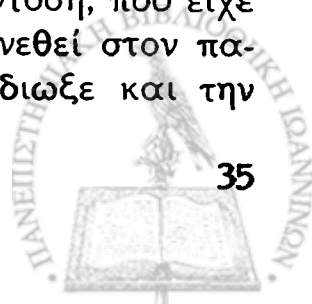
Το πρωί, οι τιμωροί του, κατέβασαν τον παπά και προφασίστηκαν πως δεν τον γνώρισαν. Του ζήτησαν να τους συγχωρήσει...

— Καλά, είπε ο παπάς... ώσπου να σκαπετήσει στου Σελενίτη² και παίρνοντας τον κατήφορο καταράστηκε να μη γένει κανένας παπάς απ' την αφορεσμένη φάρα. Λες κι είχε διανοηθεί ποτέ παλιός Μάκος να γίνει ιερωμένος. Τι σχέση είχε ο διάολος με το λιθάνι για νά 'χει και Μάκος με το παπαδιλίκι;

Μέρες τώρα στριφογύριζε στο μυαλό του Σιντόση ο χαλασμός του παπά.

— Νά 'ταν ένας απλός άνθρωπος θα τον πελέκαγα σαν τόσους άλλους... Μα τούτος είναι παπάς και το κρίμα μου θά 'ναι μεγάλο! Κι είχε τόσην εχθρότητα με τον παπά, γιατί το μοναδικό χωράφι που έδινε ψωμί για τους μισούς μήνες του χρόνου στη φαμίλια του, είχε περάσει κι αυτό στα τσιφλίκια του θεοκατάρατου παπά.

Τη γυναίκα του Σιντόση, που είχε τολμήσει να παραπονεθεί στον παπά, εκείνος την απόδιωξε και την



έστειλε στον αγά, ενώ αυτήν τον έριξε στο Θεό.

Ήταν ένας ζεστός Μάης κι ο κοσμάκης πάσκιζε να μαζέψει, όσο γινόταν περισσότερο, ξερό χορτάρι για το ξεχειμώνιασμα των ζωντανών.

Ο παπάς εκείνο το Σάββατο βρέθηκε μόνος στο χωράφι που 'χε αρπάξει απ' το Σιντόση. Ο τζίτσικας ασταμάτητα το 'λεγε στα κλαριά και η ζέστη παράλυε κάθε διάθεση για δουλειά. Ο παπάς αποτροβήχτηκε στον πλάτανο προς τη μεριά της ακροποταμιάς, έφαγε το μεσημεριανό του, που δεν ήταν σαν του κοσμάκη λιγοστή μπομπότα, αλλά αφράτο σταρένιο πρόσφορο απ' τις γιορτές του 'Αϊ-Κωνσταντίνου που 'ταν πολλές στο χωριό.

Με προσκέφαλο μια κοτρώνα ξάπλωσε στον ίσκιο και ατενίζοντας το καλοδουλεμένο χωράφι του, ασφαλώς, οι σκέψεις του δε θα 'ταν και πολύ διαφορετικές από την αγαλλίαση του άφρονα του Ευαγγελίου.

Είχε βυθιστεί σε βαθύ ύπνο όταν τον είδε ο Σιντόσης που περιδιάβαινε την ακροποταμιά παρακολουθώντας τα ποτίσματα των αγριομελισσιών. Βλέποντας τον καταπατητή να κοιμάται τον ύπνο του «δικαίου» στον τόπο που από πάππου προς πάππου λογιζόταν δικός του αγρίεψε. Ζύγωσε πιο κοντά στο φράχτη. Ανάσκελα, ηλιοκαμμένος, κοινός θηντός πια ο άρπαγας, μια και τα ράσα με το μαύρο σκούφο ήταν ακουμπισμένα στη διχάλα του δέντρου. Έμεναν μόνο τα γένεια απ' τα σημάδια της αποστολής του.

Σκοτείνιασε ο νούς του Σιντόση.

—"Έτσι, έχω να κάνω μόνο με έναν άνθρωπο σαν ελόγου μου κι όχι με παπά. Η απλότητά του είχε ξεχωρίσει την αγιοσύνη του τόσο σωστά, μια και ο παπάς βρισκόταν στη διχάλα του δέντρου. Εξάλλου κι ο ίδιος σαν τύχαινε να μεθύσει και θέλοντας να εκφραστεί σαν τους άλλους, έβαζε μόνο το καλυμμαύχι στην άκρη μονολογώντας : Κάτσε εκεί εσύ, τώρα, παπά.

Κατέβασε το βαρύ τσεκούρι απ' τον αριστερό πλάτη, το κοίταξε, κοίταξε άλλη μια φορά τον παπά, έσφιξε το στυλάρι για πολύ λίγο και στη σκέψη και μόνο ανατρίχιασε.

Ανασαινοντας γρήγορα πήρε ανάποδα την ακροποταμιά και βρέθηκε στο στόλο του δικού του κοπαδιού, καμιά πενηνταριά μέτρα μακριά. Βιαστικά χώθηκε ανάμεσα στις γκριμπόνες και στα ριζώματα που σκόρπια ησύχαζαν τα ζωντανά του. Βρέθηκε μπροστά σ' έναν τράγο και χωρίς αναστολή κι ανατριχίλα κατέβασε το βαρύ πελέκι στο κεφάλι του τράγου που τ' άνοιξε στα δυό. Το σφαγάρι σφάδαζε ενώ το αίμα πετιόταν ψηλά. Για μια στιγμή μόνο το κοίταξε και ξαναγύρισε στην επίδικη ποταμιά.

Ο παπάς βρισκόταν ακίνητος στην ίδια μακάρια στάση. Χωρίς χρονοτριβή, επανέλαβε την τελετή του τράγου στου παπά το κεφάλι. Και εδώ το ίδιο θέαμα μ' ένα μαλλιαρό κεφάλι χωρισμένο στα δυο, με τη διαφορά ότι τούτο δεν είχε κέρατα σαν του τράγου.

Κοίταξε ολόγυρα και σα θεριό



χώθηκε στις κουμαριές για να βρεθεί και πάλι στη στράτα του ποταμιού. Κοντοστάθηκε για λίγο και θιαστικά πήρε το δρόμο για τα Καζάνια και το Χάβο³ του κάτω χωριού. Εκεί είχε εντοπισμένο μελίσι σε κουφάλα.

Δε χάνει καιρό, χαλάει το μελίσι και ρίχνεται στο μέλι, χωρίς να λογαριάσει τις αγριεμένες μέλισσες που του σπιρούνιζαν το κούτελο.

Γλυκαμένος απ' το μέλι και πιότερο απ' το γδικιωμό της αδικίας, γύρισε αργά στο χωριό του. Η καμπάνα δε χτυπούσε για το σαββατιάτικο εσπερινό, αλλά αργά, ρυθμικά και κάθε φορά τρεις.

Ανάστατο το μικρό χωριό απ' το ανεπάντεχο μαντάτο που είχε φέρει ο ντραγάτης απ' τον κάμπο. Είχαν κουβαλήσει το κρεουργημένο σώμα του παπά και το είχαν αποθέσει στην εκκλησιά. Ένας μαντατοφόρος έφυγε γρήγορα για τον αγά κι άλλος για το δεσπότη.

Έφτασαν την άλλη μέρα οι τοπικές αρχές με κάποιιο γιατρό. Έγινε πρόχειρη νεκροψία κι άρχισε η προσαγωγή υπόπτων στο σπίτι του μουχτάρη.

Πέντε - έξι κλείστηκαν στο κατώϊ κι άρχισε ολονύκτια ανάκριση με ξυλοκόπημα και άλλα βασανιστήρια απ' τους άντρες της Κοσάδας.

Ο Σιντόσης πρόβαλε γερό άλλοθι με τα τσιμπήματα απ' τα μελίσια που τον είχαν κάνει αγνώριγο. Όλοι ήταν σίγουροι ότι του παπά και του τράγου ο φονιάς πρέπει να ήταν το ίδιο πρόσωπο. Χτύπησε, έλεγαν, τον τράγο για να μην τον

πιάσει το ανθρώπινο αίμα.

Συζητήσεις, υποψίες, ανακρίσεις δυο - τρεις μέρες και τρεις, μαζί με το Σιντόση, τους στείλαν για το ανήλιαγο μπουντρούμι στο κάστρο των Γιαννίνων κι από κει στη μακρινή Προύσα. Έμειναν δέκα χρόνια φυλακισμένοι κι αφού χάθηκαν οι άλλοι, σωστό σκέλεθρο ξαναγύρισε στον τόπο του ο φονιάς.

Ο δεσπότης για την ιεροκτονία διάβασε αφορεσμό και για το χωριό κι έβαλε τ' αφοροχάρτι κάτω απ' την πλάκα της Άγια - Τράπεζας. «Πάνω από ενενήντα νομάτους τούτο το χωριό να μην αυγατίσει».

Ο Σιντόσης, σωστό ερείπιο, φάντασμα γύριζε εδώ κι εκεί κι όλοι τον έβλεπαν φονιά του παπά και των αδικοχαμένων στις φυλακές. Του παπά η απληστία ξεχάστηκε κι όλα τα κρίματα τα είχε φορτωθεί ο φονιάς του.

Χανόταν ολόκληρες εβδομάδες στα λαγκάδια και στις ρεματιές. Τον κυνήγαε το αίμα του παπά. Ύπνος δεν έκλεινε τα άθλια βλέφαρά του. Με κατακόκκινα μάτια σα λυσασμένο αγρίμι γύριζε, γύριζε... χωρίς αναπαμό.

Βραδιές ολόκληρες τριγυρνούσε στο χώρο του νεκροταφείου και στεκόταν ακίνητος κοντά στον Άγιο Δήμο, όταν το ανεμόβροχο και το πηχτό σκοτάδι τον έκαναν ένα μαύρο φάντασμα κοντά στον τάφο του παπά.

Δε βάσταξε άλλο και μ' αφυπνισμένη συνείδηση έπεσε σε φοβερή μετάγνωση και πήρε το δρόμο για τη Μητρόπολη.

Ξημερώματα διάβηκε τη Σκάλα⁴



και κατηφόρησε προς το Γαλατά. Η μέρα τον βρήκε «ιματισμένον και σωφρονούντα» μπροστά στην κλειστή βαριά αυλόπορτα της Μητρόπολης.⁵

Εκεί τον βρήκε και ο διάκος, σωστό κουθάρι, μαζεμένο στη γωνιά, σαν άνοιγε το ένα της φύλλο. Του μίλησε γλυκά:

— Άνθρωπε του Θεού, τι σ' έφερε εδώ; Έμπα μέσα να ζεσταθείς, να φας κάτι, όπως κάθε στρατοκόπος.

Εκείνος ατένισε με φοβισμένα μάτια το γαλήνιο πρόσωπο του κληρικού, πετάχτηκε ορθός, άρπαξε το χέρι του διακού κι άρχισε να το φιλάει κλαίοντας.

— Έλα, παππούλη, και τον απόθεσε μαλακά. έλα, δεν είμαι εγώ ο δεσπότης κι ούτε παπάς' είμαι ο διάκος.

— Θέλω το Δεσπότη, είχε βραχνά ο επισκέπτης. Θέλω το Δεσπότη να μ' εξομολογήσει. Κριμάτιστα βαριά και ζητάω σχώρηση.

— Δεν πας σε κανέναν παπά ή στον πνευματικό της Μητρόπολης; Τι τον θέλεις το Δεσπότη;

— Το δικό μου κρίμα μόνο Δεσπότης πρέπει να τ' ακούσει.

— Καλά, του 'πε ο διάκος, αφού τον έφερε στο μαγειριό, όπου ένας παπάς ετοίμαζε του Δεσπότη τον καφέ και των παπάδων το κριθαρόζουμο. Ο παπάς έδωσε και στον ξένο έναν κριθαρίσιο καφέ κι ένα κομμάτι καλαμποκίσιο ψωμί.

Νηστικός, ποιός ξέρει από πότε, ο ξένος δεν έβαλε μπουκιά στο στόμα του.

— Νερό, νερό θέλω είπε, γιατί

μου καίγεται η καρδιά. Του 'δωσαν και δε χόρταινε να πίνει. Το στήθος του σπάραζε, τα πόδια του έτρεμαν κι από την άγρια όψη του βάρθαιναν οι φοβερές ρυτίδες ανάκατες με τις σκέψεις του.

Ο διάκος με τον καφέ είχε φύγει για το δεσποτικό και σε καμιά ώρα γύρισε βιαστικά και είπε στον ξένο να τον ακολουθήσει στο Δεσπότη. Άνοιξε μια, δυο, τρεις πόρτες και βρέθηκαν σ' ένα στενόμακρο καθιστικό με μπάσια ολόγυρα.

— Κάτσε, είπε ο διάκος, και κείνος ανοίγοντας και τέταρτη θύρα σε βαθιά υπόκλιση ακούστηκε να λέει:

— Άγιε, Δέσποτα, τον έφερα το χριστιανό.

— Φέρ' τον μέσα, και συ καλού κακού, κάτσε στον οντά μη σε χρειαστώ.

Πισώκωλα, υποχωρώντας ο διάκος βρέθηκε στον οντά με τα μπάσια. Ο κουρελής επισκέπτης με το που δρασκελίσε το κατώφλι πρόσπεσε μπρούμυτα, χωρίς να κοιτάξει καν τη σεβάσμια μορφή του Αρχιερέα. Έκλαιγε, σπάραζε και δεν έλεγε να σηκωθεί στις εντολές του Δεσπότη.

Από τα πολλά, ανακάθισε γονατιστός, ατένισε την αυστηρή βιβλική μορφή, σταυροκοπήθηκε και πάλι άφησε το βλέμμα του να βλέπει στο βάθος.

— Τι έκαμες, τέκνον μου, και είσαι σε τέτοιο χάλι;

— Σχώρα με, Δέσποτα, γιατί είμαι φονιάς. Σκότωσα... σκότωσα παπά...

Άστραψε το βλέμμα του δεσπό-



τη στ' άκουσμα.

—Ποιόν παπά, καταραμένε;

—Τον παπά στο Ζάλογγο τότε... μετάνοιωσα και γι' αυτό ήρθα. Δε φέω αν δε μου ξαλαφρώσεις την ψυχή, γρύλισε ικετευτικά.

—Δε χωράει σχώρεση το κρίμα σου, -γενιά του Κάιν. Φύγε ασχώρετος από μένα που δεν μπορώ να σηκώσω το μεγάλο σου κρίμα.

Εκείνος έμεινε αποσβολωμένος μπροστά στον κριτή του. Για να τον ξεφορτωθεί, για να τον συνετίσει, ο Δεσπότης αργά και κοφτά του 'πε:

—Φύγε... πήγαινε στον τόπο του φόνου, γονάτισε και έλα με τα γόνατα ως εδώ για να σε σχωρέσω. 'Αϊντε, και μη κάθεσαι άλλο εδώ, γιατί ούτε η κόλαση δε θ' αντέξει τα κρίματά σου.

Αναταράχτηκε ο κριματισμένος κι ενώ ο ήλιος χανόταν στ' αντικρινό βουνό άφησε τη Μητρόπολη, βιαστικά πήρε το ανηφορικό σοκάκι και με το νύχτωμα σκαπέταγε στη Σκάλα.

Σαν αγρίμι κι αγερικό, χωρίς ανασασμό, με το ξημέρωμα θρέθηκε στον τόπο του φόνου, που επισημαινόταν απ' ένα σωρό πέτρες που συνηθιζόταν να ρίχνει κάθε διαβάτης εκεί που γινόταν φονικό. Γονάτισε κι έμεινε για λίγο σκεφτικός. Τώρα συνειδητοποιούσε το θάρος των επιτιμιών. Σύρθηκε με τα γόνατα αρκετά, αλλά δεν άργησαν τ' αγκάθια και τα λιθάρια να ματώσουν τα αναθεματισμένα μέλη του. Προσπάθησε, αλλά δεν άργησε ν' απελπιστεί για τη συνέχεια και για τον αφορεσμό.

Βέβαια, δεν ήταν και λίγο. 'Αλοιωτός θα 'μενε σ' έναν τάφο χωρίς σταυρό και μακριά από το νεκροταφείο, ενώ η ψυχή του ατέλειωτα θα ψηνόταν στο βραστό κατράμι της κόλασης... Ξαναπροσπάθησε την άλλη μέρα, αλλά και πάλι σταμάτησε, οριστικά, την προσπάθεια.

Ξαναπήγε στο Δεσπότη για σχώρεση, αλλά εκείνος του 'πε:

—'Όσο δύσκολο είναι να 'ρθεις με τα γόνατα τόσο δρόμο, άλλο τόσο δύσκολο είναι και να σχωρεθείς.

Πήγε και ξαναπήγε στο δεσπότη αλλά σχώρεση δεν πήρε. Και όσο τα χρόνια περνούσαν, μπροστά στο φάσμα του θανάτου, να μην πεθάνει αφορεσμένος, πήγαινε κι ερχότανε... Χανόταν μέρες απ' τον κόσμο, που κάποιοι είχαν αρχίσει και να τον συμπονάνε.

Είδηση έφτασε ότι ο Δεσπότης θα λειτουργούσε του Σωτήρος στην Πλακωτή. Μεσ στους άλλους που πήγαν απ' τα γύρω χωριά να πάρουν την ευλογία του δεσπότη πήγε κι ο κριματισμένος ο φονιάς.

'Όλοι έπαιρναν το αντίδωρο, φύλαγαν το χέρι του δεσπότη και με βαθιά ικανοποίηση ότι αξιώθηκαν να πάρουν τη δεσποτική ευλογία, ένας ένας με διάχυτη τη γαλήνη της πίστης αποτραβιόντουσαν ώσπου τελευταίος, σωστό απόκοσμο αγρίμι ζύγωσε ο Σιντόσης.

— Τι θέλεις, αναθεματισμένε, θρυχήθηκε ο αρχιερέας.

Δε σάστισε, δε λιποψύχισε κι ούτε κούμπιασε τούτη τη φορά ο φονιάς. Σήκωσε το κεφάλι, κοίταξε κατάματα το Δεσπότη και επιτακτικά αξίωσε:

—'Ηρθα να με σχωρέσεις.

Και συμπλήρωσε σταθερά:

—Κι αν δε με σχωρέσεις που σκότωσα έναν παπά, τότε θα σκοτώσω κι έναν δεσπότη και σίγουρα θα σχωρεθώ...

Φαίνεται από κάτι τέτοια βγήκε το «κι ο άγιος φοβέρα θέλει».

—Φτάνει, τον ανέκοψε σασιτισμένος ο Δεσπότης. Σχωρεμένος να 'σαι.

Ξαλάφρωτος γύρισε ο φονιάς στο χωριό του και με τις πέτρες του αναθέματος έχτισε εικόνισμα (προσκυνητάρι) στο σημείο που εγκατέλειψε το γονατοπερπάτημα.

Ο φονιάς λυτρώθηκε αλλά ο αφορεσμός έμεινε στην 'Αγια Τράπεζα ώσπου, μετά εκατό και πάνω χρόνια, κάποιος άλλος Δεσπότης τον απέσυρε κι από τότε το χωριό πήρε μπρος κι αυγάτισαν τα ψυχόμετρα.

Φαίνεται ότι έτσι έπαψε και η κατάρρα του παπά στους Μακάτες. Γιατί πώς αλλιώς εξηγείται, αφού έγινε κι απ' αυτή τη φάρα παπάς;

Και κει στον κάμπο στην, Παλιογκορτσιά, κοντά στον παλιό νερόμυλο του Ράφτη, μένει μάρτυρας το εικόνισμα του Σιντόση.

Αθήνα, Δεκέμβριος 1988

1. Τέτζελ = παπικός ιεροκήρυκας, γνωστός απ' τὰ συγχωροχάρτια.

2. Σελενίτης = Τοπωνύμιο στην περιοχή Πολυδράσου.

3. Τοπωνύμια του Κάτω Ζαλόγγου 'Ιωαννίνων.

4. Σγάλα Παραμυθιάς.

5. Μητρόπολη Παραμυθιάς.

Οί 'Ηπειρώτες Διδάσκαλοι κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Αἰῶνα μας

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από τὴ σελίδα 33)
ματικά τους εφόδια, το δυναμισμό τους και το ήθος του Ηπειρώτη. Μπροστά στα ποικίλα προβλήματα αντέταξαν σπάνια αντοχή και πάθος για την παιδαγωγία.

Τα αποτελέσματα των μόχθων τους τα διαπίστωσαν στους μαθητές των, που ανδρώνονταν και σταδιοδρομούσαν ως φιλόπονοι εργάτες της γης και επαγγελματίες, ως ευσυνείδητοι υπάλληλοι, ως ανήσυχοι ερευνητές και επιστήμονες και ως φιλοπρόοδοι κοινωνικοί ηγέτες. Τα διαπίστωναν, ακόμη, στα ευγνώμονα βλέμματα των μαθητών τους, οι οποίοι, όταν, ώριμοι πιά, τους αντίκρυζαν στο δρόμο, άφηναν, με την έκφραση των ματιών τους και του προσώπου, όσα θα ήθελαν, τη στιγμή εκείνη, να τους πούν. Και θα ήθελαν, με τα χαρούμενα μάτια τους και το ευγενικό χαμόγελό τους, να τους πούν : «στους γονείς μας οφείλουμε το ζην, σε σας, όμως, τους δασκάλους μας, οφείλουμε το ευ ζην».

Οι Ηπειρώτες Διδάσκαλοι μαζί με τους συναδέλφους των από άλλα διαμερίσματα της χώρας έκτισαν τα θεμέλια του μέλλοντος του λαού μας, του λαού που πορεύεται με ελπίδες στην ενωμένη Ευρώπη και στην ευρύτερη, παγκόσμια, κοινότητα. Τους αξίζει κάθε τιμή και ευγνωμοσύνη.



ΑΠΟ ΤΟΝ ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΝ HOLLAND

TRAVELS

IN THE IONIAN ISLES, ALBANIA, THESSALY, MACEDONIA
DURING THE YEARS 1812 AND 1813.

BY

HENRY HOLLAND, LONDON 1815

ΤΑΞΙΔΙΑ

ΣΤΑ ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ, ΑΛΒΑΝΙΑ, ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ,
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1812 ΚΑΙ 1813

Ὑπὸ τοῦ

ΕΡΡΙΚΟΥ ΧΟΛΛΑΝΤ, ΛΟΝΔΙΝΟ 1815

Μετάφρ. ΛΕΟΝΤ. Ι. ΜΕΛΑ

**Στὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Μίσιου.
Κολοβὸς καὶ Ἰωάν. Μελάς.
Κοινωνικὴ ζωὴ στὰ Γιάννινα
τὸ 1813.**

Πρὸ δύο ὥρῶν ἐγκατεστάθημεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Μίσιου (Μετξαν), τις μᾶς φιλοξενεῖ, ὅτε ὁ Ἕλλην γραμματεὺς καὶ διερμηνεὺς τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ κ. Κολοβὸς μᾶς ἐπεσκέφθη διὰ νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὰς φιλοφρονήσεις του ἐπὶ τῇ ἀφίξει μας εἰς Ἰωάννινα καὶ νὰ μᾶς ἀνακοινώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Βεζύρη νὰ μᾶς δεχθῇ εἰς τὸ ἀνάκτορόν του τὴν ἐπομένην πρωΐαν. Ὁ κ. Κολοβὸς ἦτο ἓνας ἄνθρωπος μεταξὺ πενήντα ἕως ἑξήκοντα ἐτῶν, ἰδιαίτερος ὥριμος, ἐπὶ πλέον δὲ ἔλκυστικὴ, τόσον ἢ ἐμφάνισις ὅσον καὶ ἡ συναναστροφή του. Ὁμιλοῦσε εὐφραδῶς τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν ὡς καὶ τὴν Ἰταλικὴν καὶ

Γερμανικὴν καὶ ἡ ἐπίσκεψίς του αὐτὸ τὸ θράδυ μᾶς ἐκούρασε κάπως ὡς πρὸς τὴν ἐπικοινωνίαν μας μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ φιλοξενούντος μας, ὁ ὁποῖος μέχρι τοῦδε εὐρίσκετο εἰς στενοχώριαν ἐκ τῆς ἐλλείψεως τρόπου συνομιλίας. Ἄμα τῇ ἀναχωρήσει τοῦ κ. Κολοβοῦ ἐκ τῆς οἰκίας μᾶς παρετέθη δείπνον, ὅπερ ἀποτελεῖτο ἀπὸ διάφορα φαγητά, ἐκ κρέατος καὶ ζυμαρικῶν, εἰς στρογγυλὸν κλειστὸν δίσκον, τὸν ὁποῖον ἀπέθεσαν ἐπὶ ἑνὸς μεγάλου ξυλίνου καθίσματος. Ἡ οἰκογένεια δὲν συμμετέσχε εἰς αὐτὸ τὸ γεῦμα ἀλλὰ μᾶς ἔκανε συντροφιά ἓνας νέος Ἕλλην ἔμπορος ἐξ Ἰωαννίνων, ὅστις ὡς θραδύτερον ἐπληροφορήθημεν ἦτο μνηστευμένος μετὰ τῆς πρεσβυτέρας θυγατρὸς τοῦ φιλοξενούντος μας. Αὐτὸς ὁ νέος ὀνόματι Ἰωάννης Μελάς ἐταξειδεύσε πολὺ εἰς Γερμανίαν καὶ Ρωσσίαν, ὠμιλοῦσε τὰς διαλέκτους τῆς Δύσεως ἀξιοσημειώτως. καλὰ

καὶ μᾶς ἦτο πολὺ εὐχάριστος μὲ τούτους καλοὺς τοῦ τρόπου καὶ διὰ τὰς ἔξαιρετικὰς πληροφορίας ποὺ μᾶς ἔδιδε.

Μετὰ τὸ δεῖπνον προσετέθησαν εἰς τὴν συντροφίαν μας ἕνας ἢ δύο ἄλλοι Ἕλληνες. Μᾶς προσέφερον τούρκικες πίπες καὶ καφέ, καθισμένοι δὲ εἰς τοὺς σοφάδες τοῦ διαμερίσματος ἔξακολουθοῦσαμε καπνίζοντες ἕως ἄργὰ τὴν νύκτα. Δεδομένου τοῦ μοντερνισμοῦ ὅπως αὐτῆς τῆς σκηνῆς, ὅπερ συνέβη εὐθύς ἅμα τῇ εισόδῳ μας εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ θὰ ἔπρεπε νὰ σκεφθῆ κανεὶς εὐχαρίστως, ὅτι ὑπῆρχαν ἄρκεταὶ διασκεδάσεις.

Στὸ Βεζύρη. Ἰωαννίνων περιήγηση.

Ἐγκατασταθέντες ἤδη εἰς Ἰωάννινα καὶ ἀφοῦ εἶχομεν τὴν πρώτην συνάντησιν μετὰ τοῦ Βεζύρη ἐξεκουραζόμεθα μὲ τὸ νὰ ἐπισκεπτόμεθα τὰ διάφορα χαρακτηριστικὰ μέρη τῆς πόλεως καὶ τὸν πέριξ αὐτῆς. Εἰς ὅλα αὐτὰ μᾶς ἐβοήθησε διὰ τῆς παρουσίας του καὶ φιλοφροσύνης του ὁ κ. Μελάς, ὁ νέος Ἕλληνας, ὅστις μᾶς εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὴν νύκτα τῆς ἀφίξεώς μας. Ἡ γενικὴ θέσις τῶν Ἰωαννίνων ἔχει ἤδη σημειωθῆ. Μία κοιλάς ἢ αὐτὸ ποὺ μπορεῖ νὰ προσδιορισθῆ ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν τῆς, μιά μεγάλη λεκάνη περιστοιχιζομένη ἀπὸ βουνά. Αὐτὴ αὐτὴ ἢ πόλις ἀπλώνεται ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας μιᾶς λίμνης, ἢ ὁποία εἰς τὴν ἀπέναντι πλευρὰ θρέχει τοὺς πόδας ἐνὸς ἀπὸ αὐτὰ τὰ

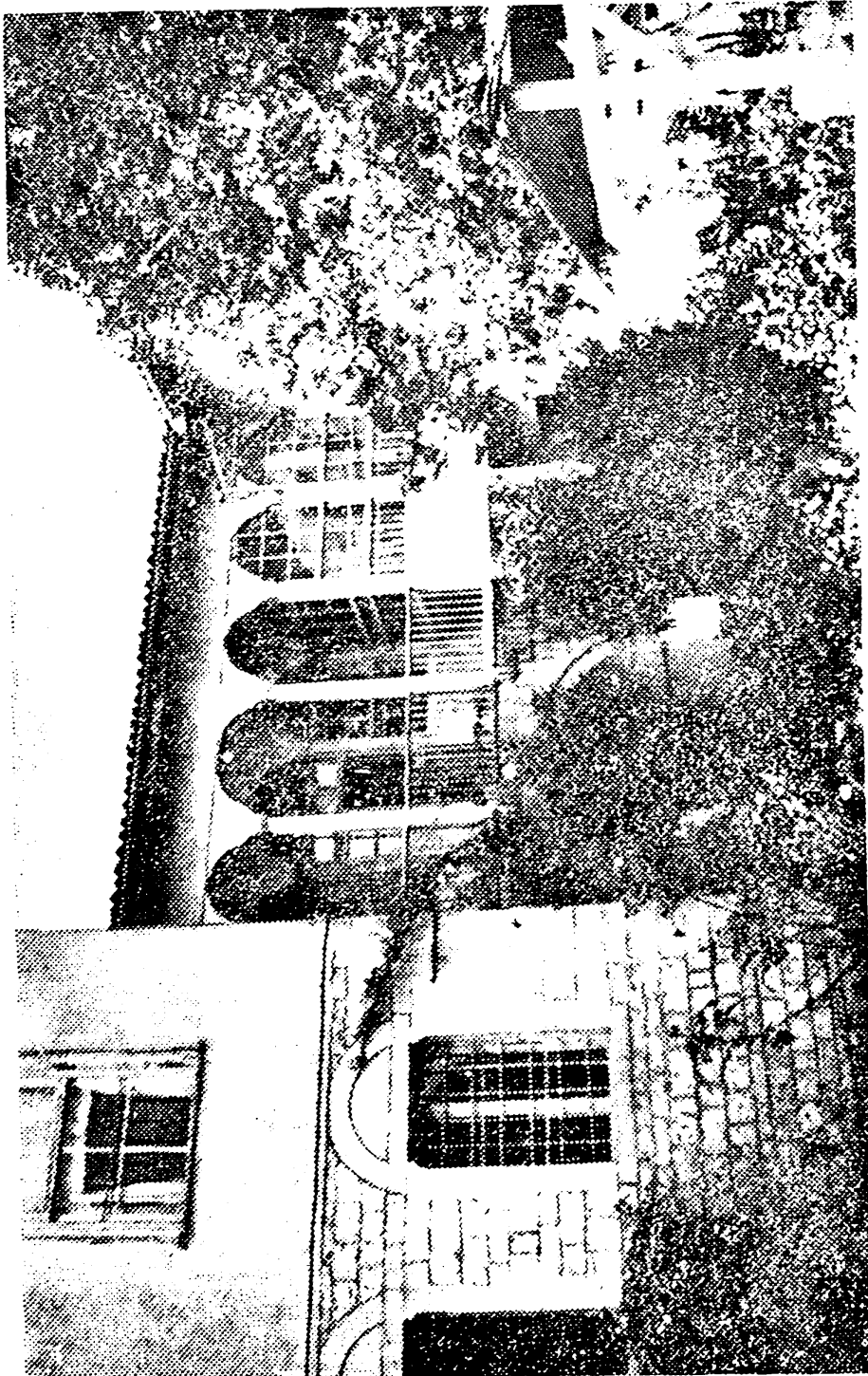
συνορεύοντα βουνά. Τὸ μῆκος τῆς λίμνης αὐτῆς εἶναι περίπου ἕξ μίλλια, τὸ δὲ φάρδος τῆς δὲν υπερβαίνει τὰ δύο μίλλια.

.....

Ἰωαννίτες ἔμποροι

Ἄρκετοὶ ἀπὸ τοὺς ἐδῶ ἔμπορους, εἶναι ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ὁμῶς ταξειδεύουν πολὺ εἰς τὴν Εὐρώπην. Εἶναι καλῶς εἰσηγμένοι εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς συνηθείας καὶ ὁμιλοῦσι ἄρκετὰς διαλέκτους τῆς Δύσεως. Αἱ κυριώτεροι σχέσεις των εἶναι μετὰ τῆς Γερμανίας καὶ Ρωσίας. Ἐπικοινωνία ἦτις διατηρεῖται ἀπὸ μακροῦ. Ὁ λιμὴν τῆς Τεργέστης εἶναι γενικῶς ἕνα μεγάλο κανάλι διὰ τὸ ἑλληνικὸν ἔμποριον καὶ πολλοὶ ἑλληνικοὶ οἶκοι ἔδρευουσιν ἐκεῖ μὲ σχέσεις μὲ ἄλλους οἴκους εἰς Βιέννην, Λειψίαν καὶ διαφόρους πόλεις εἰς τὸ ἑσωτερικὸν τῆς Γερμανίας. Αἱ σχέσεις μὲ τὴν Ρωσίαν δύνανται ν' ἀποδοθεῶσι ἐν μέρει μὲν ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἕνα δὲ ὠρισμένο βαθμὸ καὶ ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα τῆς θρησκείας ὡς καὶ τὰς πολιτικὰς σχέσεις τὰς ὁποίας ἢ Ρωσία εἶχε δημιουργήσει ἐν καιρῷ μετὰ τοῦ λαοῦ. Οἱ κυριώτεροι κλάδοι ἄρκετῶν οἴκων τῶν Ἰωαννίνων ἠδρευον εἰς Μόσχαν πρὸ τῆς καταστροφῆς αὐτῆς τῆς πρωτεύουσας καὶ πιθανῶς ἔχουν ἔκτοτε ἀνακαινίσει τὴν ἐμπορικὴν των θέσιν. Ἐν μέγα μέρος Ἑλληνικῆς περιουσίας ἦτο κατατεθειμένον εἰς τὰς ἐκεῖ τραπέζας, περιλαμβανομένων τῶν κεφαλαίων ἄρκετῶν δημοσίων κα-





Οικία Μπατού.



ταστημάτων, σχολείων κλπ.

Εύρισκόμεθα εἰς Ἰωάννινα ὅτε ἐλήφθησαν αἱ εἰδήσεις περὶ τῆς πυρκαϊᾶς τῆς Μόσχας καὶ συναναστρεφόμενοι κυρίως μὲ ἐμπόρους, ἦτο δυνατόν νὰ κρίνωμεν τὴν μεγάλην αἰσθησιν, τὴν ὁποῖαν ἐνεποίησεν εἰς αὐτοὺς τὸ γεγονός τοῦτο. Αἱ ζημίαι μερικῶν ιδιωτῶν κατὰ τὰ λεγόμενα τῶν ιδίων, ἦσαν πολὺ μεγάλα ὡς ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀποθηκῶν των, ὁ δὲ Ἰωάννης Μελάς, ὁ νέος Ἕλληνας ἤδη προαναφερθεὶς, ὑπελόγιζε τὴν ἰδικὴν του ζημίαν εἰς μερικὰς χιλιάδας λιρῶν. Εἶχον βραδύτερον τὴν εὐχαρίστησιν νὰ πληροφορηθῶ, ὅτι αἱ ζημίαι τοῦ τελευταίου τούτου ἦσαν μικρότεροι ἀπὸ ὅτι τὸ πρῶτον ὑπέθεσε.

.....

Πολλοὶ ἐπίσης ἐκ τῶν ἐν Ἰωαννίνοις ἐμπόρων ἔχουν ἀποκτήσει μεγάλας περιουσίας, αἱ δὲ κατοικίαι των ὅσον καὶ ὁ τρόπος τῆς ζωῆς των εἶναι μία ἐπίδειξις πλούτου εἰς μέγαν βαθμόν. Αἱ οἰκίαι τοῦ Σταύρου καὶ Δημ. Ἀθανασίου ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα εἶναι πολὺ ἐκτεταμέναι καὶ ἐπιπλωμέναι μὲ ἕνα στυλ εἰς ἄκρον πολυτελές.

Παρατηρεῖται ἐν τούτοις, ὅτι αἱ τρέχουσαι δαπάναι μιᾶς ἑλληνικῆς οἰκογενείας δὲν εἶναι μεγάλα, αἱ δὲ μακρὰ καὶ κατ' ἐπανάληψιν νηστεῖαι των, ὅσον καὶ ἡ ἐν συγκρίσει ἀπλότης τῆς διαίτης των μειώνει τὰς δαπάνας των κάτω τοῦ κοινού

ἐπιπέδου τῶν περισσοτέρων Ἐθνῶν ἀσχέτως ἔτι τῶν συνήθων τιμῶν τῆς χώρας. Φαίνεται ἐπίσης, ὅτι οἱ κοινωνικοὶ τύποι ἐκπληροῦνται μὲ ὀλίγας δαπάνας αἱ δὲ δημόσιαι διασκεδάσεις των εἶναι σπάνια καὶ ἀπολύτως περιορισμένα.

Μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων, τοὺς ὁποίους ἐγνωρίσαμεν εἰς Ἰωάννινα εἰς ἐκ τῶν πλέον εὐχαρίστων ἦτο ὁ Ἰωάννης Μελάς, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα πολλάκις ἐμνημονεύσαμεν προηγουμένως. Βρήκαμε εἰς αὐτὸν τὸν νέον μεγάλην νοημοσύνην καὶ κρίσιν, πλέον δὲ ὀρθὰς σκέψεις, νομίζω, παρ' ὅτι συνήτησα μὲ ἄλλους συνομιλητάς μου καὶ εἰς διάφορα μέρη, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν παροῦσαν κατάστασιν καὶ τὰς μελλοντικὰς προσδοκίας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ μόρφωσις τὴν ὁποῖαν οὗτος ἀπέκτησε ταξιδεύων, τὴν συνέχισε καὶ διὰ κατ' οἶκον προσπαθειῶν του. Διαμένων εἰς ἕνα μεγάλο οἰκογενειακὸ ἀρχοντικὸ μὲ τὴν ἡλικιωμένην μητέρα του ἔκτισε εἰς τοὺς κήπους του μίαν μικρὰν βιβλιοθήκην, κομψῶς ἐπιπλωμένην ἐφωδιασμένην μὲ ἕνα πιάνον καὶ καλὴν συλλογὴν βιβλίων, ὡς Ρωμαϊκά, Γερμανικά καὶ Γαλλικά. Μεταξὺ τῆς πρώτης γραμμῆς βιβλίων παρετήρησα ἕνα μεταφρασμένον εἰς τὴν Νεο-ελληνικὴν περὶ τοῦ παγκοσμίου συστήματος τοῦ LAP-LACE, ἕνα βιβλίον τὸ ὁποῖον δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ ἔχω ἴδη ἄλλου.





Ο Κατής του Λιμπούβου ...έτεροχρονισμένος.
(Αρχείο Φιλ. Π. Γιωθάνη)



Λιχνίσματα

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ

Στὴν Πόβλα (τὸ χωριό μου) γύρω στο 1920 ὁ Γιάννη Τσίτος μὲ τὴ μπάμπω του τὴ Τσιβή, τσιόλαγε τὸ στάρι του, καμιὰ κατοστή χειρόβολα ὄλο - ὄλο, δηλαδή ὀγδόντα ὀκάδες σπυρὶ = καρπὸ στὴ σακέτα ἔτοιμο γιὰ τὸ μύλο.

Ἔρθαν καὶ τοὺς βοήθησαν στὸν τσιόλο πεντέξι κοπέλες γειτονοπούλες τους γιατί οἱ γερόντοι δὲν μπορούσαν οὔτε τὰ χειρόβολα νὰ ἀραδιάσουν ἀπάνω στὸ ἄλωνι. Ὁ τσιόλος στὴν Πόβλα, καὶ σ' ὄλα τὰ χωριά τῆς Μουργκάνας, γένονταν μὲ τὰ δ ἄ ρ τ ι α, καὶ χρειάστηκαν πολλές ὧρες γιὰ νὰ τσιολιστεῖ τὸ στάρι.

Βασίλεμα ἡλιοῦ τελείωσε ὁ τσιόλος, καὶ οἱ κοπέλες χώρισαν τὰ πολλὰ ἄχυρα καὶ τὰ ἀναμέρισαν στὴν ἄκρη τοῦ ἄλωνιου. Καὶ εἶπαν στοὺς γερόντους οἱ κοπέλες:

— Τὸ τσιολίσαμεν, μάσαμεν τὰ ἄχυρα καὶ τὰ θάλαμαν στὴν ἄκρη. Ἔσεῖς νὰ κάτσετε στὰ ἄχυρα νὰ ξαποστάσετε, κι' ἅμα σκωθεῖ ὁ ἀέρας νὰ σκωθεῖτε νὰ τὸ ἀνεμίσετε.

— Δεν κάθεστε μωρ' κοπελίτσες μου νὰ τὸ ἀνεμίσετε μὲ τὰ χεράκια σας τὰ γραμμένα γιατί μᾶς πονάει ἡ μέση μας;

— Μακάρι νὰ μπορούσαμεν, τοὺς εἶπαν οἱ κοπέλες, καὶ μὲ συμπόνοια τοὺς καληνύχτησαν.

Εἶχε νυχτώσει καὶ κόντευαν τὰ μεσάνυχτα, καὶ ὁ ἀέρας πουθενὰ νὰ σκωθεῖ.

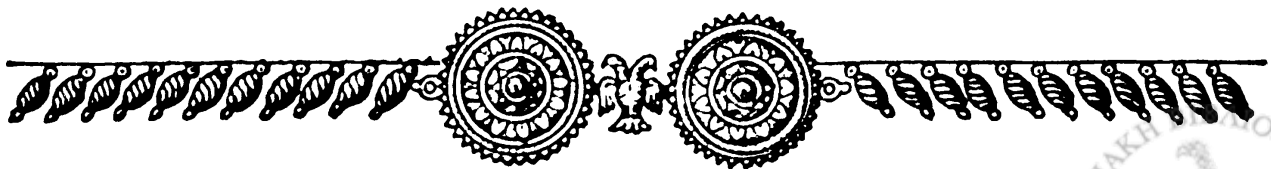
Νύσταξαν οἱ γερόντοι κι' ἀποκομήθηκαν πισώκωλα ἀνάμεσα στὰ ἄχυρα. Τὰ χαράματα ξύπνησε ὁ γέροντας καὶ ἄκουσε τὸν ἀέρα ποὺ σκώθηκε, καὶ τσίτισε τὴ μπάμπω του νὰ ξυπνήσει ἀπὸ τὸν ὕπνο καὶ τῆς εἶπε:

—Σήκω, μὴ μπάμπω, σκώθηκε ὁ ἔρημος.

—Νὰ γυρίσω, γέροντα; Τον ρώτησε παράξενα ἡ γριά του.

—Ὁ ἀέρας σκώθηκε μὴ κάψο-μπάμπω! τῆς εἶπε ξεκαρδισμένος στὰ γέλια ὁ γέροντας.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ κύριοι Ἀναγνώστες νὰ μᾶς γνωστοποιοῦν τὴ νέα τους διεύθυνση.



Ἄκριβέ μας Ἀναγνώστη,

Τὸ περιοδικό, πὸ κρατᾶς στὰ χέρια σου ἔκλεισε τὰ δέκα πέντε χρόνια καὶ μπῆκε στὸ δέκατο ἕκτο χρόνο.

Θὰ θυμᾶστε, οἱ παλιότεροι, ὅτι τὸ πρῶτο φύλλο βγήκε (1974) πρωτόπλαστο σὰν πηλὸς ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ κ ε ρ α μ έ ω ς (ἀγγειοπλάστη), μὲ τέσσερις σελίδες κι ἀγάλια - ἀγάλια ἀπὸ τὸ 1-30 τεῦχος, ἀπὸ τετρασέλιδο ἔγινε δσέλιδο καὶ 16σέλιδο, γιὰ νὰ φτάσει στὴ σημερινή μορφή μὲ τὴ δική Σου ζωογόνα πνοή.

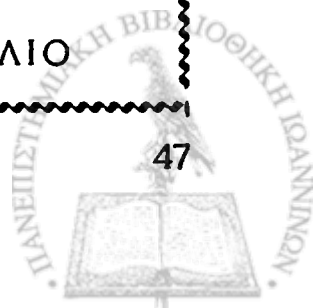
Στοὺς καιροὺς μας ὁ Τύπος, ὅπως πολλὰ πράγματα, ἔχει πάρει γιγάντιες διαστάσεις στηριζόμενος κυρίως στὸ βιομηχανικό, ἐμπορικό καὶ ἐφοπλιστικό Κεφάλαιο, πουλούμενος κι ἀγοραζόμενος στὴν πιάτσα. Καὶ βγαίνουν ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ μὲ ἐλλειμματικούς ἀπολογισμούς... Πὸ σημαίνει ὅτι χτυποῦν τὶς πόρτες τῆς ἐξάρτησης. Γιατὶ ὅποιος πληρώνει ὑπαγορεύει καὶ τὴ θέλησή του καὶ τὴν πολιτική του.

Τοῦτο τὸ περιοδικό δὲν ἔχει ἀπὸ πουθενὰ καμμιά οικονομική ἐξάρτηση καθὼς καὶ ἡ Ἑπειρωτικὴ Ἑταιρεία, πὸ τὸ κρατᾶει στὰ δοκιμασμένα ἱστορικά χέρια τῆς. Ἔτσι ἔχει ἐλεύθερη τὴ φωνή του καὶ τὶς στήλες του. Οἱ συντάκτες του δὲν πίνουν νερὸ ἀπὸ ὑποπτες πηγές, ἀλλὰ ἀπὸ τὴ β ρ υ σ ο μ ᾶ ν α Ἑπειρο, πὸ ἀποτελεῖ τὴ μοναδικὴ πηγὴ ἐμπνεύσεως. Φτασμένοι ἄνθρωποι, οἱ τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας καμμιά φιλοδοξία δὲν ἔχουν (πολιτικὴ ἀνάδειξη κλπ.) καὶ εἶναι ἀφοσιωμένοι στὴν ὑπηρεσία τοῦ Τόπου τους.

Ὅταν κάποτε ἐπιχειρήθηκε ἀνάμιξη στὴν πολιτικὴ σύσσωμο τὸ Συμβούλιο ἀντέδρασε. Δὲν περιμένουν ἀπὸ μᾶς οἱ Ἑπειρῶτες πολιτικὲς παραινήσεις. Περιμένουν τὸν ἀνασασμὸ τῆς γενέθλιας Γῆς τους ὅπου κι ἂν εὐρίσκωνται. Καὶ νομίζουμε ὅτι τὸ περιοδικό τῆς Ἑταιρείας τὸν μεταφέρει.

Παράκλησή μας μόνιμη καὶ ἐπαναλαμβανόμενη: κάθε Παραλήπτης ἂς γράψει ἕναν ἀκόμα τουλάχιστον Ἑπειρῶτη - συνδρομητή. Σκέπτεστε νὰ κάνετε κάποιο δῶρο χιλίων πεντακοσίων δραχμῶν; Κάμετε μιὰ ἐγγραφή τοῦ Συγγενή, τοῦ Φίλου σας, Συνδρομητὴ στὸ περιοδικό. Ἔτσι κάνετε δυὸ δῶρα: ἕνα στὸν ἄνθρωπό σας καὶ ἕνα στὴν Ἑταιρεία. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπόδειξη φίλων σας μὲ τὶς διευθύνσεις τους, χωρὶς καμμιά δική σας ὑποχρέωση καὶ εὐθύνη θὰ ἦταν μιὰ ἀληθινὴ ὑπηρεσία σας στὴν Ἑταιρεία.

ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ



(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από τή σελίδα 16).

τοκρατορία, μέσα στα σύνορα της οποίας να ζήσουν ελεύθεροι και ίσοι όλοι οι λαοί, που την κατοικούσαν. Οι Νεότουρκοι όμως είχαν αντίθετα σχέδια. Ο Ελληνισμός δεν μπορούσε παρά ν' αντιδράση και αντέδρασε αποτελεσματικά. Ο αγώνας, που διεξήγαγε 4 ολόκληρα χρόνια αποτελεί μια από τις ηρωικότερες σελίδες της ιστορίας του. Ψυχή του αγώνα αυτού στάθηκε ο Σουλιώτης. Ήταν ο νούς και το χέρι που τον διηύθυνε. Αλλ' επόμενο ήταν τέτοιος αγώνας να μείνη άγνωστος για πολλούς. Κι' όταν τελείωσε, έμεινε στο περιθώριο κι' εκείνος, που τον κατευθύνει.

Έζησε λησμονημένος, σε αφάνεια. Σπάνια τον θυμήθηκε και πρέπει να εξαρθή η ενέργεια της σημερινής Κυβερνήσεως, που στα τέλη του βίου του του εβράσθευσε τους αγώνας του και τον εκήδευσαν σαν Εθνικό Άνδρα.

Α. Χ. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ

Μάρτιο 1945

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ:

«ΟΙ ΚΑΛΑΝΤΖΗΔΕΣ
ΤΗΣ ΜΟΥΡΓΚΑΝΑΣ»

Έξεδόθη στή σειρά τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας» μέ τόν ἀριθμό 59 τὸ τρίτο κατὰ σειρά βιβλίο τοῦ Γιώργου Κούνδουρου μέ τόν ἀνωτέρω τίτλον σελίδες 334.

Πλούσιο σέ λαογραφικό καί ἱστορικό περιεχόμενο καί μέ πλῆθος φωτογραφιῶν τοῦ ταξιδιωτικοῦ βιοτεχνισμοῦ τῶν καλαντζήδων τῆς Μουργκάνας.

Γλαφυρό τὸ κείμενο, ὅπως καί τὰ ἄλλα δύο βιβλία τοῦ «Ἄλλοτινὰ κι ἀξέχαστα» καί ἡ «Πόβλα κι ὁ Εὐεργέτης τῆς Σπύρος Στ. Τσίγκος» μέ ἀφθονες παραδόσεις.

Προλογίζει ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας στήν ὁποῖαν τὸ ἔχει δωρήσει ὁ φιλόπατρις συγγραφέας καί πουλιέται στήν τιμὴ τῶν 1.500 δρχ.

Γραφεῖα Ἑπειρ. Ἑταιρείας. Μαυρομιχάλη ἀριθ. 7. Ἀθήνα, 106 79. Τηλέφ. 3621.651.



ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΤΖΟΓΙΑΣ

ΙΑΤΡΟΣ

ΤΟΥ Ι. Π. Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Στις 3 Ιανουαρίου 1990 έσθησε ήρεμα και ανάλαφρα μιὰ μεγάλη προσωπικότητα, ένας μεγάλος Ήπειρώτης, ένας Γιαννιώτης "Αρχον-



Ίωάννης Δ. Τζόγιας

τας, ό Ίωάννης Δ. Τζόγιας, πού τις τελευταίες του ήμέρες μού έλεγε: «Θέλω νά ξαναπάω στά Γιάννενα», έννοώντας τó μεγάλο ταξίδι... "Έτσι μετά τήν κηδεία του, πού έγινε λόγω κακών καιρικών συνθηκών στόν ιερό Ναό Άγ. Θεοδώρων τού Α΄ Νεκροταφείου Άθηνών έτάφη στά άγαπημένα του Γιάννενα. στις 8 ,Ιανουαρίου κοντά στή σύζυγό του, πού είχε τήν άτυχία νά

τήν χάσει από έτών πράγμα πού τόν είχε ψυχικά καταβάλει πολύ.

Ό Ίωάννης Τζόγιας άγάπησε μέ πάθος τά Γιάννενα, συχνά τά έπισκεπτόταν από τó 1964 πού είχε εγκατασταθει στήν Άθήνα.

Στά Γιάννενα προσέφερε για πολλά χρόνια πολύτιμες υπηρεσίες σαν γιατρός σέ νοσοκομεία, σέ Ίδρύματα και συλλόγους.

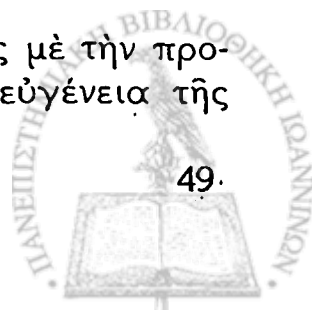
Δέν ξεχνοῦσε ποτέ, τήν Έταιρία Ήπειρωτικῶν Μελετῶν Ίωαννίνων, στήν όποία χάρισε πολλά πολύτιμα αντικείμενα τού σπιτιού του, όπως και τήν Βιβλιοθήκη του.

Τό Γηροκομείο Ίωαννίνων στό όποίο διά τής διαθήκης του άφησε τó έν Άθήναις και επί τής όδοῦ Κηφισίας 5 μεγάλο διαμέρισμά του στό όποίο και διέμενε.

Τήν Έταιρία προστασίας και άποκαταστάσεως αναπήρων Παίδων Ίωαννίνων (ΕΛ.Ε.Π.Α.Π.Π.) στήν όποία διά τής διαθήκης του επίσης άφησε τήν έν Ίωαννίνοις και επί τής όδοῦ Μουλαϊμίδου 5-7 άρχοντικήν διόροφον οίκίαν του.

Άλλά και κάθε χρόνο δέν ξεχνοῦσε Ίδρύματα, Έκκλησίες και Συλλόγους στά όποία προσέφερε χρήματα.

Ό Ίωάννης Τζόγιας μέ τήν προσωπικότητα και τήν ευγένεια τής



ψυχῆς του κέρδισε τὴν ἀγάπη καὶ τὸν σεβασμὸ τῶν πολλῶν, πού τὸν γνώρισαν. Ἦταν ὁ καλὸς γιατρός, ὁ ἔντιμος, ὁ εἰλικρινής, ὁ ἄκακος, ὁ καλόψυχος, ὁ ἀνιδιοτελής, ὁ εὐγενής, ὁ ἀφανής σὲ πολλές περιπτώσεις εὐεργέτης.

Γεννήθηκε στὰ Γιάννενα τὸ ἔτος 1893 καὶ τελείωσε τὶς γυμνασιακὲς του σπουδὲς στὸ Ἑλληνικὸ Γυμνάσιο Ἀδριανουπόλεως.

Τὸ 1912 μετέβη στὴ Γαλλία ὅπου σπούδασε τὴν Ἱατρικὴ στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Λυὼν ὅπου καὶ ἀνεκηρύχθη Διδάκτωρ τῆς Ἱατρικῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς.

Τὸ 1920 ἐπέστρεψε στὰ Γιάννενα.

Τὸ 1921 κατετάγη στὸ στρατὸ ὡς ἀνθυπίατρος στὴν ΙΧ Μεραρχίαν στὸ Στρατιωτικὸ Νοσοκομεῖο Ἰωαννίνων στὴν ἀρχὴ καὶ μετὰ ὑπῆρξε σὲ διάφορες μονάδες τῆς Ι Μεραρχίας στὸ Σύνταγμα Εὐζώνων, πού εὐρίσκετο σὲ πολεμικὴ δράση στὸ Σαγγάριο, ἐπίσης στὸ V Σῶμα Στρατοῦ στὴν Πυροβολαρχίαν ΚΡΟΥΠ μέχρι τὸ 1923.

Ἀπὸ τὸ ἔτος 1924 μέχρι τὸ 1960 περίπου ἄσκησε τὴν Ἱατρικὴν στὰ Γιάννενα. Τὸ 1926 μέχρι 1952 ὑπῆρξε, ὡς ἐπιστημονικὸς καὶ Διοικητικὸς Διευθυντὴς τοῦ Νοσοκομείου Ἀφροδισίων Νόσων Ἰωαννίνων. Ἐπίσης ὡς Πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ — Παραρτήματος Ἰωαννίνων — καὶ προσέφεραν πολλαπλὲς ὑπηρεσίες γιὰ τὶς ὁποῖες τοῦ ἀπενεμήθησαν τὰ ἔτη 1949 καὶ 1951 δύο παράσημα τοῦ Ε.Ε.Σ.

Διετέλεσε ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, Πρόεδρος τοῦ Ἱατρικοῦ Συλλόγου Ἰ-

ωαννίνων εἰς τὸν ὁποῖον πρὸ τριετίας ἀπέστειλε σεβαστὸ ποσὸν χρημάτων διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Συλλόγου, ὁ ὁποῖος τὸν ἐτίμησε διὰ τοῦ τότε προέδρου του κ. Ζαλονίκου μὲ τὴν ἀναμνηστικὴν πλακέτα τοῦ Ἱατρικοῦ Συλλόγου Ἰωαννίνων, Πρόεδρος τῶν ἀδελφῶν Νοσοκόμων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τμήματος Ἰωαννίνων, μέλος τοῦ Π.Κ.Π.Α. Ἰωαννίνων, μέλος τῶν Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Βουρμπιάνης Κονίτσης πού εἶναι καὶ ἡ γενέτειρα τοῦ πατέρα του Δημητρίου Τζόγια, Πολιτικοῦ Μηχανικοῦ, τὴν ὁποίαν καὶ ὁ ἴδιος ἀγάπησε καὶ ποτὲ δὲν τὴν ξεχνοῦσε δίδοντας χρηματικὰ ποσὰ καὶ ἀπὸ τὴν ὁποία ἀνακηρύχθη εὐεργέτης αὐτῆς.

Φεύγοντας ὁμως γιὰ τὸ τελευταῖο μεγάλο ταξεῖδι ἄφισε πίσω τὴν πολυαγαπημένη του ἀδελφὴ κ. Εὐγενία Βασ. Σόμπολα, ἡ ὁποία τοῦ συμπαραστάθηκε μὲ ὅλη τῆς τὴν ἀγάπη μέχρι τὴν τελευταία ἡμέρα τῆς ζωῆς του καὶ τῆς ὁποίας ὁ πόνος γιὰ τὸ χαμὸ του εἶναι πολὺ μεγάλος.

Σὲ μένα πού τὸν γνώρισα ἀπὸ τὰ μαθητικά μου χρόνια στὰ Γιάννενα ὡς κηδεμόνα μου καὶ συνέχεια μετὰ ὡς πολῦτιμον σύμβουλόν μου ἔχοντας τὴν εὐκαιρίαν νὰ θαυμάσω καὶ νὰ ἀγαπήσω τὸ ἀνάστημα τῆς προσωπικότητάς του δὲν ἀπομένει παρὰ νὰ ἐκφράσω τὴ μεγάλη μου θλίψη διὰ τὸν θάνατόν του εὐχόμενος τὸ Γιαννώτικο χῶμα πού τὸν σκεπάζει νὰ εἶναι ἐλαφρό.

Αἰωνία αὐτοῦ ἡ μνήμη.



Ἡπειρωτικὴ Πνευματικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις



ΕΠΑΝΟΡΘΩΜΑΤΑ

Ἀθήνα 31.12.1980

Φίλε κ. Μαμμόπουλε,

Χρόνια πολλὰ καὶ εὐτυχισμένο τὸν Καινούργιο Χρόνο.

Στὸ ὑπ' ἀριθ. 150 τεῦχος τοῦ Μαρτίου 1989 καταχωρεῖτε φωτογραφία, ποὺ σᾶς ἔδωσε ὁ κ. Ἀναγνωστόπουλος. Καὶ στὴ λεζάντα γράφετε, ὅτι εἶναι ἀπὸ τὰ ἐγκαίνια τοῦ νεόδμητου σχολείου (1931) στὸ Γραμμένο.

Ἀνάμεσα στοὺς εἰκονιζομένους φαίνεται καὶ ὁ ναύαρχος Μιχαὴλ Γούδας, υἱὸς τοῦ Ἀν. Γούδα, ποὺ καταδικάστηκε σὲ ισόβια δεσμὰ μὲ τοὺς 6 (ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1922). Ἀργότερα πῆρε ἀμνηστία καὶ μπῆκε στὴν πολιτικὴ μὲ τὸ Λαϊκὸ Κόμμα πρῶτα σὰν γεροϋσιαστής καὶ μετὰ σὰν βουλευτῆς.

Ὁ Μ. Γούδας δὲν ἦρθε στὸ Γραμμένο, οὔτε ὅταν κατατέθηκε ὁ θεμέλιος λίθος (1935), οὔτε στὰ ἐγκαίνια ποὺ ἔγιναν τὸ 1931. Ἦμουν μικρὸς καὶ τὸ θυμᾶμαι καλά.

Σᾶς ἔσωκλείω δύο φωτογραφίες ἀπὸ τὸ οἰκογενειακὸ μου ἀρχεῖο. Ἡ πρώτη εἶναι ἀπὸ τὸ θεμέλιο λίθο καὶ μετὰ τὸ τραπέζι, ποὺ ἔκανε ἡ Κοινότητα στὸ παραδοσιακὸ σπίτι τοῦ Κ. Σκορδέλλη. Καὶ ἡ δεύτερη ἀπὸ τὸν ἀγιασμό στὰ ἐγκαίνια

◆ Γράφουμε καὶ μᾶς γράφουν

◆ Στέλλουμε καὶ μᾶς στέλνουν

(1931).

Ἡ φωτογραφία τοῦ Κ. Α. εἶναι στὸ ἱερὸ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς, ποὺ εἶναι 4 μέτρα βορειότερα τοῦ σχολείου.

Ὁ Μ. Γούδας ἦρθε μιὰ φορὰ τὸ 1926 σὰν ὑποψήφιος γεροϋσιαστής μὲ τὸν Σπυρίδωνα, ποὺ ἦταν φανατικὸς βασιλικός.

Καὶ τότε ὑποσχέθηκε τὴ χάραξη τοῦ ἀμαξιτοῦ δρόμου ἀπὸ τὴ Φανερωμένη στὸ Γραμμένο. Σὲ λίγο χρόνο χάραχτηκε ἀπὸ τοῦ «Ζιάγκα τὸν Λάκκο». Καὶ ἔμεινε σχέδιο. Ἀργότερα ἔγινε ὁ σημερινός, μὲ τὴ βοήθεια τῶν Ἀδελφῶν Στεφάνου καὶ περνάει μέσα ἀπὸ τὴ Τζουντήλα. Συνεπῶς ἀπὸ τότε πρέπει νὰ εἶναι ἡ φωτογραφία.

Μετὰ τιμῆς

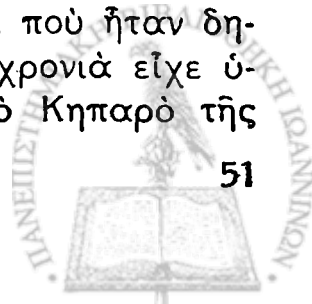
Κ. Δ. ΒΕΛΙΑΡΟΥΤΗΣ

Τὸ σπίτι τῶν Ζωσιμάδων στὸ Γραμμένο

ΤΟΥ ΚΩΝ. Δ. ΒΕΛΙΑΡΟΥΤΗ

Στὴ μνήμη τοῦ πατέρα μου
Δ. Ν. Βελιαρούτη.

Ἦταν τὸ 1908, ὅπως μοῦ διηγήθηκε ὁ πατέρας μου, ποὺ ἦταν δημοδιδάσκαλος. Μιὰ χρονιά εἶχε ὑπηρετήσει στὸ χωριὸ Κηπαρὸ τῆς



Βόρειας Ἠπείρου. Ὅλα τὰ ὑπόλοιπα μέχρι τὸ 1930 στὸ γενέθλιο χωριό του τὸ Γραμμένο.

Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ὑπηρετοῦσε στὴν Καπλάνειο Ἀστική Σχολὴ τοῦ Γραμμένου μέχρι τὸ 1914, πού ιδρύθηκε τὸ Σχολαρχεῖο, ὅποτε μετατάχτηκε στὸ Ἑλληνικὸ Σχολεῖο.

Μὲ τὴ μεταβολὴ τῶν Νεοτούρκων ἐπετράπη καὶ στοὺς ὑπόδουλους νὰ ἐκλέγουν βουλευτές.

Τότε στὰ Γιάννινα ἦταν δύο κόμματα. Τῆς Κόσσης, πού ἀντιπροσώπευε τοὺς πλούσιους. Καὶ τῆς Βλιώρας πού ἐκπροσωποῦσε τὰ φτωχὰ στρώματα τῆς πόλεως.

Ὁ Δημήτριος Κίγκος ἀνῆκε στὸ κόμμα τῆς Βλιώρας καὶ ἔβαλε ὑποψηφιότητα γιὰ βουλευτής. Ἀκόμα πρέπει νὰ σημειώσω, ὅτι τότε τὰ Γιάννινα εἶχαν καὶ τὴ νεολαία τῶν μπαντίδων μὲ τὸ ἰδιότυπο ντύσιμο στὴν Καραβατιὰ καὶ στίς ἄλλες συνοικίες. Ὅπως ζοῦμε σήμερα τὰ μούσια ὄλων τῶν ἀποχρώσεων.

Μιὰ μέρα ὁ Κίγκος μαζὺ μὲ τὸν Τοῦρκο ἵπποκόμο του, βγῆκε προεκλογικὴ περιοδεία στὸ κεφαλοχώρι Γραμμένο, πού ἀπέχει ἀπὸ τὰ Γιάννινα 15 χιλ. Ἀμαξιτὸς δρόμος δὲν ὑπῆρχε. Γι' αὐτὸ ἦρθαν μὲ ἄλογα.

Ἡ Καπλάνειος Σχολὴ θρῑσκόταν στὴν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ, ἀκριβῶς στὴ θέση πού θρῑσκεται τὸ νέο, πού χτίστηκε τὸ 1930 μὲ ἔξοδα τοῦ Κράτους. Τότε εἶχε πολλοὺς μαθητές, τώρα μόνο 5—6.

Ἡ αὐλὴ τοῦ Σχολεῖου καὶ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς στὴ νοτιοδυτικὴ γωνία εἶχε μιὰ συστάδα ἀπὸ 20 περίπου πουρνάρια, πού μοιάζουν σὰν μπουκέττο. Καὶ σῶζονται καὶ σήμερα.

Ἐκεῖ ξεπέζεψε ὁ Κίγκος μὲ τὸν Τοῦρκο ἵπποκόμο. Καὶ εἰδοποίησε νὰ ἔρθῃ ὁ Δ. Βελιαρούτης, διευθυντῆς τῆς Σχολῆς.

Ἀφοῦ τοὺς εὐχαρίστησε τὸν παρεκάλεσαν νὰ τοὺς ὀδηγήσει στὸ σπίτι τῶν Ζωσιμάδων. Ὁ Δ. Βελιαρούτης τοὺς πῆγε. Καὶ τότε τὸ Ζωσιμάδικο ἦταν στὴ σημερινὴ κατάσταση. Ποιὸς νὰ ἐνδιαφερθεῖ γιὰ τοὺς μεγάλους ἀναμορφωτές τῆς Παιδείας στὰ χρόνια τῆς βαρειᾶς σκλαβιάς;

Μόλις ἔφτασαν ἐκεῖ τόσο ὁ Κίγκος ὅσο καὶ ὁ Τοῦρκος ἔβγαλαν τὰ καπέλλα τους, ἔσκυψαν καὶ ἀσπᾶστηκαν τὸ χῶμα τοῦ δαπέδου πολλές φορές.

Σὰν σηκώθηκαν ὁ Κίγκος εἶπε στὸν πατέρα μου τὰ ἑξῆς:

—«Δάσκαλε, αὔριο νὰ ἔλθῃς στὰ Γιάννινα γιὰ νὰ φροντίσω νὰ ἐξασφαλίσω τὸ σπίτι καὶ τὴν αὐλὴ καὶ ἔτσι νὰ τὸ περισώσουμε».

Ὁ πατέρας μου δὲν πῆγε. Καὶ εἶχε τύψη στὴ συνείδηση γιὰ τὸ λάθος του αὐτό. Εἶχε, ὅμως καὶ σοβαρὴ δικαιολογία. Δὲν μπορούσε νὰ ἀπουσιάσει χωρὶς ἄδεια τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς, πού τὸν διώριζε καὶ τὸν πλήρωνε. Τότε ἦταν δύσκολο τὸ ἔργο τοῦ δασκάλου. Μὰ ἀκόμα θὰ ἴρχονταν σὲ σύγκρουση μὲ τοὺς ἐμφανιζομένους κατόχους. Γιατὶ πρὶν τὸ 1900 τὸ εἶχαν ζαπώσει κάποιοι Γραμμενιάτες.

Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα: ἡ Κοινότης, ἡ Ἐκκλησία, τὸ σχολεῖο, τὸ Κράτος τὸ ἀγνοοῦν μέχρι σήμερα!

Κ. Δ. Β.

(Γιὰ τεχνικοὺς λόγους ἡ φωτογραφία τοῦ σπιτιοῦ τῶν Ζωσιμάδων δὲν κατωρθώθηκε νὰ μπεῖ ἐδῶ).



Ἑσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις

Οἱ χρηματικὲς εἰσφορὲς πρὸς τὴν
 “Ἑπειρωτικὴ Ἐταιρεία,, ἐκπίπτουν
 στὶς Δηλώσεις Φόρου Εἰσοδήμα-
 τος.

Καμμιά κρατικὴ ἐπιχορήγηση δὲν ἔχει
 ἡ «Ἑπειρωτικὴ Ἐταιρεία» καὶ τὸ Δελ-
 τίο της. Ποτὲ δὲν ὑπέβαλε αἴτηση μὲ ἀν-
 τικείμενο τὴν οἰκονομικὴ της ἐνίσχυση.
 Ζεῖ, κινεῖται, ἐξελίσσεται μὲ τίς συνδρο-
 μὰς τῶν Μελῶν καὶ Συνδρομητῶν της.
 Ποτὲ δὲν εἶχε ἐλλειμματικούς ἀπολογι-
 σμούς. Χάρις στὴν ἐλευθεριότητα τῶν
 Συνδρομητῶν της ὑπερκαλύπτει τίς δαπά-
 νες της καὶ κάθε περίσσευμα πηγαίνει στὴ
 βελτίωση τοῦ Ἑπειρωτικοῦ της περιοδι-
 κοῦ, ποὺ ἀποθησαυρίζει ἀπὸ μῆνα σὲ μῆ-
 να, τὴν ἡπειρωτικὴν του ὕλην.

Δὲν πληρώνει ἐνοίκια ἡ Ἐταιρεία. Στε-
 γάζεται σὲ ἰδιόκτητα Γραφεῖα, ποὺ ἀγο-
 ράστηκαν μὲ χρήματα τῶν Ἑπειρωτῶν
 Μελῶν - Συνδρομητῶν της. Δὲν πληρώ-
 νει μισθοὺς ἡ Ἐταιρεία. Ἡ ἐργασία διε-
 ξάγεται ἐπὶ ἐθελοντικῆς βάσεως ἀπὸ τὰ
 Μέλη τοῦ Διοικητικοῦ της Συμβουλίου μὲ
 ἐφημερίαν.

Καθαρὲς οἱ πηγὲς τῶν Ἐσόδων της καὶ
 σὺ φῶς τῆς δημοσιότητας.

Αὐτὸ τὸ μῆνα μᾶς βοήθησαν οἱ παρα-
 κάτω Συνδρομητές. Ἐκφράζουμε τὴν χαρὰ
 μας καὶ τὴν εὐγνωμασύνη μας πρὸς ὅλους.

Ἡ κυρία Λουκία Καλλιῶν τὴν
 κατ' ἔτος καθιερωμένη οἰκονο-
 μικὴ ἐνίσχυση 10.000

Ὁ κ. Σὺλ. Δερδεμέζης ἔκτακτη εἰς-
 φορά πλεόν τῶν καταστατικῶν
 ὑποχρεώσεων ὡς Ἐταίρου 3.000

Ἡ κυρία Κωτσόλα Ροδίτου γιὰ τὸ

| | |
|--|--------------|
| Δελτίο | 1500 |
| Ὁ κ. Κώστας Ἀδαμίδης ὁμοίως | 1500 |
| Ὁ κ. Φωκ. Σκενδέρης πλεόν τῆς συνδρομῆς του ὡς Ἐταίρου | 3.000 |
| Ἡ κυρία Ἀγτωνία Καραμάνου τὸ γένος Σκενδέρη γιὰ τὸ Δελτίο | 3000 |
| Ὁ κ. Λάμπρος Χρήσιμος ὁμοίως | 1000 |
| Ὁ κ. Ἰωάν. Κ. Τέκτων ὁμοίως | 2000 |
| Ὁ Συνεργάτης μας Ἰατρός κ. Δημ. Καμαρούλιας πλὴν τῆς φωτογρα- φικῆς διάσωσης τῶν βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν μνημείων γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς Ἐταιρείας | 5000 |
| Ὁ Πανηγ. Σύλλογος Ν. Ἀφρικῆς διὰ τοῦ πανοσιωτάτου Ἀρχιμαν- δρίτη Χερουβεῖμ γιὰ τὴν Ἐ- ταιρεία | 16.000 |
| Ὁ Ἀρχιμανδύτης Χερουβεῖμ Μυ- λωνᾶς γιὰ τὸ Δελτίο | 2000 |
| Ὁ κ. Τηλ. Ζέρης ὁμοίως | 1500 |
| Ὁ Συνεργάτης μας κ. Δημ. Κορά- κης γιὰ τὸ Δελτίο | 1500 |
| Ὁ Καθηγητῆς κ. Σωτ. Σόρογκας γιὰ τὸ πολιτιστικὸ ἔργο τῆς Ἐταιρείας | 10.000 |
| Ὁ Ἄνδρ. Γκόγκος γιὰ τὸ Δελτίο | 2000 |
| Ὁ Συνεργάτης μας κ. Θεόφ. Λαμ- πρίδης γιὰ τὸ Δελτίο καὶ τοὺς γενικότερους σκοποὺς | 1500 2500 |
| Ὁ κ. Περ. Δάκιας γιὰ τὸ Δελτίο | 1500 |
| Ὁ κ. Κώστας Τσοφόπουλος ὁμοίως | 3000 |
| Ἡ κυρία Νίκη Μπούντα ὁμοίως | 1500 |
| Ὁ κ. Γρηγ. Μπενέκος ἔκτακτη εἰς- φορά | 3000 |
| Ὁ Ἰποστράτηγος κ. Κων. Βασι- λείου γιὰ τὸ Δελτίο | 1500 |
| Ὁ δικηγόρος κ. Δημ. Δαβαλᾶς γιὰ τὴν στήριξη τοῦ πνευμ. ἔργου τῆς Ἐταιρείας | 5000 |

| | | | |
|--|------|---|--------|
| Ἡ κυρία Χρυσάνθη Ζιτσαία γιὰ τὸ Δελτίο | 2000 | Ὁ κ. Χρῆστος Τούσης ὁμοίως | 4000 |
| Ὁ κ. Νίκος Μπάτζιος ὁμοίως | 2000 | Ὁ ἑμπόσιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανε- πιστημίου κ. Βασ. Βαλαώρας τὴν ἐπὶ χρόνια ἐτήσια χορηγία του | 5000 |
| Ὁ κ. Γ. Μακρῖδης ὁμοίως | 1500 | Ὁ ἀκρίτας ἱερέας καὶ λαογράφος Χρῆστος Μάτσιος γιὰ τὸ Δελτίο | 1500 |
| Ὁ κ. Κώστας Γούδας ὁμοίως | 1000 | Ἡ κυρία Φερενίκη Καλοῦδη, τοῦ κλεινοῦ Γυμνασιάρχου, τὴν ἐτήσια χορηγία της | 5000 |
| Ἡ κυρία Οὐρανία Στοφόρου ὁμοίως | 3000 | Ὁ κ. Βασ. Μπαμπασίνας γιὰ τὸ Δελτίο | 1500 |
| Ὁ κ. Γεώργ. Καρρᾶς ὁμοίως | 1500 | Ἡ κυρία Ἀννίκα Λάμπρου Γκανα- βία ἕκτακτη εἰσφορά | 3000 |
| Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Σόμπολου ὁμ. | 3000 | Ὁ κ. Κλεάνθης Ρόκος γιὰ τὸ Δελτίο | 2000 |
| Ὁ κ. Γεώργ. Σιούτης ὁμοίως | 4500 | Ὁ κ. Σπύρος Νικολάου ὁμοίως | 1000 |
| Ὁ κ. Δημ. Τσιάδαλος ὁμοίως | 1500 | Ἡ κυρία Ρίττα Σάσση γιὰ τὴ στή- ριξη τοῦ ἔργου τῆς Ἐταιρείας | 3000 |
| Ὁ κ. Μιχ. Τζοδάρας ὁμοίως | 1500 | Ἡ κυρία Μαρίκα Περαντάκου γιὰ τὸ Δελτίο | 2000 |
| Ὁ κ. Σπύρος Χαραμῖτσουλος ὁμοίως | 1500 | Ὁ Δάσκαλος κ. Κων. Κράλιος ὁμ. | 2000 |
| Ὁ κ. Κοσμάς Χαρίσης ὁμοίως | 2000 | Ὁ κ. Νικ. Ράπτης ὁμοίως | 2500 |
| Ὁ Πρόεδρος κ. Γεώργ. Παπα- ζώης γιὰ τὸ πνευματικὸ ἔργο τῆς Ἐταιρείας | 5000 | Ὁ φαρμακοποιὸς κ. Πύρ. Τσιάκος | 3000 |
| Ἡ κυρία Φλωρεντία Δρόσου γιὰ τὸ Δελτίο | 1000 | Ὁ πολιτικὸς μηχανικὸς καὶ τ. Δή- μαρχος Ἰωαννιτῶν κ. Κων. Μπέγ- κας γιὰ τὴ στήριξη τοῦ ἔργου τῆς Ἐταιρείας | 10.000 |
| Ἡ κυρία Ρούλα Ἀντίππα ὁμοίως | 2000 | Ὁ Συνεργάτης μας κ. Κώστας Τέ- κτων γιὰ τὸ Δελτίο | 5000 |
| Ἡ κυρία Ἀλίκη Παρασκευοπού- λου ὁμοίως | 1500 | καὶ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς | 5000 |
| Ὁ κ. Ἰωάν. Δημητράς ὁμοίως | 1500 | Ὁ κ. Κώστας Κατσίκης γιὰ τὸ Δελ. | 1500 |
| Ὁ κ. Γεώργ. Σουλιώτης ὁμοίως | 2000 | Ὁ κ. Πέτρος Κατσίκης ὁμοίως | 1500 |
| Ὁ κ. Εὐριπ. Γιαννακὸς ὁμοίως | 1500 | Ὁ κ. Ἄκης Φατσέας ὁμοίως | 1500 |
| Ὁ κ. Στέφ. Λύλης ὁμοίως | 1500 | Ἡ κυρία Καλλιόπη Ντιύλα ὁμοίως | 1000 |
| Ὁ κ. Βλάσ. Οἰκονόμου ὁμοίως | 2000 | Ὁ δικηγόρος κ. Νικ. Τάσσης ὁμ. | 1500 |
| Ὁ κ. Γεώργ. Βρέλλης ὁμοίως | 3000 | Ὁ κ. Ξενοφ. Μανθέπουλος ὁμοίως | 3000 |
| Ὁ κ. Χαρίσης Γιάννης ὁμοίως | 1500 | Ὁ τ. βουλευτὴς κ. Δημ. Ζησόπου- λος ὁμοίως | 2000 |
| Ὁ κ. Φάνης Πασπαλιάρης ὁμοίως | 3000 | Ἡ κυρία Λαμπρινὴ Λεπενιώτη - Χρόνη ὁμοίως | 2000 |
| Ἡ Βιβλιοθ. Πνευμ. Κέντρου Σάμης ὁμοίως | 2000 | Ἡ κυρία Ἀναστασία Παπαγεωρ- | |
| Ἡ Κοιν. Βιβλιοθήκη Τσαρίτσανης | 1500 | | |
| Ὁ κ. Πάντος Δάλλας γιὰ τὸ Δελτίο καὶ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς | 3500 | | |
| Ὁ κ. Σωτ. Σωτηρίου γιὰ τὴ στή- ριξη τοῦ πνευμ. ἔργου τῆς Ἐται- ρείας | 5000 | | |
| Ὁ κ. Ἀλέξ. Τάσσης γιὰ τὸ Δελτίο | 1500 | | |
| Ὁ κ. Ἀνδρ. Σιδέρης ὁμοίως | 1000 | | |
| Ὁ κ. Μάνθος Οἰκονόμος ὁμοίως | 1500 | | |
| Ὁ κ. Κων. Κυρζίδης ὁμοίως | 1500 | | |
| Ὁ κ. Δημ. Χρυσόβειτς ὁμοίως | 2000 | | |

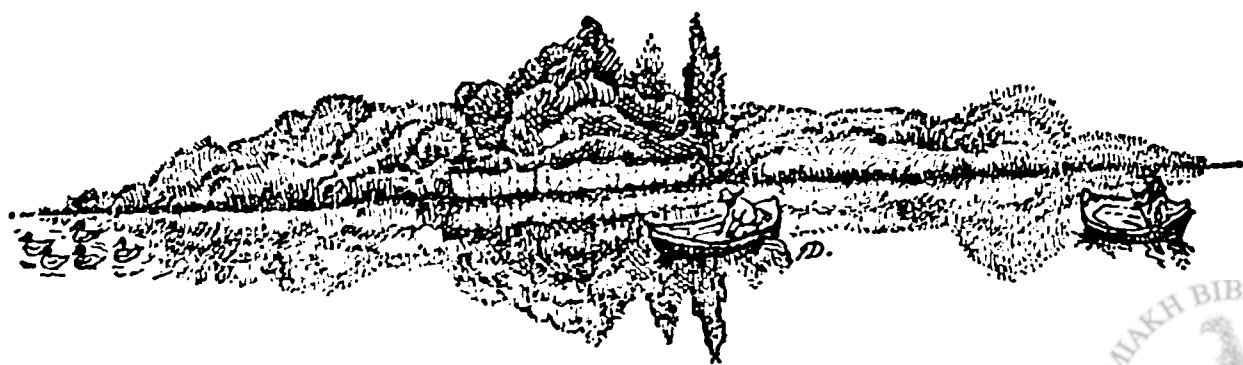


ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ - ΕΠΙΤΑΦΙΑ ΛΗΚΥΘΟΣ

ΜΝΗΜΗ ΘΑΝΟΝΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

Στους πνευματικούς σκοπούς τῆς Ἑταιρείας εἶναι ἡ ἀπονομή τιμῆς στή μνήμη θανόντων Ἑπειρωτῶν. Αἰωνία ἡ μνήμη τους. Κατὰ τὸν μῆνα αὐτὸν μᾶς ἐστάλησαν οἱ ἐπόμενες δωρεές.

| | | | |
|--|------|---|--------|
| Ὁ Συνεργάτης μας κ. Δημ. Κοράκης στή μνήμη τῶν Γονέων του Ἀθανασίου καὶ Ἑλένης | 4000 | Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Πέτρου Παλαμπρίδη στή μνήμη τῆς θείας τους Ἀγλαίας Ἰωαννίνου | 10.000 |
| Ἡ κυρία Νίκη Μπούντα ἀντὶ στεφάνου στή μνήμη τῆς ἐξαδέλφης της Μάχης Σταθουλοπούλου, τὸ γένος Στούπη | 4000 | Ἡ κυρία Καλλιόπη Κ. Ντούλα στή μνήμη τοῦ ἀρχιάτρου καὶ συλλίστα τοῦ Ἑπειρωτικοῦ λόγου Κων. Ντούλα | 5000 |
| Ὁ Συνεργάτης μας κ. Δημ. Κοράκης ἀντὶ στεφάνου στή μνήμη τῆς Τερψιγόρης Σωτ. Σόμπολου ὁμ. | 3000 | Ἡ οἰκογένεια τοῦ Καθηγητοῦ Ἰωάννου Ἐξάρχου στή μνήμη τῆς πολυαγαπημένης τους Κίτσας Νικολ. Καζαντζῆ | 10.000 |
| γίου γιὰ τὸ Δελτίο | 1500 | Ὁ κ. Πύρρος Στάρας ὁμοίως | 1500 |
| Ἡ κυρία Ἑλένη Κασσῆ - Χρόνη ὁμ. | 2000 | Ὁ κ. Γεώργ. Μπελεθέντης ὁμοίως | 1500 |
| Ὁ κ. Γεώργ. Παπαγεωργίου ὁμοίως | 1500 | Ἡ κυρία Ἀθηνᾶ Ι. Κασσιοῦ ὁμοίως καὶ ἔκτακτη εἰσφορά | 3500 |
| Ἡ Πρόεδρος τῆς «Μάνας τοῦ Πωγωνίου» κυρία Ἐλευθ. Δόδα πλὴν τῶν ἄλλων ἔκτακτη εἰσφορά | 3000 | Ὁ κ. Δημοσθ. Χαδέλας γιὰ τὸ Δελ. | 1500 |
| Ὁ δικηγόρος κ. Ἀθαν. Λιούμας πλὴν ἄλλων καὶ ἔκτακτη εἰσφορά | 6000 | Ὁ κ. Χαρίλ. Χαδέλας ὁμοίως | 1500 |
| Ὁ κ. Κώστας Διῶχνος ἀπὸ Καναδά | 6320 | Ὁ κ. Βασίλ. Χαδέλας ὁμοίως | 1500 |
| Ὁ κ. Γεώργ. Βίνας γιὰ τὸ Δελτίο | 2000 | Ὁ κ. Χρήστος Ἐξάρχου ὁμοίως | 1500 |
| | | Ὁ κ. Παῦλος Κόνικινος ὁμοίως | 1500 |
| | | Ὁ κ. Θεόδ. Σάββας ὁμοίως | 1500 |
| | | Ὁ κ. Στυλ. Παππᾶς ὁμοίως | 1000 |



ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ»

| ΔΡΧ | ΔΡΧ. |
|---|--|
| 1. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Σπυρίδων Λάμπρος, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1967 250 | 19. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ο 'Αλῆ πασάς ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, 1968 300 |
| 2. ΣΠΥΡ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ — ΑΛ. ΒΑΜΒΕΤΣΟΥ — ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ — Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Σπυρίδων Βλάχος, ὁ ἀπὸ 'Ιωαννίνων 1961, Β' έκδοσις 1970 350 | 20. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Γ. Καστριώτης (Σκεντέρμπεης) 1968 300 |
| 3. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Δημήτριος Σ. Μπαλάνος, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1963 250 | 21. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Ηπειρος καὶ Λακωνία. ('Απὸ τὴν Σπλάντζα ἕως τὸν Αὐτονομιακὸν Ἀγῶνα 1914), 1968 250 |
| 4. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Η συμβολὴ τῆς 'Ηπείρου εἰς τοὺς ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας, 1963, Β' έκδοσις 1970 250 | 22. ΠΑΝΑΓ. ΓΡ. ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ : Τὰ Ἐθνικὰ Κληροδοτήματα καὶ αἱ πρὸς αὐτὰ ὑποχρεώσεις τῆς Πολιτείας, 1968 250 |
| 5. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Ο μῦθος τῆς ἀλβανικῆς συμβολῆς εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος, 1963 450 | 23. ΜΙΧ. ΠΕΡΑΝΘΗ : Λορέντζος Μαβίλης, ὁ ἥρωας τοῦ Δρίσκου, 1969 250 |
| 6. ΙΩΑΝ. ΕΞΑΡΧΟΥ: 'Ο οικονομικὸς προγραμματισμὸς τοῦ ἡπειρωτικοῦ χώρου, 1963 200 | 24. ΔΗΜ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ : 'Η Ἀπελευθέρωσις τῶν Ἰωαννίνων, 1969 300 |
| 7. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Γεώργιος Χατζῆς - Πελλερέν, ὁ ἡπειρωτῆς ἀγωνιστῆς, ὁ δημοσιογράφος, ὁ ποιητῆς, 1964 250 | 25. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Ἰωάννης Βηλαράς, ὁ ἡπειρωτῆς ἱατροφιλόσοφος, ποιητῆς καὶ λόγιος, 1969 300 |
| 8. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Χρ. Χρηστοβασίλης, ὁ διηγηματογράφος, ὁ λαογράφος, ὁ πατριώτης, 1965 300 | 26. ΖΗΣΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ: Σπύρος Χασιώτης, ὁ ἡπειρωτῆς πατὴρ τῆς Γεωργίας, 1969 250 |
| 9. ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ Ι. ΚΑΚΟΥΡΗ: Θάνατος - Ἀνάστασις σὲ μαγικο-θρησκευτικὰ «δρώμενα» τῆς λαϊκῆς λατρείας τῆς ἡπείρου, 1965 350 | 27. ΒΑΣΙΛΗ ΚΡΑΨΙΤΗ: Τὸ νόημα τοῦ Σουλίου, 1969 250 |
| 10. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Ἰωάννης Κωλέττης, ὁ ἡπειρωτῆς Πρωθυπουργός, 1966 300 | 28. ΒΙΒΗΣ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: 'Η Κοινωνικὴ Πολιτικὴ καὶ οἱ ἡπειρωτῆται Ἐθνικοὶ Εὐεργεταί, 1970 250 |
| 11. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : 'Η ξενιτεία καὶ τὸ δημοτικὸ τραγούδι, 1966, Β' έκδοσις, 1970 250 | 29. Κ. Δ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ : Αἱ ἡπειρωτῆσαι εἰς τοὺς ἔθνικούς ἀγῶνας, 1970 250 |
| 12. ΝΙΚΟΛ. ΤΣΑΚΑ: Πάργα, 1966 250 | 30. ΙΩΑΝ. ΒΟΓΑ: 'Η θέσις τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ ζητήματος, 1970 300 |
| 13. ΚΩΝ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ: Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, 1966 1000 | 31. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : ἡπειρωτῆται δημοσιογράφοι στὴ Ρουμανία, Θωμάς, Πασχίδης, 1970 300 |
| 14. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Δροσουλίτες, ἡπειρος, Κρήτη, 1967 250 | 32. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Ἀπόστολος Ἀρσάκης καὶ ἡ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἐταιρεία, 1970 300 |
| 15. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ο Γεώργιος Σταύρου καὶ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, 1967 250 | 33. ΙΩΑΝ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ: 'Η πνευματικὴ κατάστασις στὰ Γιάννινα στὶς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνος, ὅπως τὴν εἶδαν οἱ ξένοι περιηγηταί, 1971 250 |
| 16. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη καὶ ἡ ἡπειρωτικὴ λαϊκὴ τέχνη, 1967 300 | 34. ΑΘΑΝ. ΣΟΥΡΑ : 'Η συμβολὴ τῶν Ἀδελφῶν Ριζάρη εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, 1972 300 |
| 17. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : ἡπειρωτῆται εἰς τὴν Ρουμανίαν (Α' καὶ Β') 1967 300 | 35. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Κομπογιαννίτες, Ματσαουκάδες, οἱ ξακουσμένοι αὐτοδίδακτοι γιὰ |
| 18. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Σχολεῖα καὶ Διδάσκαλοι τοῦ | |

| | ΔΡΧ. | | ΔΡΧ. |
|---|------|--|--------|
| τροί άπ' τὸ Ζαγόρι τῆς Ἡπείρου, 1972 | 300 | 55. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ: Ἄλλοτινὰ κι ἀξέχαστα, 1985 | 600 |
| 36. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ : Ἡπειρώται δημοσογράφοι στὴ Ρουμανία, Σπ. Σίμος — Ζαχ Σαρδέλλης κλπ., 1973 | 300 | 56. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ : Ἡ Πόβλα τῆς Μουργκάνας, κι ο εὐεργέτης Σπ. Τσίγκος, 1986 | 1000 |
| 37. ΓΡΗΓ. ΓΚΙΖΕΛΗ: Ἡ λειτουργία τῶν Βορειοηπειρωτικῶν τραγουδιῶν τῆς ἀγάπης, 1973 | 250 | 57. ΚΩΣΤΑ Ι. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: Τὰ Γιάννινα, 1986 | 500 |
| 38. Γ. Θ. ΜΑΡΑΖΙΩΤΗ: Ὁ Ἡπειρώτης Ἐθναπόστολος Πέτρος Ἡπίτης, 1973. | 300 | 58. ΕΚΘΕΣΙΣ Γενομένων Ζημιῶν τῆς ἐχθρικής Κατοχῆς 1941-44 | 600 |
| 39. Β. Γ. ΒΕΤΣΟΠΟΥΛΟΥ: Ὁ γάμος στὴν Πυρσόγανη τὰ παλιά τὰ χρόνια, 1973 | 400 | ΔΕΛΤΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ —Πλήρης Σειρὰ τοῦ Δελτίου Τεύχη 1—141 = | 26.200 |
| 40. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ : Λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ. Ἡπειρώτες μαστόροι καὶ γεφύρια, 1973 | 800 | Β' ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ | |
| 41. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Ἀγῶνες ἐλευθερίας, 1973 | 400 | 1. ΑΚΡΟΚΕΡΑΥΝΙΟΥ : Τὸ λυκόφως τῶν θεῶν στὴν Ἀλβανία | 300 |
| 42. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Χριστόδουλος Κλονάφης, Ζαγορίτης, 1975 | 250 | 2. Ν. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ: Ὅσα ἔγραψα στὸ Μοναστήρι | 600 |
| 43. ΕΥΑΓΓ. Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ : Παραλειπόμενα καὶ κατάλοιπα τοῦ παναρχαίου πρώτου ἐν Ἡπειρῷ Μαντείου Δωδώνης, 1975 | 250 | 3. Ν. ΓΟΥΖΕΡΙ: Βαθειές κι ἀνάλαφρες πνοές | 100 |
| 44. ΕΜΜ. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ : Ἡ Ἡπειρος καὶ τὸ Εἰκοσιέννα, 1975 | 300 | 4. Σ. ΔΑΚΑΡΗ: Ὁδηγὸς Νήσου Ἰωαννίνων | 300 |
| 45. ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ: Ὁ Πατρισιακὸς λόγος τῶν Ἡπειρωτῶν, 1976 | 400 | 5. Κ. ΚΑΖΑΝΤΖΗ: Τὰ σκλαβωμένα Γιάννινα | 400 |
| 46. ΠΑΥΛΟΥ Γ. ΔΕΛΑΠΟΡΤΑ : Μνήμη Γεωργίου Γκάλγκου, 1977 | 250 | 6. Χ. ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟΥ: Ἡ Ἡπειρος προμαχοῦσα (ἐξαντλημένο) | |
| 47. ΑΘΑΝΑΣ. ΚΙΤΣΟΥ : Θεσπρωτικὴ Γῆ, 1977 | 250 | 7. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Μικρὰ Ἀσία | 300 |
| 48. ΑΛΕΞ. Σ. ΤΣΟΥΚΑΝΕΛΗ: Χαράλαμπος Κατσιμήτρος, Πρόμαχος τῆς Ἡπείρου, 1978 | 500 | 8. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ : Ἰσπανοὶ - Ἕλληνες | 300 |
| 49. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Ἰωάννης Λαμπρίδης, 1979 | 350 | 9. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Τιμητικὴ ἐκδήλωση | 150 |
| 50. ΑΘΑΝ. Δ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ: Ἀπὸ τοῦ 98ου ὑψώματος. Ἀναμνήσεις Ἡπειρώτου Ἀγωνιστοῦ, 1979 | 1200 | 10. Κ. ΝΤΟΥΛΑ: Πίσεις - Ὑποπίσεις | 200 |
| 51. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΑΒΑΛΑ : Μία σκιαγραφία τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ τοῦ Κράτους του, 1980 | 300 | 11. Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ : Εὐεργέτες - Δωρητὲς Ζαγορίου | 200 |
| 52. ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΚΙΤΣΟΥ - ΠΙΤΟΥΛΗ: Ἐκδότες καὶ Τυπογράφοι τῆς Τουρκοκρατίας, 1980 | 250 | 12. Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἡπείρου | 600 |
| 53. Ε. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ: Σούλι - Σουλιῶται, 1983 | 300 | 13. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ πραγματικὴ εἰκὼν τῆς ἐν Ἀλβανία Ἐθν. Ἑλληνικῆς Μειονότητας | 250 |
| 54. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ : Κώστας Γκράτζιος, 1983 | 350 | 14. Χ. ΡΕΜΠΕΛΗ: Κοντσιώτικα | 1500 |
| | | 15. Κ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ Πινακοθήκη Ἰωαννίνων | 250 |
| | | 16. Χ. ΧΑΒΕΛΑ : Γεν. Βιολογίας ἀπλά στοιχεία | 100 |
| | | 17. Χ. ΧΑΒΕΛΑ: Ὁ Οὐρανὸς | 100 |
| | | 18. Σ. ΧΙΛΙΑΔΑΚΗ: Ταξίδια στὴν Ἡπειρο | 500 |
| | | 19. Σ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑ: Ἀπαντα (Τόμοι 5) | 6000 |
| | | α.—Α. ΖΩΙΔΟΥ: Χάρτης Ἡπείρου | 200 |
| | | β.—Γ. ΔΟΥΡΔΟΥΦΗ: Μεγάλη χάρδρα τοῦ Βίκου (Πίνακας) | 1000 |

Ακόμα μία πρωτιά...

Στην πιο δύσκολη αγορά του κόσμου, στην Αμερική, η MISKO διακρίθηκε άλλη μια φορά κερδίζοντας τον Οκτώβριο του '86 το «ΧΡΥΣΟ ΑΓΓΑΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ». Αυτό είναι το πέμπτο βραβείο μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια. Έτσι τα 54 βραβεία που είχε μέχρι σήμερα, γίνονται 55. Δεν είναι τυχαίο ότι η MISKO κερδίζει παντού πρωτιές. Είναι θέμα ποιότητας.



MISKO

AMERICA AWARD 1986

MISKO PASTES INDUSTRY,
S.A.